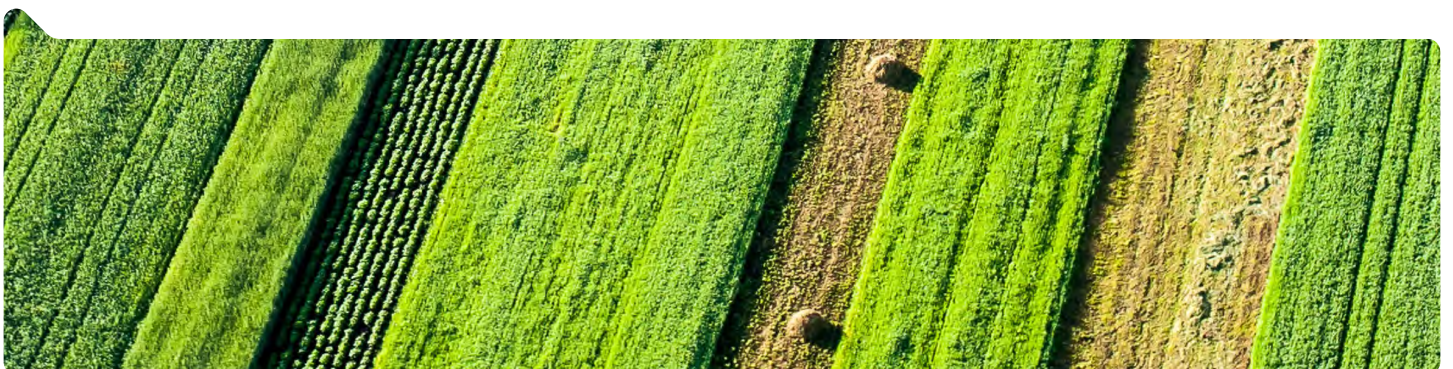

BPL Pensioen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
Halfjaarverslag januari - juni 2021

Inhoudsopgave

1.	Managementsamenvatting	03
2.	Inleiding	05
3.	Uitsluitingsbeleid	13
4.	Engagement	27
5.	Collectief engagement	45
6.	Corporate Governance en stemmen	47
7.	Bijlage	53

1. Managementsamenvatting

BPL Pensioen heeft het afgelopen halfjaar het eigen overkoepelend Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid geactualiseerd. Dit heeft niet geleid tot grote inhoudelijke wijzigingen in het beleid maar met name tot aanpassingen in de structuur en gehanteerde terminologie. Dit met als doel dat het beleid in lijn is met de terminologie en vereisten van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant voor Pensioenfondsen.

1.1. Europese Wetgeving

Binnen de Europese Unie wordt op verschillende terreinen gewerkt aan de transitie naar een duurzame economie. De financiële sector wordt daarin ook meegenomen door middel van een breed pallet aan nieuwe wetgeving. Op 10 maart 2021 is de implementatiedatum geweest van het eerste pakket aan regels die de informatieverstopping over verantwoord beleggen moet verbeteren. Deze wetgeving is ook van toepassing op pensioenfondsen. BPL Pensioen rapporteert al uitgebreid over de manier waarop rekening wordt gehouden met duurzaamheidsrisico's die de waarde van de beleggingen kunnen beïnvloeden en over de manier waarop best-in-class beleid, uitsluiting, engagement en stemmen wordt ingezet om ongunstige effecten op belanghebbenden te beperken. BPL Pensioen constateert dat het huidige beleid voldoet aan de vereisten van het eerste pakket aan maatregelen.

BPL Pensioen werkt de komende periode verder aan de informatievoorziening conform Europese wetgeving zodat ook voor het tweede pakket aan regels, die in 2022 in werking treedt, de benodigde informatie tijdig en met goede kwaliteit gerapporteerd kan worden.

1.2 Verdere ontwikkeling speerpuntenbeleid

In de eerste helft van 2021 is aandacht besteed aan het verder ontwikkelen van het speerpuntbeleid. Zo heeft de studiedag voor het Bestuur in het teken gestaan van klimaatverandering en is er met meerdere maatschappelijke organisaties en experts gesproken voor een nadere verdieping op het thema biodiversiteit. Dit ten behoeve van het uitbreiden van het speerpuntenbeleid.

1.3. Statistieken uitsluiten, engagement en stemmen

BPL Pensioen heeft het afgelopen halfjaar haar invloed als belegger en aandeelhouder ingezet om invulling te geven aan het MVB-beleid. Hieronder is een samenvatting gemaakt van de activiteiten op het gebied van uitsluiten, engagement en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Uitsluiten

In bepaalde landen, bedrijven of bedrijfstakken investeert BPL Pensioen niet. Ook het overschrijden van internationaal geaccepteerde normen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen kan reden tot uitsluiten zijn. In het afgelopen halfjaar zijn de resultaten van de jaarlijkse due diligence besproken en is de uitsluitingslijst ten aanzien van structurele normschenders aangepast. Aanvullend zijn de uitsluitingslijsten ten aanzien van controversiële wapens, tabak, thermisch steenkool en teerzanden en staatsbedrijven geactualiseerd aan de hand van de onderzoeksresultaten van de ESG dienstverleners.

Normatief engagement

BPL Pensioen vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden en hen te bewegen tot verantwoord gedrag. Wij noemen dit 'Normatief engagement' of 'Normatieve dialogen' waarbij het doel is om schendingen van normen door bedrijven te stoppen, te voorkomen en waar mogelijk te herstellen. In totaal zijn er 96 lopende dialogen met 74 ondernemingen. In het afgelopen halfjaar is met 6 ondernemingen een nieuwe of hernieuwde dialoog geïnitieerd.

Thematisch engagement

Het thematische engagementprogramma van BPL Pensioen is gericht op het verhogen van sociale, milieu en governance standaarden in sectoren, ketens of bij individuele ondernemingen die zich in het beleggingsuniversum bevinden. In tegenstelling tot het normatieve engagementprogramma worden de dialogen niet geïnitieerd als direct gevolg van het schenden van internationale normen maar wordt gezocht naar het implementeren van best practices. In het eerste halfjaar van 2021 is er 211 keer inhoudelijk contact geweest met 49 ondernemingen. Bij veel dialogen zien we dat het ons lukt om in gesprek te komen met de betrokken bedrijven, de onderwerpen die wij van belang vinden te agenderen, en in sommige gevallen ook al resultaten te bereiken in de vorm van het overnemen van aanbevelingen.

Stemmen

Het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen is een belangrijk onderdeel van het verantwoord beleggingsbeleid. We voeren een eigen stembeleid dat onder meer nadrukkelijk aandacht besteedt aan een beheerst beloningsbeleid en duurzaamheid gerelateerde aandeelhoudersresoluties. Het stemmen zelf doet Achmea Investment Management voor de aandelenportefeuilles ontwikkelde markten. Vermogensbeheerder Robeco stemt in opkomende markten en AXA stemt op aandeelhoudersvergadering van bedrijven met een kleine marktkapitalisatie.

BPL Pensioen stemde in de eerste helft van 2021 voor **688 vergaderingen** op **10.224 agendapunten**. Als gevolg van een incident bij de custodian kon er op 63 vergaderingen niet worden gestemd. Dit betrof met name vergaderingen in het 1e kwartaal van 2021. De stem van het Pensioenfonds had geen doorslaggevende invloed gehad op de uitkomsten van de gemiste vergaderingen wanneer deze wel uitgebracht zou zijn. De aandeelhoudersvergaderingen vonden wereldwijd in zowel ontwikkelde als opkomende markten plaats.

Op aandeelhoudersresoluties over ecologische, sociale en governance kwesties is in meer dan de helft van de gevallen tegen het management gestemd. Uiteraard is tegen het management stemmen geen doel op zich. Het gaat ons om zo goed mogelijk verantwoord te beleggen.

2. Inleiding

BPL Pensioen past sinds 2008 instrumenten van verantwoord beleggen toe bij het beheer van zijn vermogen. In deze halfjaarlijkse rapportage leest u over de laatste stand van zaken met betrekking tot deze instrumenten en vindt u terug welke activiteiten BPL Pensioen recent heeft ondernomen. Op de website www.bplpensioen.nl vindt u de beleidsdocumenten en rapportages waarnaar in dit rapport wordt verwezen. Deze inleiding geeft een overzicht van de achtergrond van het BPL Pensioen verantwoord beleggen beleid.

2.1. Wat houdt verantwoord beleggen in?

BPL Pensioen heeft de overtuiging dat verantwoord beleggen bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen voor huidige en toekomstige generaties. Daarom besteedt BPL Pensioen in het beleggingsbeleid waar nodig en mogelijk aandacht aan duurzaamheid en houden we rekening met ecologische, sociale en governance (ESG)-informatie. Maatschappelijk verantwoord ondernemen door ondernemingen waarin belegd wordt speelt hierbij een belangrijke rol.

2.2. Wat zijn de uitgangspunten?

Bij het in praktijk brengen van het verantwoord beleggen beleid hanteert BPL Pensioen de volgende internationale standaarden voor verantwoord beleggen als richtsnoeren:

OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen

De OESO-richtlijnen zijn aanbevelingen aan ondernemingen waarin verwachtingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) uiteengezet zijn. Ze bieden daarmee een handvat voor ondernemingen om met maatschappelijke kwesties als kinderarbeid, milieu en corruptie om te gaan. Maar ook met kwesties als consumentenbelangen, concurrentiebeperkende afspraken en het afdragen van belastingen aan een gastland. Uitgangspunt is dat ondernemingen bijdragen bij aan de economische, sociale en ecologische vooruitgang van een gastland, door:

- zich aan de lokale wet- en regelgeving te houden;
- in kaart te brengen welke MVO-risico's er spelen in de keten;
- lokale economische en sociale ontwikkeling te bevorderen;
- gedragsregels na te leven op het gebied van MVO zich niet op ongepaste wijze te mengen in politieke aangelegenheden.

De uitgangspunten van de OESO-richtlijnen komen met name tot uiting in het engagementbeleid van BPL Pensioen.

VN Global Compact principles

BPL Pensioen besteedt in zijn engagement en uitsluitingsbeleid bijzondere aandacht aan kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie. BPL Pensioen hanteert hierbij als minimum richtlijn de uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties. BPL Pensioen ziet in de Global Compact minimum normen en waarden waaraan beleggingen moeten voldoen. Het VN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes. Deze zijn gebaseerd op internationale verdragen, zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO) (zie bijlage 1).

Het VN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedssfeer de kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

Hierbij is ten aanzien van mensenrechtenschendingen het Ruggie-beleidskader een belangrijk referentiekader voor het bepalen van de betrokkenheid van ondernemingen. Het Ruggie-beleidskader omschrijft onder meer:

- De maatschappelijke verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven om mensenrechten te respecteren (responsibility to respect).
- Het recht van slachtoffers op toegang tot rechtsmiddelen bij schending (access to remedy).

Aanvullend introduceert het beleidskader het concept 'due diligence' ofwel dat ondernemingen ook de mensenrechtenrisico's in hun keten in kaart dienen te brengen en te verminderen.

2.3. Speerpunten

Naast de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de uitgangsprincipes van het VN Global Compact hanteert BPL Pensioen specifieke speerpunten voor de verdere verankering van duurzaamheid in zijn beleggingsactiviteiten. Dit vanuit de overtuiging dat een heldere focus bijdraagt aan het vergroten van de impact die BPL Pensioen via deze activiteiten kan bereiken en dat de speerpunten bijdragen aan de herkenbaarheid van het BPL Pensioen - beleid bij de eigen deelnemers. De speerpunten van BPL Pensioen zijn nader vormgegeven rond de thema's klimaatverandering en water.

2.4. Wat doet BPL Pensioen?

Voor het verantwoord beleggen beleid hanteert BPL Pensioen een generieke aanpak waarbij gebruik wordt gemaakt van drie instrumenten:

1. Uitsluiting, van producenten van controversiële wapens en structurele schenders van het VN Global Compact;
2. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
3. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Om deze instrumenten in de praktijk doeltreffend toe te passen kiest BPL Pensioen ervoor zijn beleggingen zo veel als mogelijk onder te brengen in discretionaire mandaten.

2.5. Aanvullende beleidsinstrumenten

ESG integratie

Multifactor aandelenportefeuilles

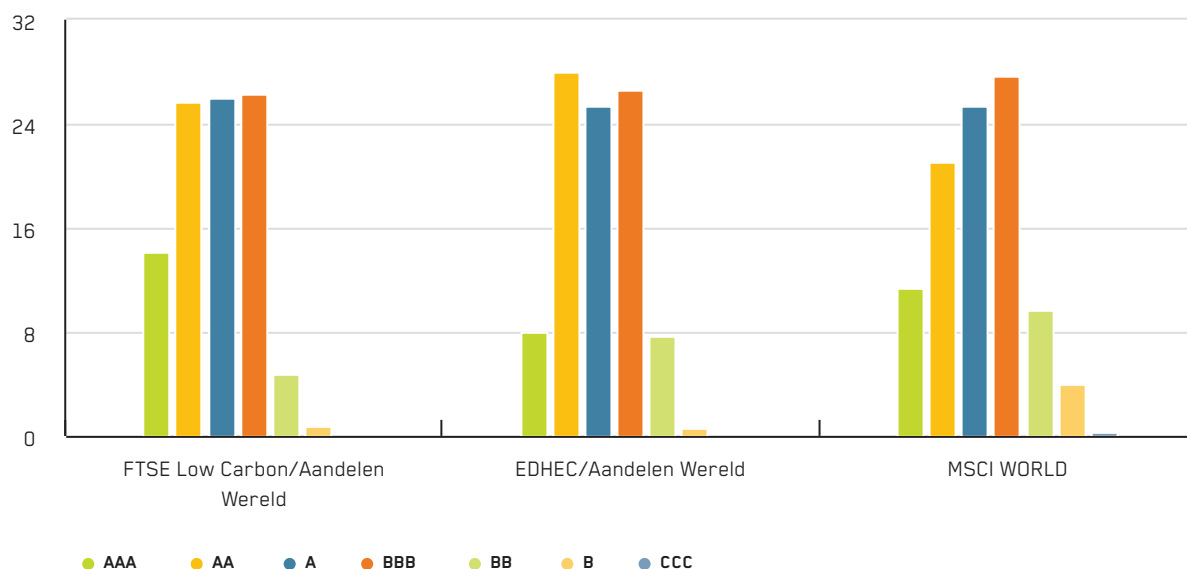
BPL Pensioen belegt in een multifactorportefeuille waarbij onze overtuigingen ten aanzien van ESG en factorpremies samenkomen.

Best-in-class

BPL Pensioen ziet in een best-in-class benadering een strategie die passend is om zijn MVB overtuigingen op structurele en prudente wijze in de praktijk te brengen. Daarbij beoordeelt BPL Pensioen voor de best-in-class benadering ondernemingsspecifieke ESG-informatie vanuit een financieel perspectief. Oftewel welk effect hebben factoren op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur op de concurrentiepositie of het bedrijfsmodel van een onderneming? De best-in-class aanpak leidt er toe dat per sector achterblijvers niet in de benchmark worden opgenomen.

Onze aanpak via de rule-based benadering leidt tot een maatwerkindex. Waarbij wij kiezen voor een passief beheerde portefeuille op basis van deze maatwerk index. Op deze wijze kan objectief de invloed van onze ESG keuzes op de rendementen gemonitord en verantwoord worden.

GRAFIEK 2.5.1 OVERZICHT VERDELING ESG RATINGS AANDELENPORTEFEUILLES ONTWIKKELDE MARKTEN

TABEL 2.5.1 BIJDRAGE ESG BELEID AAN RENDEMENT AANDELEN ONTWIKKELDE MARKTEN (30-06-2021)

Index	YtD	Sinds 30/4/2017 ¹
MSCI World	16,6%	11,8%
MSCI World met BPL Pensioen ESG beleid	16,7%	12,2%

¹ Dit zijn geannualiseerde rendementen

CO₂-emissiereductie

Wereldwijde portefeuille aandelen ontwikkelde markten

Met de multifactor aandelenportefeuille is BPL Pensioen er aanvullend in geslaagd om gestelde financiële doelstellingen te verenigen met een sterke CO₂-emissiereductie. Dit door het toepassen van een CO₂-filter en een optimalisatie. Deze optimalisatie zorgt dat er op individueel aandeelniveau maxima worden toegepast. Waarbij vervolgens met in achtname van het streven naar CO₂-emissiereductie over de factoren wordt belegd. Met de multifactor aandelenportefeuille heeft BPL Pensioen de CO₂-emissies (tCO₂/mio EUR belegd vermogen) met ruim 70% gereduceerd ten opzichte van de aandelenportefeuille op 1-1-2016. Dit met behoud van de gewenste blootstelling aan bewezen factorpremies en een passend niveau van diversificatie. BPL Pensioen blijft de komende jaren monitoren of een verdere reductie opportuun is.

Aanvullend hebben de emissiereductiemaatregelen ook geleid tot een forse reductie van de CO₂-intensiteit (de ratio tussen de CO₂-emissies en de omzet van een onderneming.)

De CO₂-intensiteit wordt bepaald op basis van de gewogen gemiddelde CO₂-intensiteit van de portefeuille ('weighted average carbon intensity'). Deze maatstaf kan eenvoudiger toegepast worden in verschillende beleggingscategorieën omdat deze niet afhankelijk is van eigenaarschap.

Focus op scope 1 en scope 2 CO₂-emissies

Op basis van het Greenhouse Gas (GHG) Protocol zijn de bronnen voor CO₂-emissie per onderneming onderverdeeld in drie 'scopes' (reikwijdtes). Scope 1 en 2 emissies hebben betrekking op emissies waar een onderneming direct voor verantwoordelijk is en indirecte broeikasgasemissies door verbruik van gekochte elektriciteit, warmte of stoom. Scope 3 emissies dekken alle indirecte emissies als gevolg van de activiteiten van een onderneming.

BPL Pensioen baseert de berekeningen voor de CO₂-voetafdruk op scope 1 en scope 2 emissies. BPL Pensioen signaleert dat scope 3 emissies nog onvoldoende en op verschillende manieren door bedrijven worden gerapporteerd. De kwaliteit van deze

gegevens is daardoor van een lager niveau. Ook leiden deze scope 3 CO₂-emissies tot dubbeltellingen in de voetafdruk. BPL Pensioen laat de scope 3 CO₂-emissies daarom voorlopig buiten beschouwing.

Bron en reikwijdte van CO₂-data

Voor de berekening van de voetafdruk is gebruik gemaakt van CO₂-data van MSCI ESG Research. Voor de aandelenportefeuilles zijn deze CO₂-data voor ruim 98% gebaseerd op door de ondernemingen gerapporteerde CO₂-data over 2019.

TABEL 2.5.2 OVERZICHT CO₂-INTENSITEIT AANDELENPORTEFEUILLES ONTWIKKELDE MARKTEN PER 30-06-2021

Portefeuille	Intensiteit portefeuille	Intensiteit benchmark	Behaalde reductie
FTSE Low Carbon/Aandelen Wereld	67,82	131,69	-48%
EDHEC/Aandelen Wereld	57,19	131,69	-57%

Wereldwijde portefeuille small caps aandelen

BPL Pensioen belegt in een small cap aandelenportefeuille. Op deze portefeuille is het BPL Pensioen uitsluitingsbeleid van toepassing en wordt stemrecht actief uitgevoerd. Met de beheerder van deze portefeuille zijn aanvullend afspraken gemaakt over het actief meewegen van ESG-factoren in de aandelenkeuzemodellen. Ook spant de beheerder zich in om de CO₂-voetafdruk van de portefeuille aanzienlijk te verminderen ten opzichte van zijn benchmark zonder dat de risico-rendementskarakteristieken van de portefeuille wezenlijk worden beïnvloed.

Ontwikkelde markten bedrijfsobligaties

Een ESG-factor is integraal onderdeel van de beheerstrategie voor de bedrijfsobligatieportefeuille. De portefeuille wordt gestuurd op kwantitatieve en kwalitatieve factoren. De ESG-factor is onderdeel van de kwalitatieve factoren (naast informatie over bijvoorbeeld kostenefficiëntie, geografische spreiding en managementstrategie) en draagt bij aan een kwalitatief betere beoordeling van de risicovergoeding op een obligatie. Dit doordat er een vollediger beeld van de risico's van een obligatie uitgevende instelling ontstaat. Het gewicht van de ESG factor verschilt per sector en uitgevende instelling, de sectorspecialist bepaalt deze via een beoordelingsmatrix.

Aan de hand van macro-economische- en ESG-factoren, de rentetermijnstructuur en de marktomstandigheden ontstaat in binnen het beleggingsproces voor de ontwikkelde markten staatsobligatieportefeuille een visie op toekomstige renteontwikkelingen. Vanuit de overtuiging dat een afgewogen combinatie van macro-economische cijfers en ESG-factoren het meest betrouwbare beeld van de risico's en kredietwaardigheid van landen wordt ESG-informatie ook volledig geïntegreerd bij het beheer van de staatsobligatieportefeuille.

Opkomende markten staatsobligaties

BPL Pensioen belegt een deel van zijn vermogen in staatsobligaties van opkomende landen. BPL Pensioen hanteert voor deze beleggingen een maatwerk benchmark waarbij ESG-factoren een belangrijk gewicht hebben bij het bepalen van het benchmarkgewicht voor de individuele landen. De ESG-factoren die worden gebruikt hebben een sterk maatschappelijk karakter en zijn gebaseerd op onder meer: energieafhankelijkheid, vervuiling, uitputting van grondstoffen, onderwijs, economische ongelijkheid, mate van sociale bescherming, het democratisch bestel, politieke effectiviteit en zakelijke rechten. Deze factoren zijn van meerwaarde omdat zij inzicht geven in de mate waarin landen een duurzame economische ontwikkeling nastreven. Dit wordt van belang geacht vanuit de overtuiging dat productieve landen en landen die tekortkomingen in het politieke en sociale kader beheersen beter in staat zijn om aan hun soevereine verplichtingen op de lange termijn te voldoen. Waaronder ook het maken van periodieke rentebetalingen en de aflossing op staatsobligaties. Hoewel de ESG-factoren een sterk maatschappelijk karakter hebben zijn deze factoren in eerste instantie bedoeld om risico te beheersen en niet om een normatieve ondergrens te bepalen.

Klimaat scenario-analyse

Met behulp van het 2 °C scenarioanalyse model van het 2 ° Investing Initiative is de aandelen wereld portefeuille van BPL Pensioen getoetst op. Het model levert de volgende inzichten op :

- BPL Pensioen heeft een relatieve lage exposure naar de transitiegevoelige sectoren olie en gas, steenkool en de autosector.
- BPL Pensioen heeft een relatief hoge blootstelling aan de transitiegevoelige energiesector. Deze blootstelling is echter wel grotendeels toe te kennen aan energiebronnen die meer in lijn zijn met een 2 °C scenario zoals herwinbare- en kernenergie en energie uit waterkracht.
- Op basis van de huidige portefeuillesamenstelling is de prognose dat de portefeuille over 5 jaar: (a) volledig in lijn is met het <2 °C scenario voor energiewinning uit steenkool en olie en (b) sterk in lijn is met het <1,5 °C scenario voor energiewinning uit gas.
- Het model geeft aan dat op basis van de huidige blootstelling de portefeuille in 2023 ten aanzien van fossiele brandstoffen en het totaal vermogen aan energiecapaciteit volledig in lijn is met een 2 °C 'aligned' modelportefeuille.
- Het model geeft wel aan dat op basis van de huidige blootstelling de portefeuille in 2023 een licht hogere blootstelling heeft aan traditionele verbrandingsmotoren waardoor de portefeuille hier licht afwijkt van de 2 °C modelportefeuille.

Het rapport geeft aanvullend inzicht in welke ondernemingen het meest van invloed zijn op het succesvol behalen van een 2 °C scenario en welke ondernemingen het meest het beschikbare CO₂ budget overschrijden. Deze inzichten worden waar mogelijk verwerkt in het engagementprogramma.

Landenbeleid

BPL Pensioen past op de gehele staatsobligatieportefeuille een landenbeleid in de vorm van een uitsluitings- en selectiebeleid toe. Landen die op voorhand zijn uitgesloten evenals landen die niet voldoen aan de selectiecriteria vormen tezamen de landenlijst.

Uitsluitingsbeleid

Landen worden op voorhand uitgesloten wanneer aannemelijk is dat:

1. Er een schending is van het non-proliferatieverdrag;
2. Machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten van (hun) burgers schenden op grove wijze schenden;
3. Vanwege een hoge mate van corruptie toevertrouwde middelen in dergelijke landen niet ten goede komen aan duurzame ontwikkeling van de economische situatie en welvaart van de bevolking.
4. Door de ernst van opgelegde economische sancties de stabiliteit van de waarde van beleggingen in dat land serieus worden bedreigd.

Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977. BPL Pensioen hanteert de Sanctiewet 1977 als signaalfunctie om te bepalen of landen voldoen aan bovenstaande uitgangspunten en in aanmerking komen voor uitsluiting op voorhand.

Selectiebeleid

BPL Pensioen stelt minimumeisen aan landen wat betreft bescherming mensenrechten, bescherming arbeidsrechten, naleven milieuafspraken en corruptiebestrijding. Opname van een staatsobligatie in portefeuille wordt alleen overwogen indien de prestaties van het uitgevende land op deze terreinen voldoen aan een vooraf gestelde ondergrens. Deze ondergrens staat symbool voor de verantwoord beleggen uitgangsprincipes van het pensioenfonds.

De onderzoeksresultaten van de volgende instituten worden gebruikt om de landenprestaties inzichtelijk te maken:

- Freedom House met de Freedom in the World index,
- ITUC met de ITUC Global Rights index;
- EPI (Yale) met de Environmental Performance Index
- Transparency International met de Corruption Perception Index.

2.6. Doelinvesteringen

Green bonds

Green Bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor (her)financiering van milieuvriendelijke (ook wel 'groene') projecten. Veelal leveren zij hiermee een directe bijdrage aan een verminderde belasting van het klimaat, bijvoorbeeld door verbeteren van energie-efficiëntie van producten, het op hernieuwbare wijze genereren van energie, of het doorvoeren van veranderingen in de bestaande energie infrastructuur zodat deze beter aansluit op de energietransitie. Opbrengsten van deze obligaties moeten specifiek aan dergelijke projecten worden besteed.

De typering green bond is echter niet beschermd en iedere emittent mag zijn obligatie het predicaat green bond geven. BPL Pensioen toetst green bonds op naleving van de Green Bond Principles (GBP). De richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative (CBI) worden hierbij gehanteerd om een inhoudelijk 'duurzaamheid'-afweging te maken ten aanzien van de gefinancierde projecten. Door het uitvoeren van additionele controles waarborgt BPL Pensioen dat de opbrengsten van green bonds waarin wordt belegd daadwerkelijk ten goede komen aan groene projecten.

TABEL 2.6.1 BELEGGINGEN IN GREEN BONDS

Portefeuille	Portefeuillegewicht				
	30-06-2021	31-12-2020	30-06-2020	31-12-2019	30-06-2018
Staatsobligaties	14,32%	9,09%	8,96%	7,56%	4,70%
Bedrijfsobligaties	7,74%	4,67%	2,38%	3,02%	3,77%

Impact investment

BPL Pensioen investeert in innovatieve en/of duurzame projecten of ondernemingen. Dit noemen we impact investing. Deze vorm van investeren houdt in dat we beleggen in winstgevende activiteiten met een sociale of milieudoelstelling. De nadruk ligt hierbij op projecten of ondernemingen die aansluiten op de aan BPL Pensioen verwante sectoren. Voor deze investeringen wil BPL Pensioen een acceptabel rendement ontvangen.

Sociale doelstellingen

Bij impact investing wordt gestreefd naar een evenwichtige combinatie van financiële én sociale resultaten. De sociale doelstellingen van de projecten en ondernemingen waarin wordt belegd wordt voortdurend voor ogen gehouden. Er wordt alleen geïnvesteerd in projecten of ondernemingen waarvan aannemelijk is dat deze een positieve maatschappelijke impact hebben. De sociale doelstelling van de organisaties waarin wordt belegd is een belangrijke randvoorwaarde.

Beheersen van risico's

Om risico's te voorkomen en te beheersen wordt er een strikt risicobeleid gehanteerd. Bijvoorbeeld op het gebied van governance (goed ondernemingsbestuur). Daarnaast wordt ervoor gewaakt dat er niet een te groot deel van het totale pensioenfondsvermogen in de eigen sector wordt geïnvesteerd.

2.7. Reikwijdte van het MVB Beleid

Aandelen

BPL Pensioen belegt direct in aandelen, waarbij de aandelenportefeuille is gespreid over stijl, regio, grootte en manager. Het BPL Pensioen MVB-beleid is van toepassing op 100% van de totale aandelenportefeuille.

Vastrentende waarden

BPL Pensioen heeft eigen beleggingsmandaten voor het beheer van de *investment grade* staats- en bedrijfsobligatieportefeuilles evenals het beheer van de opkomende markten obligatieportefeuilles. Op deze mandaten is het BPL Pensioen MVB beleid zoals in de voorgaande paragrafen is beschreven volledig van toepassing. Aanvullend participeert BPL Pensioen in een high yield fonds, op dit fonds is het MVB beleid van de beheerder van toepassing. BPL Pensioen is actief in gesprek met deze beheerder om het gehanteerde MVB beleid beter aan te laten sluiten bij de visie van BPL Pensioen.

Alternatieve beleggingen

Private equity

BPL Pensioen belegt in het Interpolis Pensioenen Private Equity II fonds. Voor dit fonds worden duurzaamheidscriteria gehanteerd zoals het respecteren van de uitgangspunten van het VN Global Compact en worden beleggingen in ondernemingen die wapens produceren uitgesloten.

Infrastructuur

BPL Pensioen geeft zijn beleggingen in infrastructuur volgens de volgende normen vorm. Deze normen gebruiken we naast het generieke uitsluitingsbeleid.

- BPL Pensioen streeft naar een gebalanceerde infrastructuurportefeuille met een verdeling over meer sectoren. Dat zijn onder meer de sectoren transport (havens en vliegvelden), waterdistributie en – hergebruik en de energiesector. Binnen de infrastructuurportefeuille streeft BPL naar een passende allocatie in herwinbare energieprojecten.
- BPL Pensioen doet beleggingen in gereguleerde infrastructuurprojecten die al bestaan. Het uitvoeren van: economische-, milieu- en sociale impactanalyses is onderdeel van de projectanalyses.

BPL Pensioen geeft de voorkeur aan investeringen in OESO-landen.

Kenmerken van de projecten zijn hierdoor:

- een hoge mate van bescherming door stringente wet- en regelgeving;
- onafhankelijke rechtspraak voor mensen die worden gedupeerd door activiteiten gerelateerd aan de projecten.

2.8. Hoe legt BPL Pensioen verantwoording af?

Transparantie is onafscheidelijk verbonden aan een goed verantwoord beleggen beleid. BPL Pensioen rapporteert daarom tweemaal per jaar hoe zij de afgelopen periode invulling gaf aan het beleid. Ook wordt er gerapporteerd over de wijze waarop instrumenten zijn ingezet op sociale, governance en milieuthema's. BPL Pensioen rapporteert via een verantwoord beleggen rapportage en het jaarverslag. Met behulp van een zogenoemd 'VDS' wordt inzicht in het stemgedrag gegeven. De rapportages, het systeem en bijbehorende beleidsdocumenten zijn toegankelijk via deze rapportage. De gekozen instrumenten, gemaakte keuzes en recente ontwikkelingen worden in het vervolg van dit verslag in afzonderlijke hoofdstukken besproken. Dit is een geïntegreerde rapportage, de informatie met betrekking tot verantwoord beleggen in dit rapport heeft derhalve betrekking op de beleggingen van BPL Pensioen.

3. Uitsluitingsbeleid

De keuze om niet te beleggen in ondernemingen of landen is afhankelijk van diverse factoren. Een factor waar BPL Pensioen rekening mee houdt is dat investeringen geen negatieve gevolgen voor de samenleving mogen hebben. Concreet betekent dit dat BPL Pensioen niet belegt in ondernemingen als deze controversiële producten produceren of structureel ongewenst gedrag vertonen. Voor beleggingen in staatsobligaties wordt een landenbeleid gehanteerd.

Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, hanteert BPL Pensioen op voorhand een uitsluitingsbeleid. Een engagementbeleid is dan niet reëel, het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. Het uitsluitingsbeleid van BPL Pensioen richt zich hier op de producten controversiële wapens en tabak. Ten aanzien van steenkool hanteert BPL Pensioen een restrictief beleid. Daarnaast is ervoor gekozen niet te beleggen in ondernemingen die de uitgangspunten van het VN Global Compact structureel schenden. Voordat ondernemingen op dit criterium daadwerkelijk worden uitgesloten wordt eerst getracht een constructieve dialoog te starten met ondernemingen die het VN Global Compact (dreigen te) schenden. Dit met de intentie een positieve gedragsverandering te bereiken.

3.1. Controversiële wapens

Wat zijn de criteria?

Voor BPL Pensioen zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. In de praktijk gaat het om de volgende typen wapens:

- Nucleaire wapens
- Biologische wapens
- Chemische wapens
- Antipersoonsmijnen
- Clustermunitie
- Munitie met verarmd uranium
- Witte fosfor bommen

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt het pensioenfonds aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Het volledige uitsluitingsbeleid kunt u terugvinden op de website.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Het onafhankelijke Zweedse onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens (tabel 2.6.1). Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele BPL Pensioen beleggingsuniversum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid bij productie van controversiële wapens vaststelt leidt dat tot uitsluiting.

3.2. Tabak

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van tabak. Het BPL Pensioen tabaksbeleid is gericht op de directe vervaardiging van tabaksproducten (waaronder sigaretten, sigaren, pijp en/of losse tabak, pruimtabak en/of snuiftabak, rookloze tabak en rauwe, bewerkte, gereconstitueerde en/of geëxpandeerde tabak).

Het BPL Pensioen tabaksbeleid is primair van toepassing op ondernemingen waar tabaksgerelateerde activiteiten de belangrijkste bedrijfsactiviteit zijn. In specifieke omstandigheden komt een bedrijf dat indirect betrokken is bij de 'vervaardiging, distributie en verkoop' van tabaksproducten ook in aanmerking voor uitsluiting. BPL Pensioen toetst deze bedrijven aan de hand van de principes van essentiële en significante betrokkenheid.

1. Essentiële betrokkenheid
Het betrokken bedrijf heeft een essentieel vermogen of specifieke vaardigheden of kennis, voor het vervaardigen van tabaksproducten.
2. Significante betrokkenheid
Een onderneming speelt een substantiële rol bij de vervaardiging en/of levering van tabaksproducten.

Onder deze omstandigheden sluiten we uit: een distributiebedrijf dat is gespecialiseerd in de distributie van tabaksproducten; of een groothandel of detailhandelaar die gespecialiseerd is in de verkoop van tabak. Waar het aanbieden van niet-tabaksproducten de voornaamste activiteiten zijn, bijvoorbeeld bij supermarkten, wordt uitsluiting niet overwogen.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Voor het identificeren van de tabaksbedrijven zijn de classificaties van GICS (Global Industry Classification Standaard), BICS (Bloomberg Industry Classification System) en de Market Sub-Sector van de iBoxx in aanvang leidend voor het samenstellen van de uitsluitingslijst. De lijst wordt jaarlijks herzien.

3.3. Thermisch steenkool

3.3.1. Thermisch steenkool

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van steenkool. Het BPL Pensioen steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermisch steenkool (inclusief bruinkool, bitumen, antraciet en stoomkolen). Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien:

1. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening.
2. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen).

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

De gegevens voor het in praktijk brengen van het steenkool beleid zijn afkomstig van de onafhankelijke dienstverlener MSCI ESG. MSCI ESG baseert de gegevens ten aanzien van steenkool uitsluitend op data gerapporteerd door de ondernemingen. Het beleggingsuniversum wordt jaarlijks getoetst aan de hand van de BPL Pensioen beleidscriteria. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging en posities in ondernemingen worden verkocht indien er een aantoonbare betrokkenheid bij thermische steenkool is.

3.3.2. Teerzanden

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van teerzanden. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit teerzanden gerelateerde activiteiten.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

De gegevens voor het in praktijk brengen van het steenkool beleid zijn afkomstig van de onafhankelijke dienstverlener MSCI ESG. MSCI ESG baseert de gegevens ten aanzien van teerzanden uitsluitend op data gerapporteerd door de ondernemingen. Het beleggingsuniversum wordt jaarlijks getoetst aan de hand van de BPL Pensioen beleidscriteria. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging en posities in ondernemingen worden verkocht indien er een aantoonbare betrokkenheid bij teerzanden is.

3.4. Structurele VN Global Compact schenders

Wat zijn de criteria?

Indien een onderneming gedurende twee jaar het VN Global Compact schendt kan BPL Pensioen beslissen een onderneming uit te sluiten van het beleggingsuniversum. Bij dit besluit worden eventuele inzichten verkregen uit onder meer het engagementprogramma meegewogen. Als BPL Pensioen tot uitsluiting overgaat worden alle beleggingen in desbetreffende entiteit verkocht. De vaststelling van de lijst van schenders van het VN Global Compact vindt eenmaal per jaar plaats.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Het onafhankelijke Zweedse onderzoeksbureau ISS ESG toetst tevens het hele beleggingsuniversum op structurele schendingen van het VN Global Compact en stelt vast of een onderneming een of meerdere principes van het VN Global Compact schendt. De beleggingsadviescommissie van BPL Pensioen brengt aan de hand van de ISS ESG analyses en inzichten uit het engagementprogramma een advies uit of op basis van het MVB beleid een onderneming uitgesloten dient te worden. Dit advies wordt bekrachtigd door het BPL Pensioen bestuur. Een lijst van uitgesloten ondernemingen wordt halfjaarlijks in dit rapport gepubliceerd (tabel 2.6.5).

3.5. Landenbeleid

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen past op de gehele staatsobligatieportefeuille, ontwikkelde en opkomende landen, een landenbeleid in de vorm van een uitsluitings- en selectiebeleid toe. Landen die op voorhand zijn uitgesloten evenals landen die niet voldoen aan de selectiecriteria vormen tezamen de lijst van uitgesloten landen.

Uitsluitingsbeleid

Landen worden op voorhand uitgesloten wanneer aannemelijk is dat:

- Er een schending is van het non-proliferatieverdrag;
- Machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten van (hun) burgers schenden op grove wijze schenden;
- Vanwege een hoge mate van corruptie toevertrouwde middelen in dergelijke landen niet ten goede komen aan duurzame ontwikkeling van de economische situatie en welvaart van de bevolking.
- Door de ernst van opgelegde economische sancties de stabiliteit van de waarde van beleggingen in dat land serieus worden bedreigd.

Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977. BPL Pensioen hanteert de Sanctiewet 1977 als signaalfunctie om te bepalen of landen voldoen aan bovenstaande uitgangspunten en in aanmerking komen voor uitsluiting op voorhand.

Selectiebeleid

BPL Pensioen stelt eisen aan landen wat betreft duurzaamheidsprestaties. Prestaties van landen inzake bescherming mensenrechten, bescherming arbeidsrechten, naleven milieuafspraken en corruptiebestrijding worden hiervoor getoetst. Opname van een staatsobligatie in portefeuille wordt alleen overwogen indien duurzaamheidsprestaties van het uitgevende land voldoen aan een vooraf gestelde ondergrens. Deze ondergrens staat symbool voor de verantwoord beleggen uitgangsprincipes van BPL Pensioen.

De onderzoeksresultaten van de volgende instituten worden gebruikt om de landenprestaties inzichtelijk te maken:

- Freedom House met de Freedom in the World index,
- ITUC met de ITUC Global Rights index;
- EPI (Yale) met de Environmental Performance Index en
- Transparency International met de Corruption Perception Index.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

BPL Pensioen toetst of landen uit zijn beleggingsuniversum voldoen aan:

1. De gestelde normatieve ondergrens (uitsluitingsbeleid),
2. Voldoen aan ESG-selectiecriteria (selectiebeleid)

De uitkomsten van de analyses worden jaarlijks besproken in de beleggingsadviescommissie van BPL Pensioen en met een advies voorgelegd aan het bestuur. Het bestuur van het pensioenfonds bekrachtigt jaarlijks de wijzigingen in de landenlijst en bepaalt daardoor de samenstelling van de landenlijst (tabel 2.6.6).

3.6. Staatsbedrijven

In het verlengde van het landenbeleid sluit BPL Pensioen ook staatsbedrijven gelieerd aan de uitgesloten landen uit van belegging. Een onderneming wordt als staatsbedrijf aangemerkt indien de staat meer dan 50% van de aandelen bezit.

TABEL 3.6.1 UITSLUITINGSLIJST CONTROVERSIËLE WAPENS PER 1 JULI 2021

AECOM	Leidos Holdings Inc
Aerojet Rocketdyne Holdings Inc	Leonardo SpA
Aeroteh	LIG Nex1 Co., Ltd.
Airbus Group NV	Lockheed Martin Corp.
Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd.	Lumibird
Aryt Industries Ltd	Moog Inc.
Babcock International Group PLC	Morgan Sindall Group plc
BAE Systems PLC	Motovilikhinskiye Zavody PAO
Bharat Dynamics Limited	MTAR Technologies Ltd.
Boeing Co.	Northrop Grumman Corp.
Booz Allen Hamilton Holding Corp	Poongsan Corp
Brookfield Asset Management Inc. Class A	Poongsan Holdings
Brookfield Business Partners L.P.	Premier Explosives Ltd
BWX Technologies Inc	Raytheon Co.
CACI International Inc	Raytheon Technologies
China Shipbuilding Industry Co., Ltd.	Rolls-Royce Group PLC
Cohort PLC	S&T Dynamics Co Ltd
Constructions Industrielles de la Mediterranee SA	S&T Holdings Co Ltd
Elbit Systems Ltd	SAFRAN S.A.
Fluor Corp.	Sandhar Technologies Ltd.
Fortive Corp.	Science Applications International corp
General Dynamics Corp.	Serco Group
GP Strategies Corp	SGL Carbon SE
Hanwha Corp.	Solar Industries India Ltd.
Hitachi Zosen Corp	Spirit AeroSystems Holdings, Inc.
Honeywell International Inc.	Steel Partners Holdings LP
Huntington Ingalls Industries	Textron Inc.
Jacobs Engineering Group Inc.	Thales S.A.
KBR, Inc.	Ultra Electronics Holdings PLC
Kratos Defense & Security Solutions, Inc.	United Technologies
L3Harris Technologies Inc	Walchandnagar Industries Ltd
Larsen & Toubro Ltd.	Wartsila Oyj Abp

TABEL 3.6.2 UITSLUITINGSLIJST TABAK PER 1 JULI 2021

22nd Century Group Inc	KT&G Corp
Adris Grupa DD	Mount TAM Biotechnologies Inc
Al Eqbal Co for Investment PLC	Ngan Son JSC
Alliance One International Inc	NTC Industries Ltd
Altria Group Inc	Pazardzhik BTM AD Pazardzhik
Asenovgrad Tabac AD-Asenovgrad	Philip Morris International Inc
British American Tobacco Malaysia Bhd	PTFC Redevelopment Corp
British American Tobacco PLC	Reinet Investments SCA
Bulgartabac Holding AD	RLX Technology, Inc.
Coka Duvanska Industrija AD Coka	Scandinavian Tobacco Group A/S
Compania de Distribucion Integral Logista Holdings SAU	Shanghai Industrial Holdings Ltd
Duvanski Kombinat AD Podgorica	Shumen-Tabac AD-Shumen
Eastern Tobacco	Sinnar Bidi Udyog Ltd
Electronic Cigarettes International Group Ltd	Slantse Stara Zagora- BT AD
Fabrika Duhana Sarajevo DD Sarajevo	Smokefree Innotec Inc
Fabrika Duvana AD Banja Luka	Smoore International Holdings Ltd.
Godfrey Phillips India Ltd	Societe Ivoirienne des Tabacs SA
Golden Tobacco Ltd	Strumica Tabak AD Strumica
Gotse Delchev Tabac AD-Gotse Delchev	Swedish Match AB
Gudang Garam Tbk PT	Tabak ad Nis
Hanjaya Mandala Sampoerna Tbk	Tong Jie Ltd
Hrvatski Duhani DD	TSL Ltd/Zimbabwe
Huabao International Holdings Ltd	Turning Point Brands, Inc.
Imperial Brands PLC	Union Tobacco & Cigarette Industries
ITC Ltd	Universal Corp/VA
Japan Tobacco Inc	Vector Group Ltd
Karelia Tobacco Co Inc SA	VST Industries Ltd
Khyber Tobacco Co Ltd	Wismilak Inti Makmur Tbk PT
Kothari Products Ltd	

TABEL 3.6.3 UITSLUITINGSLIJST THERMISCH STEENKOOL EN TEERZANDEN PER 1 JULI 2021

Aboitiz Equity Ventures Inc.	Inner Mongolia MengDian HuaNen
Aboitiz Power Corp.	Inner Mongolia Yitai Coal Co., Ltd.
Adani Enterprises Limited	Inter Rao Yeas Pao
Aes Gener S.A.	Itochu Enex Co., Ltd.
African Rainbow Minerals Limited	Japan Petroleum Exploration Co
Agf Energy Limited	Jardine Cycle & Carriage Limited
Aksa Akrilik Kimya Sanayii As	Jardine Matheson Holdings Limited
Aksa Enerji Uretim Anonim Sirketi	Jardine Strategic Holdings Limited
Albioma SA	Jastrzebska Spolka Weglowa Spolka Akcyjna

Allete, Inc.	Jindal Steel And Power Limited
Alliance Resource Operating Partners, L.P.	Korea Electric Power Corporation
Alliant Energy Corporation	Kyushu Electric Power Company, Incorporated
Ameren Corporation	Lg International Corp
American Electric Power Company, Inc.	Lubelski Wegiel Bogdanka Sa
Anglo American Plc	MEG Energy Corp
ARCH RESOURCES, INC.	Mge Energy, Inc.
Atco Ltd.	New Hope Corp Ltd
Athabasca Oil Corp	Nisource Inc.
Banpu Public Company Limited	Northwestern Corporation
BHP Group plc	Nrg Energy, Inc.
BHP Group, Ltd.	Ntpc Limited
Black Hills Corporation	Oci Company Ltd.
Bukit Asam (Persero) Tbk Pt	Oge Energy Corp.
Canadian Natural Resources Ltd	Ogk-2 Pao
Capital Power Corporation	Origin Energy Limited
Cenovus Energy Inc	Otter Tail Corporation
Cesc Ltd	Peabody Energy Corporation
Cez, A.S.	Perusahaan Perseroan (Persero) PT Perusahaan Listrik Negara
Cgn New Energy Holdings Co., Ltd.	Pge Polska Grupa Energetyczna Spolka Akcyjna
China Coal Energy Company Limited	Pinnacle West Capital Corporation
China Coal Energy H	Pnm Resources, Inc.
China Longyuan Power Group Corporation Limited	Portland General Electric Company
China Power International Development Limited	Power Assets Holdings Limited
China Resources Power Holdings Company Limited	Ppl Corporation
China Shenhua Energy Company Limited	Pt Adaro Energy Tbk
China Shenhua Energy H	Pt Astra International Tbk
Chubu Electric Power Company, Incorporated	Pt Bumi Resources Tbk
Cimic Group Limited	Pt Delta Dunia Makmur Tbk
Ck Infrastructure Holdings Limited	Pt Harum Energy Tbk
Cloud Peak Energy Resources Llc	Pt Indika Energy Tbk
Clp Holdings Limited	Pt United Tractors Tbk
Cms Energy Corporation	Public Power Corporation S.A.
Coal India Ltd	Ratch Group PCL
Colbun S.A.	Reliance Infrastructure Limited
Consol Energy Inc.	Reliance Power Limited
ContourGlobal PLC	RWE AG
Dmci Holdings Inc.	sampoer
Dominion Energy, Inc	Scana Corporation
Dte Energy Company	SDIC Power Holdings Co Ltd

Duke Energy Corporation	Sembcorp Industries Ltd
Edp - Energias De Portugal, S.A.	Shaanxi Coal Industry Company Limited
Edp - Energias Do Brasil S.A.	Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.
Electric Power Development Co., Ltd.	Shanghai Electric Power Co Ltd
Emera Incorporated	Shanxi Lu'An Environmental Energy Dev. Co., Ltd
Enea Spolka Akcyjna	Shanxi Xishan Coal And Electricity Power Co., Ltd.
Enel Chile S.A.	Shenergy Company Limited
Energa Spolka Akcyjna	Shenzhen Energy Group Co., Ltd.
Engie Brasil Energia S.A.	Shikoku Electric Power Company, Incorporated
Engie Energia Chile S.A.	Shree Cement Limited
Entergy Corporation	Sichuan Chuantou Energy Co., Ltd.
Eskom Holdings SOC Ltd	South32 Limited
Evergy, Inc.	Suncor Energy Inc
Evn Ag	Tatneft PJSC
EWE AG	Tauron Polska Energia Spolka Akcyjna
Exxaro Resources Limited	TBEA Co Ltd
Federal Hydro-Generating Company Rushydro Pao	Teck Resources Ltd
Firstenergy Corp.	Tenaga Nasional Berhad
Fortis Inc.	The Aes Corporation
GD Power Development Co Ltd	The Chugoku Electric Power Company, Incorporated
Genesis Energy LTD	The Electricity Generating Public Company Limited
GEO Energy Resources Ltd	The Kansai Electric Power Company, Incorporated
Global Power Synergy PCL	The Okinawa Electric Power Company, Incorporated
Glow Energy Public Company Limited	The Southern Company
Gmr Infrastructure Limited	The Tata Power Company Limited
Guangdong Investment Limited	Tian Di Science & Technology C
Guanghui Energy Co Ltd	Tohoku Electric Power Company, Incorporated
Gujarat Mineral Development Corporation Limited	Tokyo Electric Power Company Holdings, Incorporated
HK Electric Investments	Torrent Power Limited
Hokkaido Electric Power Company, Incorporated	Transalta Corporation
Hokuriku Electric Power Company	Vectren Corporation
Hopewell Holdings Limited	Vedanta Limited
Hosken Consolidated Investments Limited	Vedanta Resources Plc
Huadian Power International Corporation Limited	Vistra Energy Corp.
Huadian Power Intl H	Washington H. Soul Pattinson And Company Limited
Huaneng Power International In	Wec Energy Group, Inc.
Huaneng Power International, Inc.	Whitehaven Coal Limited
Hubei Energy Group Co Ltd	Xcel Energy Inc.
Idacorp, Inc.	Yang Quan Coal Industry (Group) Co., Ltd.
Imperial Oil Ltd	Yanzhou Coal Mining Company Limited

Indo Tambangraya Megah Tbk Pt	Yanzhou Coal Mining H
Indonesia Asahan Aluminium (Persero) PT	Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.
Inner Mongolia Junzheng Energy	

TABEL 3.6.4 UITSLUITINGSLIJST FOSSIEL BELEID PER 1 JULI 2021

Onderneming	
Aboitiz Equity Ventures Inc.	Aboitiz Power Corp.
Adani Enterprises Limited	Adani Power Limited
Aes Gener S.A.	African Rainbow Minerals Limited
Agl Energy Limited	Aksa Akrilik Kimya Sanayii As
Aksa Enerji Uretim Anonim Sirketi	Allete, Inc.
Alliant Energy Corporation	Ameren Corporation
American Electric Power Company, Inc.	Anglo American Plc
Arch Coal, Inc.	Atco Ltd.
Banpu Public Company Limited	Black Hills Corporation
Bukit Asam (Persero) Tbk Pt	Capital Power Corporation
Cesc Ltd	Cez, A.S.
Cgn New Energy Holdings Co., Ltd.	China Coal Energy Company Limited
China Coal Energy H	China Longyuan Power Group Corporation Limited
China Power International Development Limited	China Resources Power Holdings Company Limited
China Shenhua Energy Company Limited	China Shenhua Energy H
Chubu Electric Power Company, Incorporated	Cimic Group Limited
Ck Infrastructure Holdings Limited	Clp Holdings Limited
Cms Energy Corporation	Coal India Ltd
Colbun S.A.	Consol Energy Inc.
Dmci Holdings Inc.	Dominion Energy, Inc
Drax Group Plc	Dte Energy Company
Duke Energy Corporation	Edp - Energias De Portugal, S.A.
Edp - Energias Do Brasil S.A.	Electric Power Development Co., Ltd.
Emera Incorporated	Endesa, Sociedad Anonima
Enea Spolka Akcyjna	Enel - Spa
Enel Chile S.A.	Energia Spolka Akcyjna
Entergy Corporation	Evergy, Inc.
Evn Ag	Exxaro Resources Limited
Federal Hydro-Generating Company Rushydro Pao	Firstenergy Corp.
Fortis Inc.	Glow Energy Public Company Limited
Gmr Infrastructure Limited	Guangdong Investment Limited
Gujarat Mineral Development Corporation Limited	Hokkaido Electric Power Company, Incorporated
Hokuriku Electric Power Company	Hopewell Holdings Limited
Hosken Consolidated Investments Limited	Huadian Power International Corporation Limited
Huadian Power Intl H	Huaneng Power International, Inc.

Idacorp, Inc.	Indo Tambangraya Megah Tbk Pt
Inner Mongolia Yitai Coal Co., Ltd.	Inter Rao Yeas Pao
Itochu Enex Co., Ltd.	Jardine Cycle & Carriage Limited
Jardine Matheson Holdings Limited	Jardine Strategic Holdings Limited
Jastrzebska Spolka Weglowa Spolka Akcyjna	Jindal Steel And Power Limited
Korea Electric Power Corporation	Kyushu Electric Power Company, Incorporated
Lg International Corp	Lubelski Wegiel Bogdanka Sa
Mge Energy, Inc.	Nisource Inc.
Northwestern Corporation	Nrg Energy, Inc.
Ntpc Limited	Oci Company Ltd.
Oge Energy Corp.	Ogk-2 Pao
Origin Energy Limited	Otter Tail Corporation
Peabody Energy Corporation	Pge Polska Grupa Energetyczna Spolka Akcyjna
Pinnacle West Capital Corporation	Pnm Resources, Inc.
Portland General Electric Company	Power Assets Holdings Limited
Ppl Corporation	Pt Adaro Energy Tbk
Pt Astra International Tbk	Pt Bumi Resources Tbk
Pt Delta Dunia Makmur Tbk	Pt Harum Energy Tbk
Pt Indika Energy Tbk	Pt United Tractors Tbk
Public Power Corporation S.A.	Reliance Infrastructure Limited
Reliance Power Limited	Scana Corporation
Sembcorp Industries Ltd	Shaanxi Coal Industry Company Limited
Shanxi Lu'An Environmental Energy Dev. Co., Ltd	Shanxi Xishan Coal And Electricity Power Co., Ltd.
Shenergy Company Limited	Shenzhen Energy Group Co., Ltd.
Shikoku Electric Power Company, Incorporated	Shree Cement Limited
Sichuan Chuantou Energy Co., Ltd.	South32 Limited
Tauron Polska Energia Spolka Akcyjna	Tenaga Nasional Berhad
The Aes Corporation	The Chugoku Electric Power Company, Incorporated
The Electricity Generating Public Company Limited	The Kansai Electric Power Company, Incorporated
The Okinawa Electric Power Company, Incorporated	The Southern Company
Tohoku Electric Power Company, Incorporated	Tokyo Electric Power Company Holdings, Incorporated
Torrent Power Limited	Transalta Corporation
Vectren Corporation	Vistra Energy Corp.
Washington H. Soul Pattinson And Company Limited	Wec Energy Group, Inc.
Whitehaven Coal Limited	Xcel Energy Inc.
Yanzhou Coal Mining Company Limited	Yanzhou Coal Mining H
Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.	

TABEL 3.6.5 UITSLUITINGSLIJST STRUCTURELE NORMSCHENDERS PER 1 JULI 2021

Altice Europe A	JBS SA
Altice Financing SA	Marathon Petroleum Corp.
Altice Finco SA	Mizrahi Tefahot Bank Ltd.
Altice Luxembourg SA	NK Lukoil
AviChina Industry & Technology Co Ltd	PARTNER COMMU ADR
B Communications LTD	Partner Communications Co. Ltd
Bank Hapoalim B.M.	Phillips 66
Bank Leumi Le-Israel B.M.	Phillips 66 Partners LP
Barclays Africa Group Limited	POSCO
Bezeq The Israeli Telecom Co	POSCO ADR
BHP Group plc	Power Construction Corp of China Ltd
BHP Group, Ltd.	Raytheon Technologies
CELLCOM ISRAEL	Repsol SA
Centrais Eletricas Brasileiras S.A. - Eletrobras	Royal Dutch Shell PLC A
Centrais Eletricas Brasileiras SA-Eletrobras Pfd B	Royal Dutch Shell PLC B
Companhia Energetica de Minas Gerais	SK Innovation
Companhia Energetica de Minas Gerais- CEMIG	Station Casinos LLC
Elbit Systems Ltd	Sunoco Logistics Partners Operations LP
Enbridge, Inc.	The Aes Corporation
Energy Transfer LP	The First International Bank of Israel Ltd.
Energy Transfer Operating LP	Vale S.A.
Export-Import Bank of India	Vale SA Pfd A
Harel Insurance Investments & Financial Services Ltd.	XPO Logistics

TABEL 3.6.6 UITSLUITINGSLIJST STAATSBEDRIJVEN PER 1 JULI 2021

Abu Dhabi Commercial Bank PJSC	Guangzhou Automobile Group Co
Agricultural Bank of China Ltd	Guangzhou Automobile Group Co
Agricultural Bank of China Ltd	Guangzhou Baiyun International
Air China Ltd	Guosen Securities Co Ltd
Air China Ltd	Guoyuan Securities Co Ltd
Airports of Thailand PCL	Heilongjiang Agriculture Co Lt
Alrosa PJSC	Hesteel Co Ltd
Aluminum Corp A (Hk-C)	Huaan Securities Co Ltd
Aluminum Corp of China Ltd	Huaneng Power International In
Angang Steel Co Ltd	Huaxia Bank Co Ltd
Anhui Gujing Distillery Co Ltd	Huayu Automotive Systems Co Lt
Aselsan Elektronik Sanayi Ve T	Hubei Energy Group Co Ltd
AVIC Electromechanical Systems	Industries Qatar QSC
AVIC Jonhon Optronik Technolog	Inner Mongolia BaoTou Steel Un
AVIC Shenyang Aircraft Co Ltd	Inner Mongolia MengDian HuaNen

AVICOPTER PLC	Jiangsu Expressway Co Ltd
Bank of China Ltd	Jiangsu Yangnong Chemical Co L
Bank of China Ltd	Jinduicheng Molybdenum Co Ltd
Baoshan Iron & Steel Co Ltd	KazAgro National Holding JSC
BBMG Corp	Kazakhstan Temir Zholy JSC
BBMG Corp	KazMunaiGas Exploration Production JSC
Beijing Capital Development Co	KazMunayGas National Co JSC
Beijing Capital International	Krung Thai Bank PCL
Beijing Tongrentang Co Ltd	Kunlun Energy Co Ltd
Beijing Yanjing Brewery Co Ltd	Kweichow Moutai Co Ltd
CGN Power Co Ltd	Luzhou Laojiao Co Ltd
China Avionics Systems Co Ltd	Mango Excellent Media Co Ltd
China Chengtong Holdings Group	Metallurgical Corp of China Lt
China CITIC Bank Corp Ltd	Metallurgical Corp of China Lt
China CITIC Bank Corp Ltd	New China Life Insurance Co Lt
China Communications Construct	New China Life Insurance Co Lt
China Communications Construct	Ningbo Zhoushan Port Co Ltd
China Construction Bank Corp	NK ROSNEFT' PAO
China Construction Bank Corp	Ooredoo QPSC
China Development Bank Financial Leasing Co Ltd	Oschadbank
China Everbright Ltd	PDVSA
China Galaxy Securities Co Ltd	People's Insurance Co Group of
China Great Wall International Holdings III Ltd	People's Insurance Co Group of
China Huaneng Group	PetroChina Co A (HK-C)
China International Marine Con	PetroChina Co Ltd
China Jianyin Investment Ltd	Postal Savings Bank of China C
China Jinmao Holdings Group Lt	Power Construction Corp of China
China Meheco Co Ltd	Power Construction Corp of China Ltd
China Merchants Port Holdings	Power Construction Corp of China Ltd
China Merchants Shekou Industr	PTT Oil and Retail Business PCL
China Minmetals Corp	PTT PCL
China Mobile Ltd	Qatar Electricity & Water Co Q
China National Accord Medicine	Rosselkhozbank JSC
China National Chemical Engine	Russian Railways JSC
China National Nuclear Power C	SAIC Motor Corp Ltd
China National Travel Service HK Group Corp	Samruk-Energy JSC
China Orient Asset Management International Holding Ltd	Saudi Aramco
China Petrochemical Corp	Saudi Basic Industries Corp
China Petroleum & Chemical Corp	Saudi Electricity Co
China Railway Construction Cor	Saudi Telecom Company SJSC

China Railway Construction Cor	SCF Capital Ltd
China Railway Group Ltd	SDIC Power Holdings Co Ltd
China Railway Group Ltd	Shanghai Electric Group Company Limited
China Railway Hi-tech Industry	Shanghai Waigaoqiao Free Trade
China Reinsurance Group Corp	Shanghai Zhangjiang High-Tech
China Resources Beer Holdings	Shanxi Taigang Stainless Steel
China Resources Double Crane P	Shanxi Xinghuacun Fen Wine Fac
China Resources Gas Group Ltd	Shenwan Hongyuan Group Co Ltd
CHINA RESOURCES LAND LIMITED	Shenzhen Airport Co Ltd
China Resources Sanjiu Medical	Shenzhen Expressway Co Ltd
China South Publishing & Media	SHENZHEN INVESTMENT LIMITED
China Southern Airlines Co Ltd	Sinochem Corp
China Southern Airlines Co Ltd	Sinochem International Corp
China Spacesat Co Ltd	Sinopec Engineering Group Co L
China State Construction Engin	Sinopec Shanghai Petrochemical
China Three Gorges Corp	Sinopec Shanghai Petrochemical
China Travel Intl	Sinopharm Group Co Ltd
China Unicom Hong Kong Ltd	Socar
China Yangtze Power Co Ltd	Southern Gas Corridor CJSC
CITIC Ltd	State Grid Corp of China
CNOOC LTD	TangShan Port Group Co Ltd
CNPC HK Overseas Capital Ltd	Thai Oil PCL
COFCO Corp	The Saudi National Bank
CRRC Corp Ltd	Transneft PJSC
CRRC Corp Ltd	Ukreximbank
Daqin Railway Co Ltd	Unisplendour Corp Ltd
DATANG INTL POWER A	Vnesheconombank
DATANG INTL POWER H	VTB Bank PJSC
Development Bank of Kazakhstan JSC	Wuchan Zhongda Group Co Ltd
Dongfeng Motor Group Co Ltd	Wuliangye Yibin Co Ltd
Dongxing Securities Co Ltd	Xinyu Iron & Steel Co Ltd
DP World PLC	Yanbu National Petrochemicals Company SJSC
Elecar	Yunnan Tin Co Ltd
Emirates Telecommunications Gr	Zhejiang Expressway Co Ltd
Gazprom PJSC	

TABEL 3.6.7 UITGESLOTEN LANDEN PER 1 JULI 2021

Land	
Angola	Oman
Azerbeidzjan	Qatar
Bahrain	Rusland
China	Saudi-Arabië
Egypte	Tajikistan
Ethiopië	Thailand
Gabon	Turkije
Irak	Venezuela
Kameroen	Verenigde Arabische Emiraten
Kazachstan	Vietnam
Oezbekistan	Wit-Rusland

Deze tabel bevat alleen landen waarin BPL Pensioen kan beleggen op basis van de samenstelling van de voor het pensioenfonds relevante benchmarks (iBoxx Sovereigns, JPM EMBI en JPM GBI-EM).

BPL Pensioen belegt sowieso niet in gesanctioneerde landen als Noord-Korea, Somalië, Soedan, Zuid-Soedan, Syrië, Centraal-Afrikaanse Republiek en Zimbabwe. Deze landen zijn echter ook geen onderdeel van de door BPL Pensioen gehanteerde benchmarks.

4. Engagement

Een onderneming is gericht op het maken van winst. Het streven naar maximale winst kan op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het VN Global Compact. In een context waar ondernemingen deze internationale richtlijnen systematisch schenden wordt gedrag onverantwoord. Onverantwoord gedrag vormt niet alleen een risico voor belanghebbenden het vormt ook een bedreiging voor de continuïteit van winst op de lange termijn.

Het is dus in het belang van de onderneming en al haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. BPL Pensioen gaat de dialoog aan met ondernemingen. Het doel is het stellen van duidelijke kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van 'good practices' bij ondernemingen. Zo wordt bijgedragen aan het bevorderen van het juiste evenwicht en worden de belangen van het pensioenfonds beschermd.

4.1. BPL Pensioen en de dialoog

Engagement is het aangaan van de dialoog met ondernemingen. Het is het centrale middel in het verantwoord beleggen beleid. Met het aangaan van de dialoog wil BPL Pensioen het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten.

Anders dan bij het uitsluitingsbeleid waarbij BPL Pensioen op voorhand niet belegt in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegt wordt in ondernemingen die ter discussie staan. BPL Pensioen heeft dan als aandeelhouder de mogelijkheid om het management aan te sporen het beleid of activiteiten te wijzigen.

Het BPL Pensioen engagementprogramma is op te splitsen in drie onderdelen:

Normatief engagement

Thema engagement

(PRI) collectieve engagement

ESG Nederland

Normatief engagement

De beginselen van het VN Global Compact (zie bijlage 1) vormen een minimaal uitgangspunt voor verantwoord ondernemen. Structurele schendingen van het VN Global Compact vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden.

Aan de hand van de vier hoofdthema's: mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie worden ondernemingen getoetst en op basis van portfeuilleposities geselecteerd voor engagement.

Belangrijke aandachtspunten bij het voeren van een dialoog zijn dat ondernemingen dienen te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van de beginselen van het VN Global Compact. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het noodzakelijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de toekomst opnieuw zullen optreden.

Thema engagement

Daarnaast gaat BPL Pensioen ook de dialoog aan over onderwerpen die gerelateerd zijn aan maatschappelijk verantwoord ondernemen, de rapportage daarvan en aan corporate governance gerelateerde onderwerpen. Dit met het doel de kansen en risico's van een onderneming beter in kaart te krijgen en met als doel het duurzame gedrag van ondernemingen te verbeteren en aandeelhouderswaarde op de langere termijn te creëren. Naast dat er aandacht wordt besteed aan sociale en goed bestuur thema's wordt er ook de nadruk gelegd op engagementtrajecten die goed passen binnen de speerpuntthema's Klimaat en Water.

PRI collectieve engagement

BPL Pensioen is ondertekenaar van de PRI. Binnen dit initiatief worden onder meer de collectieve engagement initiatieven aangeboden. BPL Pensioen kan op 3 manieren bijdragen aan collectieve engagement initiatieven, te weten:

1. Een rol als supporting investor binnen een collectief engagement,
2. Een rol als lead investor binnen een collectief engagement,
3. Als ondertekenaar van verklaringen, oproepen, et cetera.

In het hoofdstuk Collectief Engagement wordt er meer inzicht gegeven in collectieve dialogen gesteund door BPL Pensioen.

Voortgang en achtergrondinformatie voor ieder thema wordt gegeven in de bijlages van dit MVB verslag. Een korte toelichting op de thema's in het engagementprogramma wordt in onderstaande hoofdstukken gegeven.

4.2. Normatief engagement

De uitvoering van het Global Compact engagement is uitbesteed aan ISS ESG. Hiermee wordt een optimale aansluiting gerealiseerd op het screenings en uitsluitingsproces van BPL Pensioen.

Momenteel zijn er 74 ondernemingen opgenomen in het normatief engagementprogramma. Met deze ondernemingen wordt er over één of meerdere normschendingen gesproken. Het aantal normschendingen kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen. In totaal zijn er 96 lopende dialogen. In het afgelopen halfjaar is met 6 ondernemingen een nieuwe of hernieuwde dialoog geïnitieerd.

Normatief schendingen Mensenrechten

Het doel van deze dialogen is het opheffen van geconstateerde of vermeende mensenrechtenschendingen. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen van die verband houden met het voorkomen van nieuwe mensenrechtenschendingen. De onderneming moet aantonen dat de schending van de Global Compact principes is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij dit vaststelt.

Schendingen van de beginselen van mensenrechten kunnen betrekking hebben op de activiteiten van ondernemingen in landen met controversiële regimes. Door hun activiteiten in deze landen genereren de ondernemingen inkomsten voor de betreffende regimes, die deze inkomsten vervolgens vaak niet ten goede laten komen aan de lokale bevolking. Daarnaast komt het voor dat lokale gemeenschappen direct worden geschaad door de activiteiten van de ondernemingen. Andere voorbeelden van schendingen op het gebied van mensenrechten zijn onrechtmatigheden tegen de lokale bevolking door personeel of ingehuurd veiligheidsdiensten van ondernemingen.

Momenteel zijn er 33 dialogen met ondernemingen over geconstateerde of vermeende mensenrechtenschendingen.

Normatief schendingen arbeidsomstandigheden

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de geconstateerde of vermeende arbeidsnormenschendingen. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe arbeidsnormen schendingen.

Structurele schendingen van het Global Compact, in het bijzonder de principes die gaan over arbeidsnormen, vormen financiële en reputatierisico's voor de onderneming en voor belanghebbenden zoals aandeelhouders.

Ondernemingen dienen te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze beginselen van het Global Compact. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat schendingen in de toekomst opnieuw zullen optreden.

Structurele schendingen van de beginselen over arbeidsomstandigheden kunnen betrekking hebben op kinderarbeid en andere vormen van gedwongen arbeid in de ketens van toeleveranciers van ondernemingen. Ook discriminatie van bijvoorbeeld zwangere vrouwen of personeel van een bepaalde etnische achtergrond komt voor, zowel binnen bedrijven zelf als binnen de ketens.

De onderneming moet aantonen dat de schending van de Global Compact principes is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven.

Momenteel zijn er 24 dialogen met ondernemingen over geconstateerde of vermeende arbeidsnormenschendingen.

Normatief milieuschendingen

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de gevonden schendingen van het Global Compact en het ontwikkelen van beleid, systemen en rapportages die verband houden met het voorkomen van nieuwe milieuschendingen.

Structurele schendingen van het Global Compact, in het bijzonder de principes die gaan over milieu, vormen financiële, operationele en reputatierisico's voor de onderneming en voor haar belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen daarom te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze beginselen van het VN Global Compact. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de toekomst opnieuw optreden.

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van SMART-doelstellingen. De onderneming moet aantonen dat schending van de Global Compact principes structureel is opgeheven waarbij het wenselijk is dat een externe onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven. Bij het opheffen van de schending moet ook gedacht worden aan het nemen van corrigerende maatregelen, schadeloosstelling van betrokkenen en het opzetten en uitvoeren van herstelplannen.

Momenteel zijn er 25 dialogen met ondernemingen over geconstateerde of vermeende milieunormenschendingen.

Normatief schendingen anti-corruptie

Omkoping en corruptie zijn niet verenigbaar met goed ondernemingsbestuur en hebben een negatieve invloed op de (creatie van) aandeelhouderswaarde. Het leidt tot nadelige economische, sociale en politieke uitkomsten. Overtredingen van internationale principes op het gebied van anticorruptie kunnen schadelijk zijn voor de reputatie van een bedrijf en de waarde van merken.

Eén van de universele principes van het Global Compact is gericht op corruptie. Dit principe roept bedrijven op om preventieve en handhavingsmaatregelen in te stellen en een effectief systeem op te zetten voor de bestrijding van corruptie.

Dit engagementthema heeft als doel het anti-corruptiebeleid en de maatregelen tegen corruptie bij bedrijven te verbeteren. Daarnaast moet ook voldoende duidelijk worden gemaakt welke acties worden ondernomen tegen werknemers, agenten en onderaannemers die betrokken zijn bij beschuldigingen in verband met corruptie. Hierbij is het belangrijk dat er transparant wordt gecommuniceerd over verrichte onderzoeken en over doorgevoerde veranderingen.

Momenteel zijn er 14 dialogen met ondernemingen over geconstateerde of vermeende corruptie.

De BPL Pensioen specifieke rapportage over de ISS ESG engagementactiviteiten is opgenomen als bijlage 3 in deze MVB rapportage.

4.3. Thematische engagement

Achmea Investment Management voert thematische engagements voor BPL Pensioen uit. Deze samenwerking biedt gelegenheid voor nauwere afstemming en invulling van de engagement zoals het BPL Pensioen inhoudelijk het beste past. Voortgang op de individuele thema's van de Achmea IM engagementactiviteiten is uiteengezet in de BPL Pensioen specifieke rapportage opgenomen als bijlage 4 in deze MVB rapportage. In de onderstaande hoofdstukken wordt een korte introductie per thema gegeven.

Leefbaar loon in de supermarkt- en textielsector

Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing. Afhankelijk van het land kan dit overeenkomen met het minimumloon, maar in vele landen is er of geen wetgeving op dit terrein, of is het minimumloon onvoldoende om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. Dit geldt voor ontwikkelingslanden, maar ook dicht bij huis in landen als Hongarije, het Verenigd Koninkrijk of Polen.

Juist daarom hebben bedrijven een belangrijke verantwoordelijkheid wat betreft het betalen van een leefbaar loon. Hoewel het betalen van een leefbaar loon in eerste instantie lijkt te leiden tot hogere kosten, kan het ook leiden tot lagere kosten en hogere winstgevendheid. Dit blijkt onder andere uit onderzoeken van Berenschot en Chapman & Thompson op dit onderwerp.

Er is gekozen om twee sectoren te selecteren voor het engagementprogramma, namelijk de kleding- en supermarktsector. Het onderwerp is voor deze sectoren materieel en ze kunnen ook relatief eenvoudig verbeteringen op dit thema realiseren. Er wordt bij de uitvoering van dit thema nauw samengewerkt met het Platform Living Wage for Financials (PLWF). Dit is een samenwerkingsverband van financiële instellingen, waaronder MN, ASN, a.s.r., Triodos IM, NN IP, Robeco en Kempen. Binnen dit platform wordt informatie uitgewisseld, is een methodologie ontwikkeld om bedrijven te analyseren op hun prestaties op het gebied van leefbaar loon en wordt er samengewerkt om de resultaten van het platform onder de aandacht te brengen. Engagements worden indien mogelijk samen gevoerd of gecoördineerd. Dit maakt het voor dit engagementtraject mogelijk zowel de efficiency als effectiviteit te vergroten.

Doel van het thema

Leefbaar loon is een complex onderwerp, zeker in een bedrijf met honderden toeleveranciers. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een bedrijf stappen kan zetten. Afhankelijk van de onderneming leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen.

- **Beleidsvorming:** De onderneming heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp leefbaar loon.
- **Implementatie & toetsing:** De onderneming past haar beleid toe in haar eigen bedrijfsvoering en bij haar toeleveranciers. De onderneming monitort actief de voortgang hiervan.
- **Randvoorwaarden:** De onderneming zorgt tevens dat de randvoorwaarden voor een leefbaar loon, zoals collectieve onderhandeling en vakbondsvrijheid, gewaarborgd zijn.
- **Samenwerking:** De onderneming werkt op dit thema samen met andere partijen.
- **Transparantie:** De onderneming is op dit thema transparant richting investeerders, consumenten en andere stakeholders wat betreft haar beleid, de implementatie en de voortgang.

Selectie ondernemingen en voortgang engagement

In de eerste helft van 2021 zijn gesprekken gevoerd met Home Depot, Ralph Lauren en V.F. Corp. Aan deze gesprekken namen steeds ook andere leden van het Platform Living Wage Financials deel. In de gesprekken bleek dat de coronacrisis nog steeds veel aandacht vergde. Toch bleek er, voor de ondernemingen die al met leefbaar loon aan de slag waren, ruimte om vooruitgang te boeken. Ook omdat juist de coronacrisis de problemen rond lage lonen in de kledingsector extra onder de aandacht bracht. Verder stond de eerste helft van het jaar vooral in het teken van het wachten op de duurzaamheidsrapportages van de ondernemingen. Op basis van deze rapportages kunnen we het jaarlijkse voortgangsonderzoek uitvoeren om te zien of toezeggingen of in de gesprekken geschetste verwachtingen zijn verwerkt in de nieuwe rapportages. Inmiddels zijn de rapportages van Hugo Boss, Ralph Lauren en TJX gepubliceerd en zijn de onderzoeken gestart. Voor Home Depot en V.F. Corp. wordt het onderzoek uitgevoerd door partners van het PLWF.

De dialoog met **Home Depot** komt beter op gang. Home Depot werkt momenteel aan het verbeteren van beleid ten aanzien van het voorkomen van gedwongen arbeid in de keten. Zo verbiedt de onderneming nu volledig het gebruik van arbeid door gevangenen en is het zich meer bewust van de risico's ten aanzien van gedwongen arbeid in Azië. Home Depot werkt op dit thema samen met de Responsible Business Alliance, een organisatie die ondernemingen helpt bij ontwikkelen en uitvoeren van beleid op gebied van verantwoord ondernemen. We begrijpen de keuze van de onderneming om zich te richten op het uitbannen van gedwongen arbeid, maar we hebben nogmaals nadrukkelijk het belang van een degelijke mensenrechten- en arbeidsrechten risicoanalyse ('due diligence') benadrukt. Als onderdeel van deze analyse zou ook naar eerlijke beloning van arbeiders in de keten gekeken moeten worden. Om daarmee te beginnen stelden we voor om meer rekening in het inkoopbeleid te houden met de arbeidskosten. We zullen in het najaar een volgend gesprek plannen om het jaarlijkse onderzoek naar voortgang op gebied van leefbaar loon te bespreken. We zullen dan ook nader ingaan op de mogelijke kloof tussen betaalde lonen en een leefbaar loon.

We spraken met **Ralph Lauren** over de voortgang en plannen op gebied van leefbaar loon. De implementatie van de nieuwe 'wage management strategy' wordt nu echt in gang gezet. Er wordt onderzoek gedaan naar lonen in de keten en er wordt bekeken hoe het inkoopbeleid kan worden aangepast om eerlijke beloning mogelijk te maken. Bij de start van het jaarlijkse onderzoek naar voortgang op gebied van leefbaar loon konden we vaststellen dat Ralph Lauren voor het eerst het begrip leefbaar loon benoemt in het duurzaamheidsverslag. In het verslag noemt de onderneming leefbaar loon een onderwerp van hoge prioriteit, dat ze wil aanpakken met behulp van de 'wage management strategy'. Daarin is aandacht voor huidige loonbetalingssystemen bij leveranciers en voor de rol van de huidige inkooppraktijk. Wij zien deze concrete rapportage over leefbaar loon als een mijlpaal wat betreft implementatie van eerder geuite voornemens.

Naast het onderwerp leefbaar loon hebben we met Ralph Lauren ook gesproken over de risico's van gedwongen arbeid in de keten, met name in China¹, en over hoe aanscherping van het mensenrechtenbeleid kan leiden tot een betere score in de 'Corporate Human Rights Benchmark'.

De dialoog met **TJX** werd voortgezet met het sturen van nieuwe voorstellen ter verbetering van risicoanalyse in de productieketen (due diligence) en betere onderbouwing van aanpak en prioritering van gesignaleerde risico's. Concreet vragen we daarbij naar rapportage over de top 10-15 van landen waar productie vandaan komt en meer details over audits en de bevindingen daarvan, zoals aantallen en typen misstanden en de genomen maatregelen om misstanden aan te pakken. We hopen dat door verbeterde rapportage over de risicoanalyse, ook op termijn het probleem van lage lonen in de sector in beeld komt. Net als vorig jaar hebben we op de aandeelhoudersvergadering van TJX, gevraagd naar de bereidheid om onderzoek te doen naar mogelijke verschillen tussen de lonen die worden betaald door leveranciers en benchmarks voor leefbaar loon². In het antwoord op de vragen werd, net als vorig jaar, gewezen op de complexiteit van de keten van TJX. Toch benoemde het antwoord ook verbeteringen in de code of conduct voor leveranciers en de wil om het beleid steeds verder te verbeteren. Daarmee biedt het antwoord ook aanknopingspunten voor een volgend gesprek met de onderneming.

In het gesprek met **V.F. Corp.** bespraken we de plannen voor het werken aan eerlijke beloning in de productieketen. Dit jaar start een programma om loongegevens te verzamelen en te vergelijken met leefbaar loon benchmarks. In de eerste fase van dit onderzoek kijkt V.F. Corp. naar de lonen van de eigen medewerkers. In de tweede fase richt het onderzoek zich op lonen in de productieketen. Ook kondigde de onderneming een nieuw project aan op het gebied van leefbaar loon, waarbij nadrukkelijk de dialoog met fabrikseigenaars, arbeiders en vakbonden een rol speelt. In het jaarlijkse voortgangsonderzoek hopen we meer over deze plannen terug te zien. In het najaar willen we V.F. Corp. opnieuw spreken over de voortgang en verdere plannen.

Met **Hugo Boss** spraken we over de ontwikkelingen op gebied van leefbaar loon en de samenwerking van de onderneming met het Duitse Textiles Partnership en de organisatie 'Action, Collaboration, Transformation' (ACT). De onderneming deed onderzoek naar de eigen inkooppraktijk. Het stelde op basis van dit onderzoek een nieuw actieplan op, met aandacht voor training over de rol van loonkosten in het inkoopbeleid en indicatoren voor verantwoord inkoopbeleid, met oog voor leefbaar loon. Ook zijn leveranciers gevraagd om het inkoopbeleid van de onderneming te evalueren. Hugo Boss werkt met behulp van het 'loon-dashbord van de Fair Labor Association (FLA) aan het in kaart brengen van de zogenaamde loonkloof tussen betaalde lonen en leefbaar loon benchmarks. Op basis van geïdentificeerde verschillen wil de onderneming vervolgacties ontwikkelen. In juni konden we vaststellen dat Hugo Boss ook in het duurzaamheidsverslag rapporteert over het onderzoek naar de hoogte van lonen en stappen aankondigt om aan verbetering van lonen te werken. We zien dit als een bewijs van implementatie van eerder genoemde voornemens en daarom als aanleiding om de mijlpaal 'implementatie' op groen te zetten.

Supermarkten

In de eerste helft van 2021 hebben we een gesprek gevoerd en met Ahold Delhaize. Daarnaast hebben we aandacht gehad voor de aandeelhoudersvergaderingen van Casino en Carrefour. Bij beide bedrijven hebben we in samenwerking met de Franse vermogensbeheerder Amundi vragen ingediend over de prestaties op het gebied van leefbaar loon. Het indienen van vragen is een gedegen middel om ook direct richting bestuur het belang van het onderwerp te benadrukken en de onderneming ook publiek te laten reageren.

Bij **Casino** hebben we gevraagd of het bedrijf wilde onderzoeken of het haar eigen werknemers ook een leefbaar loon uitbetaalt. Een relevante vraag aangezien het bedrijf in diverse landen buiten Frankrijk actief is en we hier ook in eerdere engagement gesprekken aandacht voor hebben gevraagd. De onderneming heeft hierop geantwoord dat het als een belangrijk onderwerp wordt gezien en dat het bedrijf inderdaad bezig is met het in kaart brengen of in o.a. Zuid-Amerika een leefbaar loon betaald wordt. Daarnaast is de onderneming van plan om dit onderwerp beter te gaan monitoren.

¹ Voor dit onderwerp zijn wij 'lead investor' voor een samenwerking geïnitieerd door het Interfaith Center for Corporate Responsibility (ICCR).

² Dit jaar stelden we deze vraag mede namens pensioenbelegger MN, ook lid van het platform living wage financials.

Bij **Carrefour** hebben we de vraag gesteld of de onderneming doelen kon stellen op het gebied van leefbaar loon. We zien namelijk dat Carrefour een gedegen duurzaamheidsstrategie, maar dat juist op het gebied van leefbaar loon de onderneming geen doelen stelt en een heldere strategie heeft. Carrefour antwoordde dat het inderdaad werkt aan een strategie op dit onderwerp en dat het al met diverse stakeholders hierover gesproken heeft. De onderneming gaf aan deze strategie te willen formaliseren. Een positieve stap en we noteren dan ook een toezegging en positieve voortgang.

Daarnaast hebben we in juni gesproken met **Ahold Delhaize**. De onderneming heeft afgelopen jaar diverse stappen gezet om haar beleid op het gebied van mensenrechten te verbeteren en due diligence uit te voeren. Toch zijn er nog zeker een aantal verbeterpunten te benoemen. Zo zet het merk "Albert Heijn" positieve stappen, maar worden deze verbeteringen nog niet ingevoerd bij de andere merken binnen het concern, bijvoorbeeld binnen de supermarktketens in de Verenigde Staten. Een punt dat we tijdens het gesprek op de agenda hebben gezet. Daarnaast zijn we dieper ingegaan op het loon dat Ahold Delhaize de eigen werknemers betaalt. We zien op basis van de huidige rapportages dat Ahold Delhaize hier onvoldoende inzicht in heeft. Dit terwijl andere ondernemingen wel degelijk goede stappen zetten op dit thema, bijvoorbeeld bij het eerder genoemde Casino. We hebben Ahold Delhaize dan ook opgeroepen de positieve voorbeelden van sectorgenoten zoals Casino, maar ook Tesco, te volgen.

Transport & Klimaat

De transportsector draagt ruim 25 procent bij aan de totale Europese CO₂-uitstoot. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs is gebleven dient de sector wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de broeikasgas-reductie om deze doelstellingen te behalen. Daarom is het materieel en relevant vanuit financieel en maatschappelijk perspectief om dit thema uit te voeren binnen de logistieke sector.

De transportsector omvat een breed scala aan industrieën. We kiezen ervoor om ons te richten op de industriegroep 'logistiek'. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Door ons te richten op deze groep denken wij optimaal rendement te halen uit onze inspanningen. Een engagement in deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van brandstofverbruik en het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (denk aan schonere brandstoffen zoals waterstof of methanol voor lange afstanden), verbeterde voertuigtechnologie en technologische verbeteringen (zoals elektrische schepen naar het achterland), reductie van emissie-intensiteit van bestaande wagenparken, alternatieve vervoerswijzen, maar ook efficiëntiemaatregelen op voertuigonderhoud (bijvoorbeeld weerstand verlagen door een schip schoon te houden) en logistieke planning voor het laden van voertuigen en routeplanning.

Doel van het thema

De doelen die wij hebben opgesteld voor de ondernemingen luiden als volgt:

- Transportbedrijven verbeteren transparantie over (a) de CO₂-uitstoot, door bijvoorbeeld te rapporteren over brandstofgebruik en (b) de gehanteerde strategie om te blijven voldoen aan de striktere CO₂ (zelf)regulering;
- Transportbedrijven nemen klimaatverandering en CO₂-uitstoot in het bijzonder op in hun beleid. Wij vragen hen de urgentie en materialiteit van het reduceren van de CO₂-uitstoot te erkennen, capaciteit en expertise op bestuursniveau ten aanzien van klimaatverandering beschikbaar te maken en klimaatscenario's (waaronder gebruik van fossiele brandstoffen) te integreren bij bepaling van lange termijn financiële risico's;
- Transportbedrijven integreren brandstofefficiëntie in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen;
- Daarnaast willen wij transportbedrijven aan de hand van best practices (a) inzicht geven in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en (b) stimuleren over te schakelen op hernieuwbare energiebronnen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goal (SDG):

• SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

Onze focus is doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

Selectie van ondernemingen en voortgang engagement

Van alle ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is tegenover de engagementdoelstellingen.

Deutsche Post presenteerde in het voorjaar haar nieuwe klimaatdoelstellingen. In een uitgebreid plan met goed doordachte verduurzamingsmaatregelen geeft de onderneming aan emissievrij te zijn in 2050. Deze maatregelen zullen gedurende het jaar geverifieerd worden door het Science Based Targets initiative (SBTi). De maatregelen bestaan ruwweg uit het elektrificeren van het wagenpark, het gebruik van duurzame energie in de kantoren en, hoewel onzeker, gebruik van duurzame brandstoffen voor luchtvracht.

UPS heeft doelstellingen geformuleerd om volledig carbonneutraal te opereren in 2050 met tussentijdse doelstellingen in 2035 voor een halvering per geleverd pakket. Hoewel de duurzaamheidsplannen van UPS nog verdere uitwerking vragen, zien wij dat duurzaamheid duidelijk tot de hoofdprioriteiten van UPS behoort. Bij UPS heeft Achmea IM een aandeelhoudersresolutie mede ingediend over lobbying. De concrete vraag aan UPS is om het beleid, acties en rapportages op dit gebied te evalueren omdat UPS ondanks het vooruitstrevende klimaatbeleid tegelijkertijd lid is van brancheverenigingen die bekend staan om hun conservatieve opvattingen en lobby.

Het engagementtraject met **Royal Mail** mag succesvol worden genoemd. De onderneming heeft ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen vastgesteld. Royal Mail heeft zich een CO₂ neutrale doelstelling gesteld die in lijn is met een 1.6 graden scenario en daarmee binnen de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs valt. De onderneming ontwikkelt op dit moment een routekaart met tussentijdse doelstellingen richting haar doel om in 2050 CO₂ neutraal te opereren. We verwachten van Royal Mail meer nieuws over de voortgang ten opzichte van de klimaatdoelen in de loop van het tweede halfjaar.

In eerdere gesprekken heeft **CH Robinson** aangekondigd om nieuwe duurzaamheidsdoelstellingen te publiceren in de eerste helft van 2021. Tot op heden zijn de plannen niet gepubliceerd. In de komende periode zullen de nieuwe doelen en plannen worden beoordeeld zodra deze beschikbaar komen en bespreken we deze met de onderneming.

Klimaattransitie

In het klimaatakkoord van Parijs hebben 196 landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden, waarbij het streven is de opwarming van de aarde beneden de 1,5 graad te houden. In een rapport over klimaatverandering (IPCC), wordt gesteld dat hiertoe het totaal aan mondiale CO₂-emissies tegen 2030 met 45 procent zal moeten dalen ten opzichte van 1990. Omdat fossiele brandstoffen die bij de verbranding een groot deel van de CO₂-uitstoot veroorzaken vooralsnog een centrale rol in de energievoorziening spelen, zal een verstrekkende transitie van de energievoorziening nodig zijn om de uitstoot van broeikasgassen fors te reduceren (DNB, 2018). Wereldwijd spannen overheden, (maatschappelijke) organisaties en consumenten zich in om een transitie mogelijk te maken naar een koolstofarme economie. Daarbij ligt de nadruk op investeren in meer hernieuwbare energie en het afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

Tijdens de dialoog klimaattransitie gaan we in gesprek met ondernemingen over de gevolgen van de klimaattransitie in termen van risico's en kansen. Het gesprek richt zich op de strategie die bedrijven kiezen, maar ook: in welke mate zijn zij voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst? In welke mate kunnen bijvoorbeeld ondernemingen die nu sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen zich tijdig aanpassen aan een veranderende markt en regelgeving?

Waar ligt het zwaartepunt van de huidige investeringen door ondernemingen en welke keuzes liggen hieraan ten grondslag? Zijn ondernemingen in staat om verschillende toekomstscenario's uit te werken, veranderingen waar te nemen en tijdig te anticiperen?

Met behulp van een scenario-analyse model is het beleggingsuniversum getoetst. De uitkomst geeft inzicht in de ondernemingen waarvan gesteld kan worden dat zij in de komende 5 jaar het verst verwijderd zijn van een breed geaccepteerd 2 °C scenario. De analyse bestrijkt 70-90 procent van de broeikasgasemissies die samenhangen met een standaardportefeuille en omvat de door de DNB beschreven transitiegevoelige sectoren zoals de fossiele energie sector. Op basis van onze observaties blijkt dat er relatief veel winst valt te behalen voor de energiesector (olie en gas) en automobielproducenten. Ondernemingen in portefeuille in deze sectoren staan momenteel voor de grootste uitdagingen in relatie tot de energietransitie doordat zij momenteel meer opereren in lijn met een 2 – 4 graden scenario dan een 1,5-2 graden scenario.

Doel van het thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaatgerelateerde risico's en kansen meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken;
- Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Autoproducenten dienen hierbij een duidelijk visie op de ontwikkeling van elektrisch rijden op te stellen;
- De olie- en gasbedrijven nemen een sturende rol aan in de transitie naar hernieuwbare energie en reageren niet slechts op de vraag;
- De onderneming geeft toegang tot de gehanteerde maatstaven en doelstellingen en telt ons in staat om potentiële risico's, het vermogen om aan financiële verplichtingen te voldoen, de algemene blootstelling aan klimaat gerelateerde kwesties en de voortgang in het beheer van of de aanpassing aan deze kwesties beter te beoordelen;

- De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen klimaatmaatregelen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix.

- **SDG 13: Klimaatactie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Voortgang

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. Van alle ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is tegenover de genoemde engagementdoelstellingen.

Met **BMW** spraken wij over haar doelstellingen rond de klimaattransitie. Sinds de vorige rapportageperiode zijn belangrijke stappen gezet. De onderneming ontving in maart van dit jaar de bevestiging van SBTi dat de door BMW gestelde emissiereductiedoelen in lijn met het Akkoord van Parijs zijn, voor zover deze betrekking hebben op scope 1 en 2. Dat wil zeggen de eigen uitstoot en die gepaard gaat met ingekochte energie. Hoewel wij BMW ook vragen om verantwoordelijkheid te accepteren voor de scope 3 uitstoot (door de geproduceerde auto's) vinden wij dit een belangrijke stap en wij vragen ook aan andere producenten om dit voorbeeld te volgen.

Wij spraken met **Subaru** over de klimaattransitie. De onderneming loopt achter op de concurrentie in het elektrificeren van het modelaanbod. De onderneming verschuilt zich hierbij enigszins achter het uitblijven van de vraag. Subaru verkoopt voornamelijk auto's in Japan en Noord-Amerika, waar nog volop vraag is naar traditionele auto's. Hierdoor ligt bij de automaker de nadruk niet primair op elektrificatie van het modelaanbod. Wel startte de onderneming eerder een samenwerking met Toyota, in mei kondigde de partijen een eerste volledig elektrische model aan. Wij vragen Subaru toch om meer actie te ondernemen en tenminste emissiedoelen te formuleren.

De dialoog met **Exxon** verloopt moeizaam en komt eigenlijk niet op gang, terwijl er bij de onderneming intussen toch wel veel ontwikkelingen zijn. Een activistische aandeelhouder bereikte dit voorjaar met de steun van institutionele investeerders de aanstelling van drie bestuurders tijdens de aandeelhoudersvergadering. Deze bestuurders moeten Exxon in de richting van een beter georganiseerde transitie duwen. In het tweede halfjaar van 2021 beraden wij ons op een actieve strategie om onze steun voor een meer verantwoorde koers bij Exxon te onderstrepen.

Access to Nutrition

Zowel goede voeding als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Voedingsbedrijven kunnen hier op verschillende manieren een belangrijke bijdrage aan leveren en hiermee tevens inspelen op een groeiende markt. Zo kunnen zij voedingswaarde en gezondheid meer prioriteit geven bij het ontwikkelen van producten, gezondheid meewegen in de prijsstelling en consumenten actief informeren over de voedingswaarden van producten.

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun presentaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen en het promoten van borstvoeding.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index als regionale indices die inzoomen op ondernemingen uit de Verenigde Staten, India, Mexico en Zuid-Afrika.

De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Access to Nutrition kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een *investor statement* als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel om zo ondernemingen te stimuleren, stappen te zetten op het gebied van Access to Nutrition.

Doel van het thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen, gebaseerd op de uitgangspunten van de 'Access to Nutrition Index':

- De onderneming geeft goede voeding een gedegen plek in de strategie, uitgewerkt in concreet beleid;
- De onderneming zet zich in om goede en gezonde producten te ontwikkelen;
- De onderneming zet zich in om goede voeding tegen een betaalbare prijs beschikbaar te maken;
- De onderneming ondersteunt met haar marketingactiviteiten een gezond voedingspatroon;
- De producten van de onderneming passen in een gezond dieet en een gezonde levensstijl;
- De onderneming geeft via de verpakking goede informatie aan consumenten over de voedingswaarden van haar producten;
- Ondernemingen werken actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals'(SDG's):

- **SDG 2: Geen Honger**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 2.2 dat zich richt op het uitbannen van slechte voeding(spatronen).

- **SDG 3:Goede Gezondheid en Welzijn**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.4 dat zich richt op het voor 2030 met een derde inperken van vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten, zoals diabetes, kanker of hart- en vaatziekte.

Selectie ondernemingen en voortgang engagement

Begin juli de nieuwe benchmark van de Access to Nutrition Index uitgekomen waarvan we de resultaten in onze engagement gaan inzetten. De uitkomsten van dit nieuwe onderzoek laten een gemengd beeld zien. Zo is het percentage producten dat voedingsbedrijven aanbieden en dat als gezond kan worden gezien nog steeds laag, namelijk 31%. Toch zien we bij een aantal ondernemingen ook vooruitgang. Negen ondernemingen hebben bijvoorbeeld wel degelijk hun voedingsproducten gezonder gemaakt en bij dertien ondernemingen zien we duidelijk meer aandacht en beleid op dit thema. Kortom, de uitkomsten van de Index laten zien dat er nog stappen nodig zijn, maar laten ook goede voorbeelden zien van ondernemingen die aantonen dat deze stappen ook mogelijk zijn.

Voordat in de tweede helft van 2021 de volgende engagement fase start over deze uitkomsten, hebben we in eerste helft van 2021 gesproken met Conagra en Suntory.

Met **Suntory** is de relatie sterk verbeterd en na een moeizame start vorig jaar is er een meer open dialoog tot stand gekomen. Zo hebben we met Suntory in mei gesproken over de laatste ontwikkelingen op het gebied van goede voeding. Het onderwerp lijkt steviger op de agenda te staan en de onderneming lichtte toe dat het werkt aan het verminderen van de suikergehaltes van verschillende dranken in haar portefeuille. De onderneming benoemde ook dat het invoeren van zogeheten "belastingen op suiker" één van de redenen was dat dit intern op de agenda stond. Ondanks het constructieve gesprek zien we dat Suntory het onderwerp een meer serieuze plek kan geven in haar governance en doelstellingen. Een punt dat ook in de nieuwe Access to Nutrition Benchmark naar voren komt. De onderneming hoop over een halfjaar met nieuwe stappen naar buiten te komen.

Ook met **Conagra** merken we dat de gesprekken constructiever worden. In april hebben we weer met de onderneming gesproken. Zoals ook blijkt uit de nieuwe Access to Nutrition Index heeft de onderneming op verschillende vlakken vooruitgang geboekt. Zo heeft Conagra stappen gezet om de governance van goede voeding transparanter te maken. Positieve uitkomst van het gesprek is dat de onderneming heeft toegezegd een zogenaamd "Nutrient Profiling System" te gaan gebruiken. Een verzoek dat we ook al in eerdere engagement gesprekken hebben gedaan. Met een dergelijk systeem krijgt Conagra een goed inzicht in haar producten portefeuille en waar het qua voedingswaarde stappen kan zetten. We noteren daarom positieve voortgang in deze engagement.

Plastics

Het gebruik van plastics heeft een enorme vlucht genomen en plastics worden gebruikt in diverse toepassingen; van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed en koelkasten. Het gebruik van plastics voldoet daarmee aan een grote vraag uit de samenleving en biedt veel voordelen, soms ook op gebied van duurzaamheid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van plastics in auto's waardoor het gewicht en daardoor ook het brandstofverbruik afneemt. Een ander voorbeeld is gebruik van plastics als verpakkingsmateriaal waardoor de houdbaarheid van voedingsproducten wordt verlengd wat kan bijdragen aan minder verspilling. Zo kan het gebruik van plastics een milieuwinst opleveren die groter is dan de milieukosten die gemoeid zijn bij de productie van de plastics.

Er zijn ook grote zorgen rond het gebruik van plastics. Zo wordt bijna alle plastic gemaakt uit olie. Dit betekent dat nu wel 6% van de mondiale olieproductie gebruikt wordt voor de productie van plastics. Door economische ontwikkelingen zal dit percentage naar verwachting toenemen tot 20% van de mondiale olieproductie in 2050. De winning van olie leidt tot substantiële schade aan het milieu en de productie van plastic veroorzaakt CO2 uitstoot. Een ander probleem is dat slechts een klein gedeelte, ca. 10% van de geproduceerde plastics op dit moment wordt gerecycled, ongeveer 40% op stortplaatsen terecht komt, en 14% wordt verbrand. Dat betekent dat meer dan 30% uiteindelijk in het milieu eindigt en een grote vervuillingsbron is voor meren, rivieren en uiteindelijk de oceanen. Jaarlijks komt er ruim 3 miljoen ton aan plastic in de oceanen terecht. Bij ongewijzigd beleid kan dit er toe leiden dat er in 2050 meer plastic dan vis in de oceanen aanwezig is.

Doel van het thema

Om de schadelijke gevolgen van plastic te verminderen en de winstgevendheid van de onderneming op de lange termijn te waarborgen willen we dat bedrijven hun rol in de plastic transitie verstevigen. Het zetten van één of meer van onderstaande stappen is de hoofddoelstelling van dit engagementtraject.

- Beleidsvorming: ESG impact van plastic wordt als materieel erkend in de strategie van de onderneming; Scenario analyse brengt risico's van marktonwikkelingen en regelgeving in beeld;
- Implementatie & toetsing: De onderneming stelt concrete doelen met prestatie indicatoren (kpi's) om negatieve impact van plastic te reduceren; De onderneming meet de voortgang ten aanzien van de doelen, en rapporteert daarover in openbare verslaglegging;
- Samenwerking in de sector: De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen;
- Transparantie: De onderneming rapporteert naast de voortgang ten aanzien van bovengenoemde doelen en kpi's over: - hoe regelgeving en marktontwikkelingen m.n. gericht op de plastic transitie, invloed zullen hebben op de financiële resultaten; - de maatschappelijke impact van geproduceerde plastics; - resultaten van maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan, waaronder het verbeteren van energie-efficiëntie;

Voortgang thema

Het plastics engagement is gestart in de 2^e helft van 2019 met voorbereiding, onderzoek en contact leggen met de geselecteerde ondernemingen. In 2020 is tweemaal met alle ondernemingen gesproken. In de 1^e helft van 2021 is wederom met elke onderneming gesproken over de voortgang. Alle ondernemingen zijn voldoende open voor een constructieve dialoog met beleggers. Ook de samenwerking met de andere beleggers, leden van de PRI werkgroep over plastic, draagt duidelijk bij aan de kwaliteit van de gesprekken. Samen maken we de ondernemingen duidelijk dat de zorgen rond plastic breder worden gedeeld onder beleggers.

Uit de gesprekken komen een aantal gedeelde inzichten naar voren. Zo hebben de meeste ondernemingen verduurzaming van materiaalgebruik (circulariteit) duidelijk op de agenda. Deze trend wordt gedreven door ontwikkelingen op gebied van wet – en regelgeving. Omdat ook de klanten van de verpakkingsproducenten zich op verwachte wetgeving voorbereiden, stellen zij ook eisen op gebied van duurzame materialen. Ook is duidelijk dat de ondernemingen op gebied van innovatie en materiaalontwikkeling veel kunnen doen, maar dat ze voor significant opschalen van duurzame materialen afhankelijk zijn van overheden die belemmeringen in de markt kunnen wegnemen. Belangrijke belemmerende factor is dat de kosten voor gerecycled plastic nog hoger zijn dan van nieuwe plastics. Ook belemmerend, is dat voor verpakkingen die in contact komen met voedingsproducten

het gebruik van gerecycled materiaal vaak nog niet is toegestaan. Wat betreft het kostenaspect wordt de opschaling van gerecycled materiaal aangejaagd door (verwachte) belasting op nieuwe plastic uit fossiele grondstoffen of quota voor gebruik van gerecycled materiaal. Daarnaast draagt wetgeving en inzet van overheden op gebied van afvalinzameling en statiegeld bij aan het verminderen van plastic afval en het beschikbaar krijgen van meer gerecycled materiaal. De urgentie van betere wetgeving wordt onderschreven door een groot aantal ondernemingen in de plastic keten, en geuit in de 'business call for a UN Treaty on plastic pollution'³. We onderzoeken momenteel of we voor deze oproep ook brede steun van institutionele beleggers kunnen mobiliseren.

De dialoog met **Amcor** verloopt constructief. We spraken over de ontwikkelingen rond meer duurzaam materiaalgebruik en over verdere verbetering van de rapportage over duurzaamheid. Daarnaast hebben we gesproken over onze wens om indicatoren voor het behalen van duurzaamheidsdoelen ook onderdeel te maken van de beloning van de bestuurders van de onderneming. Wat betreft de verduurzaming van materiaalgebruik is Amcor vooral afhankelijk van beschikbaarheid en verdere ontwikkeling van gerecycled plastic. De onderneming gebruikt nu al vooral veel gerecycled PET voor flessen. Voor verdere groei zijn hier vooral de extra kosten voor gerecycled materiaal, en de beperkte volumes een rem op snellere groei. Voor de meer complexe en flexibele verpakking van voedselproducten is Amcor afhankelijk van de technische ontwikkeling en groei van het aanbod van zogenaamde chemische recycling van plastics. Op dit gebied werkt Amcor samen met ontwikkelaars, maar de hoge kosten spelen een beperkende rol. Ten aanzien van verduurzaming van materiaalgebruik hebben we Amcor gevraagd het doel aan te scherpen. De gesignaleerde verbetering in rapportage, door introductie van indicatoren van de Sustainability Accounting Standards Board (SASB) hebben we als 'oranje' mijlpaal 'toezegging' genoteerd.

Met **Berry Global** bespraken we de eerder geuite verwachtingen: de verdere verbetering van de rapportage over verduurzaming, het versnellen van de voortgang op gebied van duurzamer materiaalgebruik en het opnemen van indicatoren voor het behalen van duurzaamheidsdoelen in het beloningsbeleid voor de bestuurders van de onderneming. Berry wil graag versnellen maar is daarin afhankelijk van de klant die de extra kosten voor duurzamere materialen moet betalen. Dat steeds meer klanten zelf ook doelen stellen ten aanzien van duurzame materialen helpt daarbij. Berry werkt ook nauw samen met plastic producenten, om bijvoorbeeld de 'chemische' recycling van plastic, voor toepassing in de meer complexe plastic verpakkingen, te bevorderen. De duurzaamheidsrapportage van Berry is dit jaar verbeterd, o.a. door introductie van indicatoren van SASB. We hebben deze verbetering als 'oranje' mijlpaal 'toezegging' genoteerd. Wat betreft het opnemen van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid zien we een opening om dit verder te bespreken.

Ook de dialoog met **Greif** verloopt goed. Greif gebruikt vooral veel papier en staal als verpakkingsmateriaal. De onderneming verwacht dat het gebruik van plastic zal toenemen om staal te vervangen vanwege betere milieuprestaties. Daarbij is het uiteraard van belang om zoveel mogelijk het gebruik van nieuw plastic uit fossiele grondstoffen te voorkomen. Daar werkt Greif serieus aan. Zo biedt de onderneming klanten veel inzicht in duurzaamheid van materialen en is een speciaal team opgezet om circulair materiaalgebruik te bevorderen. Materiaalgebruik is een belangrijke factor in het reduceren van de CO2-voetafdruk van de onderneming. Op gebied van duurzaamheidsrapportage zien we ook bij Greif vooruitgang door het introduceren van de SASB indicatoren. Wat betreft het opnemen van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid, gaf Greif aan dat dit in het 3e kwartaal in de beloningscommissie ter sprake zal komen. De verbetering van de rapportage en de bereidheid om onze suggesties voor het beloningsbeleid te bespreken noteren we als een oranje mijlpaal 'toezegging'.

In gesprek met **Huhtamaki** bespraken we de kwaliteit van de duurzaamheidsrapportage, de strategie en doelen voor verduurzaming van materiaalgebruik en het belang van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid. In de rapportage heeft Huhtamaki een dashboard met belangrijkste duurzaamheidsdoelen geïntroduceerd, waaronder CO2 emissies, gebruik van gerecycled materiaal, afval en gebruik van duurzame energie. Wij zouden op dit dashboard ook graag een specifiek doel en status voor gebruik van gerecycled plastic zien. Ook hebben we de onderneming voorgesteld om voor nog beter inzicht en onderlinge vergelijkbaarheid het volgen van de SASB richtlijnen te overwegen. Huhtamaki gaf aan daar naar te willen kijken. Positief is ook dat Huhtamaki dit jaar performance indicatoren op gebied van duurzaamheid heeft geïntroduceerd in het beloningsbeleid voor het bestuur. We hebben dit als 'oranje' mijlpaal 'toezegging' genoteerd. Als in het volgende jaarverslag blijkt dat dit element in de beloning serieus is ingevuld, kunnen we dit als mijlpaal 'implementatie' noteren.

Met **LyondellBasell** spraken over de strategie voor duurzaam materiaalgebruik en over de verdere verbetering van de duurzaamheidsrapportage. Lyondell heeft een sleutelpositie in de transitie naar niet-fossiele plastics en opschaling van plastic recycling. De onderneming heeft daarvoor speciaal het merk 'Circulen, geïntroduceerd. Met Circulen biedt Lyondell drie productlijnen: 'recover', uit mechanische recycling; 'revive' uit chemische recycling en 'renew' uit hernieuwbare grondstoffen. Dit is een duidelijke strategie. Vraag is wel, hoe snel Lyondell de productie van deze productlijnen kan opschalen. Daarbij is de onderneming in belangrijke mate afhankelijk van klanten die de extra kosten willen betalen. Daarnaast is ook de beschikbaarheid van goede afvalstromen voor recycling van belang. Zoals in de inleiding van deze voortgangsparagraaf genoemd, is voor beide aspecten ook de rol van overheden van belang.

³ Deze oproep is mede ondertekend door een aantal ondernemingen waarmee wij in dialoog zijn: www.plasticpollutiontreaty.org

Wat betreft rapportage hebben we Lyondell gevraagd om duidelijke doelen voor de groei-ambitie van de Circulen-strategie en verdere detaillering van rapportage over materiaalgebruik. Over het opnemen van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid zullen we in een volgend gesprek verder spreken. De verbeteringen in de rapportage over duurzaamheid en materiaalgebruik zien we als een 'oranje' mijlpaal 'toezegging'.

Het gesprek met **Mondi** ging vooral over de duurzaamheidsstrategie - het 'Mondi Action Plan (MAP-) 2030, over de rapportage over duurzaamheid en over het beloningsbeleid. Mondi produceert vooral papieren verpakking en ook in de rapportage krijgt dit daarom veel aandacht. De strategie en doelen wat betreft verduurzaming van het gebruik van plastic zijn minder uitgewerkt. We hebben Mondi daarom gevraagd om in het MAP-2030 concreter te zijn over de inzet op gebied van gerecycled en bio-based plastic. In het beloningsbeleid voor het bestuur heeft Mondi voor 2021 20% van de bonus gekoppeld aan het behalen van duurzaamheidsdoelen, waarvan 10% voor veiligheid op de werkvloer, en 10% voor het behalen van doelen uit het MAP2030. We zien dit als een invulling van in eerdere gesprekken kenbaar gemaakte verwachting en noteren daarom een 'oranje' mijlpaal 'toezegging'.

Ook met **Sealed Air** bespraken we de eerder geuite verwachtingen waaronder aanscherping van beleid en verbetering van rapportage. Sealed Air heeft een ambitieus doel gesteld voor gebruik van gerecycled plastic in 2025 en we willen graag meer in detail weten hoe de onderneming dit gaat bereiken. Sealed Air vertelde ons dat er hard gewerkt wordt aan ontwikkeling van en toepassingen voor chemische recycling. Daarin wordt ook nauw samengewerkt met strategische partners in de keten. Ook heeft de onderneming via acquisities expertise op gebied van papieren verpakking binnengehaald. Hiermee kan een deel van plastic verpakking vervangen worden door papier. Ook bespraken we onze wens aangaande het opnemen van indicatoren voor het behalen van duurzaamheidsdoelen in het beloningsbeleid.

Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie

Wereldwijd heeft verbetering van energie efficiëntie de groei van het energiegebruik met circa 12 procent afgeremd. Bovendien toont scenario-analyse aan dat zelfs bij een verdubbeling van het bruto binnenlands product in 2040 toch een lagere wereldwijde uitstoot van broeikasgassen mogelijk is dan vandaag. Enkel door energie efficiëntie kan meer dan 40 procent van de volgens de Parijse doelstellingen benodigde vermindering van CO₂-uitstoot worden bereikt. Energie efficiëntie is zodoende het sleutelwoord in het mogelijk maken van verdere economische groei, zonder evenredige groei in uitstoot. Energie efficiëntie is onmisbaar geworden voor het bereiken van de wereldwijde klimaatdoelen.

De beperking van klimaatverandering tot maximaal 2 °C, met een streefwaarde van 1,5 °C, hangt in belangrijke mate af van verbeterde energie efficiëntie. Sinds het jaar 2000 werd de toenemende vraag naar energie voor een derde gecompenseerd door verbeterde efficiëntie. Het *Internationaal Energie Agentschap* (IEA) stelt vast dat de industrie potentieel twee keer zoveel waarde kan creëren uit energie in 2040 dan nu het geval is. Met verbeterde energie efficiëntie gaan belangrijke economische, ecologische en sociale voordelen gepaard. Het leidt tot een afname van broeikasgasemissies, maar energiebesparingen zijn, sec bekeken, per definitie kostenbesparend; een investering in energiebesparingsmaatregelen betaalt zich gemiddeld met een factor drie terug. Overige voordelen zijn minder luchtvervuiling, verhoogde koopkracht van huishoudens door lagere energiekosten, verbeterde energiezuiverheid door verminderde invoer en uitgebreide toegang tot moderne energiediensten (IEA, 2018).

Wij zijn kritisch naar alle sectoren die voor de grootste uitstoot van broeikasgassen zorgen, waaronder de staal, cement en chemiesector. Vanwege beperkte beleggingen in de cementsector, richt dit engagement traject zich op bedrijven in de chemie- en staalindustrie. We onderzochten in welke mate ondernemingen in de beleggingsportefeuilles voorbereid zijn op markt- en beleidsontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering en energie efficiëntie. Ook onderzochten we de materialiteit van energie efficiëntie voor ondernemingen in de chemie en de staalindustrie.

Doel van het thema

We hebben verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen formuleren een lange termijn klimaatstrategie. Daarbij dienen ze rekening te houden met strategische en financiële risico's en kansen als gevolg van klimaatverandering, zoals veranderingen in beleid en markt en technologische ontwikkelingen zoals een mogelijke invoering of verhoging van een CO₂-prijs. Deze komen mogelijk naar voren door een grondige risico-analyse en het uitvoeren van scenario-analyses.
- De onderneming committeert zich aan meetbare doelen rondom klimaat, energie-efficiëntie en de samenstelling van de brandstofmix. Wij roepen ondernemingen op om zich te verbinden aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen of 'Science Based Targets'.
- Binnen de operatie is er focus op energie efficiëntie en worden er relevante energie-efficiëntiemaatregelen geïmplementeerd. De onderneming optimaliseert het proces onder andere door gebruik te maken van slimme meters en hergebruik van grondstoffen, energie, afval en warmte. Ook wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van hernieuwbare energie en wordt samengewerkt met organisaties binnen en buiten de sector.
- De onderneming is transparant over de voortgang en resultaten van haar klimaat en energie efficiëntie maatregelen.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

Onze focus is doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur

Onze focus is doel 9.4 dat zich onder andere richt op het verduurzamen van industrieën.

Selectie ondernemingen en voortgang engagement

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. Van de ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is tegenover de engagementdoelstellingen.

Ons gesprek met **Covestro** verliep positief. De chemiereus bevindt zich in de overgang naar een nieuwe duurzaamheidsstrategie die in de loop van het jaar bekend moet worden. Covestro maakte eerder gebruik van reductiedoelstellingen op het gebied van de absolute uitstoot van broeikasgassen en van uitstootintensiteit. Zij zullen in de komende periode doelstellingen rond circulariteit formuleren waarbij ook gezocht wordt naar een accurate meetmethode voor het vaststellen van scope 3 emissies. De doelstellingen zullen worden opgenomen in de beloningscriteria van het management. Naast de toezeggingen rond nieuwe KPI's en het meten van scope 3 emissies heeft Covestro ook toegezegd haar rapportages te zullen verbeteren. Zo zal Covestro in haar duurzaamheidsrapportages over 2021 de TCFD richtlijnen implementeren en een begin maken met rapporteren aan CDP, dit zijn stappen die de onderneming transparanter zullen maken.

In ons gesprek met **PPG** is stilgestaan bij de duurzaamheidsdoelstellingen van de onderneming die voor 2025 gelden. Deze zijn inmiddels bepaald voor alle locaties en via scorecards wordt lokaal de voortgang gemeten. Wij vragen de onderneming om ook voor de langere termijn doelen te formuleren op klimaatgebied. Wel zette PPG de eerste stappen op het gebied van rapportages over klimaatrisico. Na een geslaagde pilot verwachten wij dat de onderneming de TCFD aanbevelingen volgt bij het opstellen van de reguliere toekomstige rapportages.

Naast het gebruik van ruwe materialen is energie de belangrijkste grondstof voor de (bouw)producten van **Sika**. Dit is mede de oorzaak van de motivatie binnen de onderneming om de energie-efficiëntie te maximaliseren. Bijzonder energie-intensief zijn de productieprocessen van voegspecie en dakisolatie, processen die de komende tijd hierdoor op extra aandacht mogen rekenen. Sika is van plan in 2021 voor het eerst de scope 3 emissies van haar producten te meten en hierover te rapporteren. We hebben de onderneming gevraagd om zich te verbinden aan het Science Based Targets Initiative en zo de duurzaamheidsambities extern te laten verifiëren.

Van **Fortescue** weten wij uit onze gesprekken dat de onderneming belangrijke stappen heeft gezet op het gebied van energie-efficiëntie en klimaat. Men streeft ernaar om binnen 20 jaar CO₂-neutraal te opereren, wat een grote opgave zal zijn door de afhankelijkheid van zware machinerie, overwegend op basis van dieselbrandstof. Fortescue investeert op dit moment echter veel in hernieuwbare energie. Wij vragen de onderneming om ook via concrete doelen op de kortere termijn aan te tonen dat het op de goede weg is. Bijvoorbeeld op het gebied van energie-efficiëntie.

4.4. ESG Nederland

Achtergrond

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de bedrijfsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en lange termijn waardecreatie. Ook remuneratievoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijk discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Hierbij toetsten wij de beleidsvoorstellen aan de uitgangspunten en best-practices van de Nederlandse Corporate Governance Code (herzien in 2016), en vanaf 1 januari 2019 aan de Nederlandse Stewardship Code. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion.

De principes uit de Stewardship Code bieden ons als institutionele beleggers de mogelijkheid verantwoording af te leggen aan deelnemers en klanten over de wijze waarop wij als betrokken belegger invulling geven aan onze aandeelhoudersrechten. De Stewardship Code is in lijn met de verantwoordelijkheden die voor aandeelhouders gelden ten aanzien van transparantie rond het betrokkenheidsbeleid en stembeleid, zoals vastgelegd in de herziene EU-richtlijn aandeelhoudersrechten (Shareholders' rights directive). Zij onderstreept ook het belang van aandeelhoudersbetrokkenheid voor het streven naar lange termijn waardecreatie van de Nederlandse beursondernemingen, zoals vastgelegd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Daarnaast verlangt de Stewardship Code van institutionele beleggers de bereidheid om, eventueel samen met andere institutionele beleggers, een constructieve dialoog aan te gaan met de Nederlandse beursondernemingen en met andere belanghebbenden.

Overzicht dialogen

In de eerste helft van 2021 is BPL Pensioen in dialoog gegaan met acht Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze dialogen vonden plaats binnen het Eumedion verband.

TABEL 4.4.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN IN H1 2021

Onderneming	Besproken onderwerpen
Ahold-Delhaize	Langetermijnwaardecreatie model, diversiteit, strategie, duurzaamheid, beloningsbeleid.
DSM	Lange termijn waardecreatie model, competentie- en diversiteitsmatrix, beloningsbeleid.
Heineken	Langetermijnwaardecreatie model, competentie- en diversiteitsmatrix, strategie en risico's, duurzaamheid.
ING Groep	Langetermijnwaardecreatie model, beloningsbeleid, risicomanagement.
KPN	Beloningsbeleid.
Philips	Langetermijnwaardecreatie model, competentie- en diversiteitsmatrix, beloningsbeleid, risicomanagement.
Unilever	Strategie, unificatie, duurzaamheid, corporate governance.
Wolters Kluwer	Beloningsbeleid.

Dialogen met Nederlandse ondernemingen

Ahold-Delhaize

Met Ahold-Delhaize (hierna: Ahold) is gesproken over het beloningsverslag over 2020 en de onderbouwing hiervan. We hebben Ahold aangemoedigd om meer transparantie te geven in het beloningsverslag over de doelstellingen en in hoeverre deze zijn behaald. Ahold gaf aan dat dit voor hen lastig is, aangezien de doelstellingen concurrentie gevoelige informatie bevatten. Ahold heeft aangegeven transparantie in het beloningsverslag mee te nemen in de evaluatie van het huidige beleid. Er is de suggestie gedaan dat Ahold rapporteert over doelstellingen van twee jaar terug. Ahold vond dit een interessante suggestie en zal dit onderzoeken. Ahold had ten tijde van het gesprek de doelstellingen voor de bonussen over 2021 nog niet vastgesteld. Deze zijn

mede afhankelijk van de ontwikkelingen rondom de COVID-19 pandemie. Er wordt niet een dusdanige stijging van inkomsten verwacht als in 2020. Gevraagd is naar een update halverwege 2021.

Het klimaatbeleid van Ahold, wat in 2020 is geüpdatet, is ook besproken. Evenals de stappen die Ahold zet in het kader van hun strategie om klanten in staat te stellen gezondere keuzes te maken. Ahold werkt ook verder aan het tegengaan van verspilling en verdere klimaatmaatregelen. Dit alles ter ondersteuning van de ontwikkeling van een duurzamere voedselvoorzieningsketen.

DSM

DSM had een statutenwijziging voorgesteld waarbij (na goedkeuring door de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) de optie verkregen zou worden om een volledige virtuele vergadering te houden. In het gesprek met DSM is aangegeven dat het te vroeg is voor een dergelijke statutenwijziging. De wetgeving op het gebied van de structurele inbedding van de optie voor een volledig virtuele vergadering is nog in ontwikkeling. Daarmee is nog niet bekend welke voorwaarden er worden gesteld en of die naar tevredenheid zijn van aandeelhouders. De ervaringen met volledig virtuele vergaderingen zijn tot dusverre niet positief. Na het gesprek heeft DSM aangegeven de optie te verwijderen uit de gewijzigde statuten en de uitkomst van de wetgeving af te wachten. Ook is het beloningsverslag over 2020 besproken. Daarin was te zien dat DSM de lange termijn beloning voor de vorige CEO in 1 keer volledig heeft toegekend. We hebben aangegeven hier geen voorstander van te zijn, en dat deze optie niet duidelijk staat aangegeven in het beloningsbeleid. We hebben DSM verzocht grondig naar deze praktijk te kijken. De plannen van DSM op het gebied van duurzaamheid zijn tevens door hen toegelicht.

Heineken

Met Heineken is gesproken over de gevolgen van de COVID-19 pandemie op de onderneming en haar medewerkers. Heineken heeft een update gegeven over de genomen maatregelen om veilig werken mogelijk te maken. We zijn met Heineken ingegaan op hun bedrijfsstrategie Evergreen. Daarbij is gesproken over de aangekondigde reorganisatie, waardoor wereldwijd 8.000 banen worden geschrapt. Heineken heeft aangegeven dat dit een zware beslissing was. Gezien de gevolgen van de COVID-19 pandemie op de resultaten was dit volgens hen een noodzakelijke stap. Heineken wil verder digitaliseren als gevolg van de toename van online verkopen. En hopelijk op deze wijze de inkomsten weer laten toenemen. Met deze stappen probeert Heineken zich door de crisis heen te navigeren en zich voor te bereiden op de toekomst. We hebben Heineken aangegeven dat we graag meer concrete duurzaamheidsdoelstellingen zouden willen zien en hebben hen aangemoedigd de opties te onderzoeken. Het fenomeen "Say on Climate" is ook ter sprake gekomen. Dit houdt in dat de onderneming hun klimaatstrategie aan de aandeelhouders voorlegt ter advisering. Heineken gaf aan het een interessante ontwikkeling te vinden. Zij zullen monitoren hoe dit zich verder ontwikkelt.

Het beloningsverslag over 2020 is ook in het gesprek aan bod gekomen. Onder andere de vergoeding voor de vertrekkende CEO is besproken. Wat betreft het stellen van nieuwe doelstellingen heeft Heineken aangegeven dat het in de zomer verwacht wordt doelstellingen te formuleren. Door de vele onzekerheden hadden zij dat tot op heden niet gedaan. Het uitstellen van het vaststellen van beloningsdoelstellingen is iets wat we bij meerdere ondernemingen hebben zien terugkomen.

ING

ING heeft in de dialoog een update gegeven over de gevolgen van de COVID-19 pandemie. Thuiswerken was al een bekend fenomeen bij ING. De systemen konden het thuiswerken ook goed aan. Door de functionele bankieren app kon de dienstverlening aan klanten gewoon doorgaan. Met ING is gesproken over hun klimaatstrategie genaamd Terra. We zijn daarbij ingegaan op de voortgangsrapportage 2020. ING heeft onder andere als doelstelling om de CO2 voetafdruk van de woningportefeuille te verlagen. In de rapportage gaf ING aan dat de huiseigenaar en de overheid nodig zijn om de doelstellingen te kunnen behalen. Samenwerking is belangrijk om duurzaam wonen te kunnen bereiken. Ook is er behoefte aan duidelijke richtlijnen. ING werkt op dit vlak ook samen met andere banken. ING heeft ook een toelichting gegeven op het verbeterprogramma ten aanzien van risicomanagement. De systemen zijn inmiddels in meerdere landen gestandaardiseerd. Regelmatig worden er testen uitgevoerd om de veiligheid van de systemen te beoordelen. Sinds de COVID-19 pandemie is er een toename gezien van DDoS aanvallen en phishing activiteiten. Cyber Security is een continue punt van aandacht. Ondanks dat banken verschillende systemen hebben informeren zij elkaar indien er een aanval is. Ook informeren zij elkaar wanneer er nieuwe technologie is.

KPN

Bij KPN zijn in 2020 een nieuwe CEO en CFO aangetreden. KPN heeft relatief snel de omslag kunnen maken naar thuis werken. Wel waren er voor de medewerkers van call centers wat aanpassingen nodig. KPN heeft voorzieningen op de balans gebruikt om ervoor te zorgen dat medewerkers thuis ook een Arbo-proof werkplek hebben. Daarnaast zijn de verlofregelingen versoepeld. Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp voor KPN en wordt breder gezien dan alleen klimaat. Op dit moment is er extra aandacht voor het onderwerp eenzaamheid. We hebben KPN aangemoedigd om dit soort activiteiten op te nemen in rapportages. Ook is er in de dialoog ingegaan op diverse onderdelen van het beloningsverslag en de resultaten van de onderneming. Met name op het meenemen van de reputatiescore, waar KPN de afgelopen 5 jaar maximaal op scoort. De vraag is of deze doelstelling nog ambitieus genoeg is. Langetermijnwaardcreatie en de beste manier om dit te meten is ook besproken. KPN hanteert de Total

Shareholder Return (TSR) als maatstaf. Bij TSR kan zowel de omzet als de Return On Invested Capital (ROIC) dalen (waarde vernietiging) maar nog steeds een goede beloning worden uitgekeerd. KPN meent dat succes van investeringen zich terug moet betalen in free cash flow. Uiteindelijk gaat het om TSR. KPN vindt dat duidelijk is dat men niet gericht is op de korte termijn door de beslissingen die men neemt. Er wordt geïnvesteerd in elementen die niet snel free cash flow opleveren. De TSR is voor KPN ook relevant omdat ze zichzelf internationaal met andere ondernemingen wil vergelijken.

Philips

Met Philips is ingegaan op de stap om de divisie Huishoudelijke apparaten te verkopen. Door middel van een licentieovereenkomst wil Philips haar normen voor duurzaam ondernemen opleggen aan de koper. Een duurzaamheidsteam van Philips zal ook overgaan naar de koper. De divisies persoonlijke verzorging, mondverzorging en moeder & kind zijn nog over bij het onderdeel 'Personal Health'. Gevraagd is of het verstandig zou zijn om te desinvesteren in dit onderdeel en juist uit te breiden in andere kernactiviteiten. Philips ziet dit momenteel niet als optie. Het onderdeel 'Personal Health' heeft een belangrijke rol. Philips wil in de loop der tijd een brug bouwen tussen gezondheid professioneel en gezondheid thuis. Dit is door de COVID-19 pandemie versneld. Volgens Philips moet de link tussen deze twee niet worden onderschat.

Er is gesproken over het "Environmental Profit & Loss Account" (EP&L), dat opgenomen is in het jaarverslag van Philips. Hierin zijn alleen de verborgen milieukosten opgenomen, maar niet de maatschappelijke baten die Philips genereert door de gezondheid en het welzijn van mensen te verbeteren. Philips gaat onderzoeken of de maatschappelijke voordelen in geld kunnen worden omgerekend, zodat dit in de EP&L kan worden opgenomen. Philips wil hiervoor samen gaan werken met Harvard School of Public Health. Philips hoopt in het jaarverslag over 2021 hier informatie over te kunnen opnemen. Philips heeft onderzoek laten doen naar gelijke beloning van mannen en vrouwen in Nederland. De uitkomst van dit onderzoek was positief. Ze gaan dit onderzoek nu per land wereldwijd uitrollen. Ook is er nog gesproken over het beloningsverslag over 2020. We hebben Philips geadviseerd om meer toelichting op te nemen bij het onderdeel "Earnings per share" zodat aandeelhouders beter kunnen begrijpen waar de bewegingen in dit onderdeel door worden veroorzaakt.

Unilever

Met Unilever is gesproken over de voorgestelde wijziging van Statuten. We hebben gevraagd waarom de nieuwe statuten bestuurders de mogelijkheid geven om vergaderingen uit te stellen of te verplaatsen zonder aandeelhouders daarover te informeren. Unilever gaf aan dat zij de aandeelhouders altijd zullen informeren. De wijziging geeft flexibiliteit om de vergadering verder op te schuiven dan binnen 6 maanden na jaareinde. Ook is de klimaatstrategie van Unilever besproken. Gevraagd is wat de eerste reacties zijn op deze "Say on Climate". Unilever gaf aan dat de reacties voor het merendeel positief zijn. We hebben Unilever gevraagd hoe zij aankijken tegen een externe validatie door de accountant wat betreft de aansluiting van de bedrijfsstrategie op de klimaatdoelstellingen. Zij gaven aan hier open voor te staan. De strategie en het rapporteren daarover is iets waar aan gewerkt blijft worden. Ook is er gesproken over duurzaamheid in combinatie met de bedrijfsstrategie. Unilever heeft de afgelopen jaren aanzienlijke vooruitgang geboekt ten aanzien van de doelstelling "Sustainable sourcing" maar er is nog steeds een aanzienlijke kloof tussen het doel en de huidige situatie. In het beloningsbeleid van Unilever was een link tussen korte en lange termijn doelstellingen opgenomen. Dit had als onbedoeld gevolg dat het management motiveerde om zich te richten op korte termijn doelstellingen. Unilever heeft in het nieuwe beloningsbeleid de link verwijderd en een duidelijke scheiding aangebracht tussen de korte en lange termijn doelstellingen.

Wolters Kluwer

Met Wolters Kluwer hebben in het eerste halfjaar twee gesprekken plaatsgevonden. Het eerste gesprek stond geheel in het teken van het definitieve voorstel van het aangepaste beloningsbeleid. De korte en lange termijnbonussen van de CEO gaan bij normaal functioneren met 10% omlaag. Doordat de CEO ook afzag van een verhoging van het basissalaris komt de totale beloningsdaling uit op meer dan 10%. Dit is uniek bij een zittende en succesvolle CEO. Na overleg is in het beleid opgenomen dat het basissalaris van de CEO niet met een hoger percentage kan stijgen dan die van de werknemers. Ook heeft Wolters Kluwer zijn peergroup aangepast. Er zijn meer Europese en minder Amerikaanse ondernemingen in opgenomen (60-40 verhouding). Bij de vaststelling van de korte termijnbonus is een grotere rol toegekend aan doelstellingen voor milieu, sociale verhoudingen en goed bestuur. Voor de lange termijnbonus is er een doelstelling bijgekomen. De aanpassingen zijn een grote verbetering ten opzichte van het voorstel in 2020. Hiermee heeft Wolters Kluwer laten zien dat zij naar de aandeelhouders heeft geluisterd. Wel blijft de hoogte van de beloning van de CEO nog steeds hoog. Tijdens het tweede gesprek met Wolters Kluwer is gesproken over het beloningsverslag over 2020.

5. Collectief engagement

BPL Pensioen is in samenwerking met zijn fiduciaire manager betrokken bij andere vormen van engagement. Met andere beleggers worden dan bijvoorbeeld de krachten gebundeld voor een collectief engagement. Deze dialogen zijn vaker gericht op sectoren, bepaalde onderwerpen (bijvoorbeeld CO₂-uitstoot) of overheden en andere regelgevende instanties.

5.1. Op deze wijze participeert BPL Pensioen (in)direct in de volgende collectieve initiatieven:

Carbon Disclosure Project

Gegevens over klimaatverandering vormen in toenemende mate een belangrijk element bij besluitvorming over investeringen. Betrouwbare, bruikbare en vergelijkbare klimaatgegevens spelen hierbij een essentiële rol. Daarom hecht BPL Pensioen belang aan het Carbon Disclosure Project (CDP). Dit project stuurt jaarlijks een vragenlijst uit naar ondernemingen waarin wordt gevraagd naar relevante informatie over de uitstoot van broeikasgassen, de voorbereiding op klimaatverandering, en corporate governance en de strategie om te reageren op klimaatproblematiek.

Gecoördineerd vanuit de *Principles for Responsible Investment* (PRI) ondersteunen investeerders jaarlijks via een collectief engagement de vragenlijst van het CDP. Hierbij wordt de vragenlijst extra onder de aandacht gebracht bij alle aangeschreven ondernemingen en benadrukken de investeerders het belang van betrouwbare gegevens voor het beleggingsproces. Op basis van de beschikbare gegevens stelt het CDP de Carbon Disclosure Leadership Index (CDLI) samen.

In afwachting van de nieuwe CDP onderzoeksgegevens worden voor dit collectief engagement momenteel geen werkzaamheden verricht.

5.2. BPL Pensioen is als supporting investor aangesloten bij onderstaande initiatieven:

1. PRI engagement: methaan uitstoot en risico's
2. RE100: gebruik van hernieuwbare energie
3. Climate Action 100+

PRI engagement: methaan uitstoot en risico's

Wereldwijd initiatief over de risico's verbonden aan de uitstoot van broeikasgas methaan door olie- en gasbedrijven en elektriciteitsbedrijven. Omdat het weglekken van methaan in alle fases van de aardgas waardeketen plaats kan vinden wordt het engagement gericht op zowel producenten van aardolie en -gas als distributeurs en elektriciteitsbedrijven. Het belangrijkste doel zal zijn om te leren wat ondernemingen doen om hun methaanemissies te meten en welke middelen kunnen worden ingezet om deze ongewenste uitstoot tot een minimum te beperken. Beleggers nemen zo kennis van de best practices omtrent het beperken van de methaanuitstoot en kunnen deze kennis delen met andere bedrijven. Bedrijven worden aangespoord om werk te maken van hun uitstoot van broeikasgassen. Deze engagement geeft invulling aan de ambitie van BPL Pensioen om als betrokken aandeelhouder bedrijven te stimuleren om de uitstoot van broeikasgassen uit de eigen bedrijfsvoering terug te dringen.

RE100: gebruik van hernieuwbare energie

Bedrijven worden aangeschreven en opgeroepen om zich te committeren aan de verduurzaming van ingekochte energie. Het initiatief vraagt om te streven naar 100% gebruik van hernieuwbare energie per een af te spreken datum. Namens beleggers worden de grootste ondernemingen ter wereld aangesproken om zich aan het doel van RE100 te verbinden en daarmee een reductie van uitstoot te realiseren.

Het vervangen van energie uit fossiele bronnen door hernieuwbare energie leidt direct tot een lagere absolute uitstoot van broeikasgassen. Dit initiatief past daarmee bij de keuze van BPL Pensioen om de uitstoot van ondernemingen uit de eigen bedrijfsvoering te verminderen.

Climate Action 100+

Climate Action 100+ is een nieuw initiatief dat is opgericht door een diverse groep van investeerders om bedrijven met de grootste CO₂-uitstoot aan te sporen 1) de CO₂-uitstoot te verminderen, 2) transparanter te zijn over klimaatbeleid en -doelstellingen en 3) de governance op klimaatveranderingsvlak te verbeteren. Achmea IM heeft namens BPL Pensioen actief bijgedragen aan de ontwikkeling van het initiatief en zal in 2018 deelnemen aan dialogen met geselecteerde bedrijven.

6. Corporate Governance en stemmen

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. BPL Pensioen belegt in aandelen van beursgenoteerde ondernemingen en heeft hierdoor aandeelhoudersrechten. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan BPL Pensioen invloed uitoefenen op de onderneming. Bijvoorbeeld bij het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en het goedkeuren van het beloningsbeleid. Door deel te nemen aan de besluitvorming op een aandeelhoudersvergadering (stemmen) vervult BPL Pensioen actief de aandeelhoudersrechten.

6.1. BPL als betrokken aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfondsen een beleid moeten hebben ten aanzien van stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin wordt belegd. Daarbij wordt van de institutionele belegger verwacht dat er minstens eenmaal per jaar wordt aangegeven hoe invulling is gegeven aan het stembeleid.

Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen. In bijlage 2 vindt u de volledige tekst van de relevante bepalingen voor institutionele beleggers van de Nederlandse Corporate Governance code.

BPL Pensioen voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website www.bplpensioen.nl zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen jaar
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering

De BPL Pensioen aandelenportefeuilles zijn sterk internationaal georiënteerd. Het is daarom niet mogelijk om alle aandeelhoudersvergaderingen in persoon te bezoeken. Om het stemrecht toch volledig te benutten stemt BPL Pensioen op afstand via volmachten (proxy voting). BPL Pensioen maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van stemanalyses en stemadviezen van Institutional Shareholder Services (ISS). De uiteindelijke steminstructie is gebaseerd op criteria die BPL Pensioen heeft vastgelegd in zijn eigen stembeleid. De striktere criteria in het eigen

stembeleid leiden met name bij controversiële agendapunten en ten aanzien van beloningsbeleid tot een afwijking van de gangbare steminstructies van ISS.

6.2. Stemgedrag BPL Pensioen

De eerste helft van het jaar is altijd een drukke stemperiode, omdat de meeste aandeelhoudersvergaderingen dan plaatsvinden. Voor Nederland en de VS is het de piek van het aandeelhoudersvergaderingseizoen. Gezien de COVID-19 pandemie vonden de vergaderingen voor het overgrote deel virtueel plaats. Klimaatverandering was opnieuw een centraal thema dit stemseizoen. Meerdere ondernemingen legden hun klimaatstrategie ter stemming aan de aandeelhouders voor. Een ontwikkeling die door de meeste aandeelhouders als positief wordt gezien. Als gevolg hiervan verwachten we dat meer ondernemingen hun klimaatstrategie ter stemming aan aandeelhouders zullen gaan voorleggen. Duidelijk zichtbaar was dat de steun voor klimaat gerelateerde aandeelhoudersresoluties blijft stijgen. Daarnaast heeft de aandacht voor klimaatverandering in toenemende mate invloed op de mate van steun voor bestuurdersverkiezingen. Wereldwijd is er een toename te zien van zowel het aantal aandeelhoudersresoluties als het aantal VOOR stemmen dat deze resoluties krijgen. Beloningsverslagen werden kritischer beoordeeld door aandeelhouders met name op transparantie. Een ontwikkeling die naar verwachting zal doorzetten.

BPL Pensioen stemde in de eerste helft van 2021 voor **688 vergaderingen** op **10.224 agendapunten**. Als gevolg van een incident bij de custodian kon er op 63 vergaderingen niet worden gestemd. Dit betrof met name vergaderingen in het 1e kwartaal van 2021. De stem van het Pensioenfonds had geen doorslaggevende invloed gehad op de uitkomsten van de gemiste vergaderingen wanneer deze wel uitgebracht zou zijn. De aandeelhoudersvergaderingen vonden wereldwijd in zowel ontwikkelde als opkomende markten plaats.

Het BPL stembeleid is op de website te vinden en wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten. Voordat een definitieve stem wordt uitgebracht, besteden we extra aandacht aan controversiële agendapunten. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

Het betekent ook dat niet altijd met het management van de onderneming wordt meegestemd. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van het aantal tegenstemmen per fonds. Het grootste aantal tegenstellen betrof tegenstemmen tegen managementvoorstellen. Het ging hier onder andere om de benoeming van bestuurders van ondernemingen die niet onafhankelijk zijn waar dit wel geëist of gewenst is. Ook betrof het vaak beloningsstructuren die als excessief, onvoldoende toegelicht en niet transparant genoeg beoordeeld worden, of waar een link met de prestaties van de onderneming ontbreekt. Dit kwam zowel terug in beloningsbeleid als beloningsverslagen. Ook de stemmen voor een aandeelhoudersresolutie houden impliciet een stem tegen het management in en zijn door ons meegenomen in onderstaand percentage van tegenstemmen.

TABEL 6.2.1 OVERZICHT STEMACTIVITEITEN H1 2021

Totaal	% Tegenstemmen
10.224	15%

De managementresoluties kunnen worden onderverdeeld in een zestal hoofdthema's: benoeming bestuurders, beloningsbeleid, uitgifte aandelen, routinezaken, fusies & overnames en overig. Onder routinezaken wordt bedrijfsvoering verstaan. Denk hierbij aan het aanstellen van de accountant, wijzigen van statuten en beslissingen omtrent de uitgifte van dividend. Onder het thema overig vallen onder andere klimaatstrategieën van de onderneming en sociale rapportages. In de eerste helft van 2021 zijn de meeste stemmen uitgebracht voor benoeming bestuurders, routinezaken en beloning.

TABEL 6.2.2 HET STEMGEDRAG PER THEMA

	Voor	Tegen
Beloning	52%	48%
Benoemingen	90%	10%
Fusies en overnames	89%	11%
Uitgifte aandelen	89%	11%
Overig	96%	4%
Routinezaken	98%	2%

6.3. Agenderingsrecht aandeelhouders

Aandeelhouders hebben de mogelijkheid om op aandeelhoudersvergaderingen een voorstel te agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. In het afgelopen halfjaar heeft BPL Pensioen op **247 aandeelhoudersresoluties** gestemd.

TABEL 6.3.1 AANDEELHOUDERSRESOLUTIES NAAR THEMA

Thema	Aantal
Overig (o.m. Politieke donaties)	42
Benoeming Bestuurder	82
Klimaat, Milieu en Gezondheid	39
Routinezaken	31
Beloning	18
Goed Bestuur	19
Mensenrechten	4
Sociaal	12
Totaal	247

Aandeelhoudersresoluties inzake klimaat

Klimaatresoluties Follow This

Follow This heeft bij diverse ondernemingen in de olie- en gassector, namelijk bij BP, Chevron, ConocoPhillips, Equinor, Phillips66 en Royal Dutch Shell, al dan niet in samenwerking met andere partijen, klimaatresoluties ingediend. De ondernemingen worden verzocht om doelen te stellen die in lijn zijn met de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs en deze ook te publiceren. Deze kwantitatieve doelstellingen moeten betrekking hebben op de broeikasgasemissies (BKG) van de activiteiten van de onderneming en het gebruik van haar energieproducten (Scope 1, 2 en 3) op korte, middellange en lange termijn. De ondernemingen worden opgeroepen tot een substantiële vermindering van de absolute netto-energie gerelateerde emissies tegen 2030.

Iedere olie- en gasonderneming geeft in haar reactie aan al doelstellingen geformuleerd te hebben die in lijn zijn met de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs. Deze doelstellingen zijn verbonden met de strategie die zij opgesteld hebben. De resolutie wordt door de ondernemingen gezien als een mogelijke verstoring en belemmering van de uitvoering en resultaten van de gestelde doelstellingen.

BPL Pensioen belegt in BP, Chevron en Equinor en heeft VOOR de resolutie gestemd. De resolutie wordt namelijk niet gezien als verstoring en belemmerend, maar noodzakelijk om de doelstellingen van Parijs te behalen:

- Er dienen absolute reductiedoelstellingen op korte en middellange termijn gesteld te worden;
- Het investeren in fossiel moet afnemen;

- Er wordt te sterk vertrouwd op de opslag en afvang van CO2 en compensatie d.m.v. bebossing.

TABEL 6.3.2

Onderneming	% VOOR stemmen 2021 klimaatresoluties Follow This
BP	21%
Chevron	61%
ConocoPhillips	58%
Equinor	5,5%
Phillips66	80%
Royal Dutch Shell	30%

Aandeelhoudersresolutie inzake mensenrechten

Alphabet Inc.

Trillium Asset Management (Trillium) heeft een voorstel ingediend bij Alphabet, Inc. waarin de onderneming wordt verzocht haar klokkenluidersbeleid te evalueren en daarover een verslag op te stellen. De resolutie vraagt specifiek dat Alphabet een beoordeling vraagt aan een onafhankelijke derde partij over de doeltreffendheid van het klokkenluidersbeleid ter bescherming van mensenrechten. Daarbij dient dit onderzoek publiekelijk gedeeld te worden op de website van Alphabet.

In de ondersteunende verklaring geeft Trillium aan dat Alphabet risico loopt, vanwege onvoldoende bescherming voor werknemers die zich hebben geuit over ethische en mensenrechten kwesties. Het stelt dat in 2018, 14 mensenrechtengroeperingen er bij Alphabet op hebben aangedrongen om bescherming te garanderen voor klokkenluiders. Werknemers van Alphabet hebben zich tevens uitgesproken dat de onderneming toezeggingen op het gebied van mensenrechten niet nakomt. Alphabet heeft enige kritiek gekregen op zijn klokkenluidersbeleid, recentelijk nog in het licht van het ontslaan van werknemers.

De gedragscode van Alphabet stelt dat Alphabet vergeldingsmaatregelen verbiedt tegen iedereen die een mogelijke schending van de code meldt of deelneemt aan een onderzoek naar een dergelijke schending. Als er bezorgdheid is dat iemand de code schendt en anoniem wil blijven, kunnen werknemers dat melden via de hulplijn van het bedrijf. Google heeft ook een beleid op zijn website dat gedetailleerder ingaat op hoe het bedrijf represailles definieert, hoe zorgen worden benaderd en afgehandeld, en de inspanningen om onderzoeken vertrouwelijk te houden. Daarnaast schetst het bedrijf verschillende initiatieven die het onlangs heeft genomen, waaronder het verbeteren van zijn onderzoeksanalyse en processen en het verstrekken van aanvullende informatie aan werknemers.

BPL Pensioen heeft VOOR het voorstel gestemd van Alphabet, omdat aandeelhouders baat hebben bij een beoordeling van het

bestaande beleid en de bestaande praktijken van de onderneming inzake de bescherming van klokkenluiders. Bovendien zou goedkeuring van dit voorstel moeten dienen om de bestaande initiatieven van de onderneming ter bescherming van klokkenluiders verder te versterken. Van de aandeelhouders stemde 10,6% voor de resolutie.

Amazon.com, Inc

Arjuna Capital heeft een voorstel ingediend waarin Amazon wordt verzocht verslag uit te brengen over de verschillen in beloning tussen mannen en vrouwen en tussen de verschillende rassen, inclusief informatie over haar beleid en doelstellingen om beloningsverschillen op basis van geslacht en ras te verkleinen. Het is het 2e jaar dat dit voorstel wordt ingediend.

Amazon bespreekt haar beleid ter bevordering van genderdiversiteit en gelijke beloning in verslagen en op haar website. Zij publiceert ook statistieken over genderdiversiteit onder het personeel en in de raad van bestuur en schetst tal van initiatieven op het gebied van diversiteit en integratie om de vertegenwoordiging minderheidsvertegenwoordiging in leidinggevende functies. Het bedrijf rapporteert een loongelijkheidsstatistiek over 2020 en stelt dat er wereldwijd geen verschil is tussen wat het vrouwen en mannen betaalt, statistisch gecorrigeerd voor rol, geografische locatie, anciënniteit en andere factoren. Amazon publiceert voor zijn Amerikaanse personeelsbestand echter niet dezelfde statistieken over beloningsverschillen tussen mannen en vrouwen als het in het Verenigd Koninkrijk publiceert.

Het publiceren van de mediaan biedt voordelen zoals transparantie en vergelijkbaarheid tussen tijd en organisaties en dient als maatstaf voor vertegenwoordiging van vrouwen in hogere functies. Voor zijn Amerikaanse personeelsbestand gebruikt Amazon een statistiek van "gelijk loon voor gelijk werk" waarin het bedrijf definieert wat het beschouwt als "gelijk werk". Het publiceren van een statistiek voor gelijke beloning en diversiteit en inclusie geven de aandeelhouders enig inzicht in hoe de onderneming de vertegenwoordiging van vrouwen en minderheden op hogere niveaus definieert. Amazon is echter onlangs geconfronteerd met rechtszaken en boetes in verband met zijn werving en beloningsbeleid. Publicatie van de 'ruwe' statistieken over beloningsverschillen zou de verantwoording voor diversiteitsinspanningen kunnen vergroten en zou aandeelhouders nuttige informatie verschaffen over hoe effectief het management risico's beoordeelt en beperkt die kunnen voortvloeien uit ongelijke behandeling van werknemers. Daarom heeft BPL Pensioen VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 25,9% voor de resolutie.

United Parcel Service, Inc.

Boston Trust Walden Company en enkele mede-indieners, waaronder Achmea IM, hebben een resolutie ingediend waarin ze United Parcel Service (UPS) vragen om verslag uit te brengen over zijn lobbyactiviteiten en -uitgaven. Er wordt gevraagd om transparantie over het beleid en de procedures van de onderneming inzake lobbyen. Dit omvat zowel directe

als indirecte lobby en 'grassroots lobbying'. Onder 'grassroots lobbying' wordt verstaan: lobbyen met het doel de wetgevende macht te bereiken en een verschil te maken in het besluitvormingsproces. Het rapport zal moeten worden voorgelegd aan de Commissie voor Benoeming en Behoorlijk Bestuur en op de website van UPS worden geplaatst.

De raad van bestuur van UPS stelt dat het voorstel onnodig is vanwege de bestaande openbaarmaking, toezicht en het beleid. Wat de uitgaven voor lobbyen betreft, zegt de raad van bestuur dat het bedrijf rapporten indient over de openbaarmaking van lobbyen, overeenkomstig de staats- en federale wetgeving, en betalingen bekendmaakt aan handelsverenigingen die USD 50.000 of meer van het bedrijf ontvangen en die een deel van de betaling gebruiken voor politieke uitgaven. Het bestuur verklaart dat het bedrijf het niet noodzakelijkerwijs eens is met alle standpunten die worden ingenomen door alle organisaties die het steunt. Het bestuur is van mening dat de lobbyactiviteiten van UPS transparant zijn, en stelt dat goedkeuring van dit voorstel geen efficiënt gebruik van middelen is.

UPS heeft van 2010 tot 2019 USD 68,1 miljoen uitgegeven aan federaal lobbyen. Dit cijfer is niet volledig omdat het niet de middelen omvat die zijn uitgegeven aan lobbyen in staten, waar openbaarmaking ongelijk of afwezig is. De indienders van de resolutie merken op dat UPS in 2019 ten minste 122 lobbyisten in 29 staten had en van 2010 tot 2019 USD 1,7 miljoen uitgaf aan lobbyen in Californië. UPS zit in het bestuur van de Kamer van Koophandel, die sinds 1998 meer dan USD 1,6 miljard heeft uitgegeven aan lobbyen, en behoort tot de Business Roundtable, die in 2018 en 2019 meer dan USD 43 miljoen heeft uitgegeven aan lobbyen. Het bedrijf rapporteert ook geen bijdragen aan de American Legislative Exchange Council (ALEC), die modelwetgeving schrijft en onderschrijft. Dit kan mogelijk tot reputatieschade leiden voor de onderneming. UPS rapporteert daarbij geen verschillen tussen haar lobby-standpunten en verklaarde doelstellingen volgens de GRI-rapportagestandaarden. Om deze redenen heeft BPL Pensioen VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 26% voor de resolutie.

Aandeelhoudersresolutie inzake gezondheid

The Coca-Cola Company

Harrington Investments heeft een aandeelhoudersvoorstel ingediend waarin het The Coca-Cola Company (Coca-Cola) verzoekt verslag uit te brengen over het gebruik van suiker in haar producten en het verband tussen suiker en de volksgezondheid.

In het voorstel voert Harrington Investments aan dat de suikerhoudende dranken van Coca-Cola op twee belangrijke manieren bijdraagt aan gezondheidsrisico's voor de consument, namelijk (1) het draagt bij aan gezondheidsgelateerde ziekten en (2) het vergroot de kwetsbaarheid voor COVID-19. De onderneming voert aan dat onderliggende gezondheidsaandoeningen die in verband worden gebracht met een hogere suikerinname door de dranken van Coca-Cola, zoals obesitas, hypertensie, hart- en

vaatziekten, diabetes en chronische nier- en leverziekten, mensen vermoedelijk vatbaarder maken voor COVID-19. Daarnaast geeft Harrington Investments in het voorstel aan dat Coca-Cola is doorgegaan met het op de markt brengen van suikerhoudende dranken met advertenties die de voedingskeuzes van kinderen beïnvloeden, ondanks het feit dat de American Academy of Pediatrics al meer dan tien jaar geleden opriep tot een totaal verbod op kinderen gerichte en interactieve reclame voor junkfood.

De raad van bestuur van Coca-Cola begrijpt de bezorgdheid over de gezondheid rond suiker en het geeft aan dat het zinvolle maatregelen neemt op dit gebied. Het bestuur stelt dat een rapport zoals de indiener vraagt al bestaat en dat een extra rapport geen toegevoegde waarde of informatie zou bieden die belangrijk is voor aandeelhouders. Coca-Cola geeft aan dat het actief informatie verstrekt aan de Access to Nutrition Foundation (ANTF), een onafhankelijke non-profitorganisatie. Verder stelt het bedrijf dat het vooruitgang blijft boeken op het gebied van suikerreductie in zijn portfolio door recepten te wijzigen en toegevoegde suikers te verminderen, producten met weinig of geen suiker te promoten en de uitbreiding van minder zoete dranken te versnellen.

BPL Pensioen heeft VOOR het voorstel gestemd van Harrington Investments, omdat aandeelhouders baat hebben bij een beter begrip van het gebruik van suiker in de producten van Coca-Cola en het verband met mogelijke gezondheidseffecten voor consumenten. Van de aandeelhouders stemde 9,3% voor de resolutie.

Johnson & Johnson

Oxfam America en Achmea IM hebben een voorstel ingediend waarbij Johnson & Johnson gevraagd wordt om te rapporteren over de wijze waarop overheidssteun de strategie van de onderneming inzake toegang tot COVID-19 vaccins beïnvloedt. In de ondersteunende verklaring stellen de indiener dat dochteronderneming Janssen Pharmaceutical Company (Janssen) aanzienlijke overheidsfinanciering heeft ontvangen voor onderzoek en ontwikkeling van het COVID-19-vaccin, maar dat de onderneming zijn prijsstellers- en toegangsplannen voor de toekomst niet duidelijk heeft gemaakt. De voorstanders merken op dat Johnson & Johnson onder toenemende druk zal komen te staan om haar intellectuele eigendom over het vaccin te delen naarmate duidelijk wordt dat een verhoogde productie noodzakelijk zal zijn om de stabiliteit te handhaven en uitbraken van COVID-19 te voorkomen. In de verklaring van de voorstanders wordt gesteld dat de bestaande overeenkomsten van het bedrijf met de regering zijn bekritiseerd omdat zij de prijs opdrijven, het totale aanbod verminderen en universele toegang verhinderen.

Johnson & Johnson stelt dat het vastbesloten is om een COVID-19 vaccin te verstrekken op non-profit basis voor de duur van de pandemie en dat het vaccin wereldwijd toegankelijk zal zijn. De onderneming heeft zich ertoe verbonden om tot 500 miljoen vaccindoses toe te wijzen aan landen met lagere

inkomens. Bovendien verklaart het bedrijf dat het informatie verschaft over zijn COVID-19-inspanningen in zijn proxyverklaring, een link geeft naar de relevante sectie op zijn website en een link verstrekt naar het Janssen U.S. Transparency Report. De raad van bestuur geeft aan dat het verstrekken van bijkomende informatie het bedrijf in een nadelige concurrentiepositie zou plaatsen en bijgevolg niet in het beste belang van het bedrijf of zijn aandeelhouders zou zijn.

Ondanks dat Johnson & Johnson verklaard dat ze het vaccin op een "non-profit" basis zal distribueren voor de duur van de pandemie, wordt niet verduidelijkt wat "non-profit" in deze

context betekent, hoe het zal worden gedefinieerd wanneer de pandemie voorbij is en wat het prijsstellers- en toegangsplan zal zijn nadat het bedrijf heeft beoordeeld dat de pandemie voorbij is. En hoewel de onderneming het Janssen U.S. Transparency Report heeft gedeeld, waarin de beweegredenen voor het bepalen van de prijzen worden bekendgemaakt, verschaft het geen informatie over hoe overheidsfinanciering een rol speelt in Johnson & Johnson's aanpak voor het verlenen van toegang tot COVID-19 producten en behandelingen. Om die reden heeft BPL Pensioen VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 31,8% voor de resolutie.

6.4. Corporate Governance ontwikkelingen

Analyse Algemene Vergadering van Aandeelhouders seizoen Nederland

Virtuele vergaderingen

In verband met de COVID-19 pandemie vonden de meeste Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders (AvA's) volledig virtueel plaats (69 van de 84). Weinig AvA's werden uitgesteld doordat men dit jaar was voorbereid. Meer ondernemingen boden dit jaar de mogelijkheid om live te stemmen tijdens de AvA (31 ondernemingen). De mogelijkheid om vragen te stellen werd door ondernemingen op verschillende wijze ingeregeld. Bij 28 AvA's konden aandeelhouders mondeling vragen stellen (via telefoon, een operator of een live verbinding). Bij de meeste andere AvA's konden aandeelhouders vooraf (via brief of mail) of tijdens de AvA (via chat) vragen stellen. Het live stemmen dan wel vragen stellen werd bij diverse AvA's bemoeilijkt door operationele eisen. Het daadwerkelijk in gesprek gaan met een onderneming tijdens de AvA bleef zeer moeizaam. Vragen werden soms verkeerd geïnterpreteerd en/of niet beantwoord. Hierdoor staan aandeelhouders negatiever tegenover volledig virtuele AvA's. De dialoog buiten de AvA is nog belangrijker geworden om echt het gesprek te kunnen voeren. Wel bood het virtuele seizoen ons de mogelijkheid om aan meer AvA's (internationaal) deel te nemen en daar vragen te stellen.

Beloningsbeleid

In 2020 werd het voorgestelde beloningsbeleid van 8 Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen door aandeelhouders weggestemd. Het heeft ertoe geleid dat deze ondernemingen in gesprek zijn gegaan met stakeholders. De meeste van hen hebben op de AvA's in 2021 een gematigder beloningsbeleid voorgesteld. Een voorbeeld hiervan is Wolters Kluwer. Op de AvA van 2020 werd het beloningsbeleid door de aandeelhouders afgekeurd. Wolters Kluwer heeft hierna met stakeholders gesprekken gevoerd (meer dan 100 gesprekken). Dit heeft ertoe geleid dat de vergoeding aan de voorzitter van de Raad van Bestuur is gedaald en dat Wolters Kluwer meer transparantie heeft geboden in het beloningsbeleid en het beloningsverslag. Het gewijzigde beloningsbeleid werd op de AvA op 22 april 2021 voorgelegd aan de aandeelhouders en goedgekeurd. BPL Pensioen belegt in Wolters Kluwer en heeft VOOR het beloningsbeleid gestemd.

Van de 8 ondernemingen waar het beloningsbeleid in 2020 werd weggestemd hebben 4 van hen in dit seizoen goedkeuring gekregen voor het aangepaste beloningsbeleid. Bij de andere 4 ondernemingen is het beloningsbeleid voor het 2e jaar op rij weggestemd (BE Semiconductor Industries, Flow Traders, Vastned Retail (zowel voor de RvB als de RvC) en Ctac).

Beloningsverslag

Er is een stijgende lijn te zien in het aantal aandeelhouders dat TEGEN het beloningsverslag stemt (adviserende stem). Transparantie en aansluiting tussen de beloning van de bestuurders en hun prestaties wordt steeds zwaarder gewogen. Dit heeft ertoe geleid dat ondernemingen vaker TEGEN stemmen kregen met betrekking tot hun beloningsverslag over 2020. Dit jaar ontvingen 12 ondernemingen meer dan 20% TEGEN stemmen. De verwachting is dat deze stijgende lijn doorzet als ondernemingen geen stappen gaan zetten op dit gebied. De Europese Commissie zal eind van dit jaar richtsnoeren voor het beloningsverslag publiceren. Aandeelhouders zullen verwachten dat ondernemingen deze richtsnoeren aanhouden.

Klimaat

Een positieve ontwikkeling is dat bijna alle Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen dit jaar het onderwerp klimaat hadden opgenomen in hun jaarverslagen en ook uitgebreider over dit thema rapporteren. Ze benoemen bijvoorbeeld de potentiële impact van klimaatverandering op hun bedrijfs- en risicobeheer. Als minimum werd er gerapporteerd over het niveau van directe broeikasgasuitstoot. Meer ondernemingen hebben zich gecommitteerd aan een klimaat gerelateerde doelstelling. Maar de doelstellingen zijn onderling zeer divers, zowel in reikwijdte als ambitie. Hier zijn dus nog stappen te zetten. Shell en Unilever hebben dit jaar voor het eerst hun klimaatstrategie voorgelegd aan aandeelhouders voor een adviserende stem. Dit wordt ook

wel "Say on Climate" genoemd. De aandeelhouders van Unilever stemden met 99,59% VOOR de strategie, waaronder BPL Pensioen. Bij Shell stemde 88,74% van de aandeelhouders VOOR de klimaatstrategie. BPL Pensioen belegt niet in Shell. Tijdens de dialogen met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen in de aanloop naar de AvA's is er gesproken over de voor- en nadelen van een "Say on Climate". Uit de dialogen is gebleken dat ondernemingen zeer verschillend tegen het fenomeen "Say on Climate" aankijken. Eumedion meent dat een "Say on Climate" positieve aspecten kent. Onder andere het verzekeren van een reguliere dialoog tussen onderneming en aandeelhouders over het klimaat. De onderneming kan zo ook duidelijk krijgen wat de verwachtingen van aandeelhouders zijn. Daarentegen levert een "Say on Climate" ook uitdagingen op. Er is geen wettelijke mogelijkheid om ondernemingen te dwingen de klimaatstrategie voor een adviserende stem aan aandeelhouders voor te leggen. Daarnaast zijn er partijen die zich zorgen maken dat met een "Say on Climate" de verantwoordelijkheid voor de klimaatstrategie van onderneming naar aandeelhouders verschuift.

Ontwikkelingen aandeelhoudersresoluties wereldwijd

Bij de Nederlandse AvA's stond er 1 aandeelhoudersvoorstel geagendeerd. Dit betrof de hiervoor besproken klimaatresolutie van Follow This. Het aantal VOOR stemmen voor dit voorstel is verdubbeld ten opzichte van vorig jaar. Wereldwijd is er een toename te zien van zowel het aantal aandeelhoudersresoluties wat op de agenda komt als het aantal VOOR stemmen wat deze resoluties krijgen. In de VS ontvingen meer aandeelhoudersresoluties dan vorig jaar een meerderheid van VOOR stemmen. Sommige hiervan met een aanzienlijk percentage. In de laatste twee jaar is een snelle toename te zien van het aantal aandeelhoudersvoorstellen dat een meerderheid VOOR stemmen weet te behalen. De verwachting is dat deze stijgende lijn zich voort blijft zetten.

De drie dominante ESG aandeelhoudersvoorstellen categorieën zijn: klimaat, politieke bedrijfsuitgaven en diversiteit. Het belang van stemmen en de kracht van aandeelhoudersresoluties neemt op deze wijze steeds meer toe.

Achmea IM heeft bij Johnson & Johnson als co-filer een aandeelhoudersresolutie ingediend. De aandeelhoudersresolutie verzocht Johnson & Johnson om transparantie te geven over het gebruik van publieke gelden bij vaccin-ontwikkeling. Het voorstel behaalde 32% VOOR stemmen wat een hoog percentage is voor een aandeelhoudersvoorstel. BPL Pensioen belegt in Johnson & Johnson en heeft VOOR de aandeelhoudersresolutie gestemd.

Achmea IM heeft ook een aandeelhoudersresolutie ingediend bij Abbvie in relatie tot prijsbeleid en het beloningsbeleid van het bestuur. Deze resolutie is teruggetrokken nadat Abbvie heeft toegezegd maatschappelijke overwegingen een plek te gaan geven in het beloningsbeleid. De verwachting is dat het indienen dan wel co-filen vaker voor gaat komen, ook namens pensioenfondsen.

7. Bijlage

7.1. Bijlage 1: Uitgangspunten van de Global Compact van de Verenigde Naties

Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en

2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;

4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;

5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en

6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;

8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en

9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

7.2. Bijlage 2: Bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code

Bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code

IV.4 Verantwoordelijkheid institutionele beleggers

Verantwoordelijkheid van institutionele beleggers

Principe Institutionele beleggers handelen primair in het belang van hun achterliggende begunstigden of beleggers en hebben een verantwoordelijkheid jegens hun achterliggende begunstigden of beleggers en de vennootschappen waarin zij beleggen om

op zorgvuldige en transparante wijze te beoordelen of zij gebruik willen maken van hun rechten als aandeelhouder van beursvennootschappen.

Best practice bepalingen

IV.4.1 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) publiceren jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.

IV.4.2 Institutionele beleggers doen jaarlijks op hun website en/of in hun jaarverslag verslag van de uitvoering van hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht in het betreffende boekjaar.

IV.4.3 Institutionele beleggers brengen ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op de algemene vergaderingen van aandeelhouders.

Verantwoordelijkheid van aandeelhouders

Principe Aandeelhouders gedragen zich ten opzichte van de vennootschap, haar organen en hun medeaandeelhouders naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Hieronder valt de bereidheid om een dialoog met de vennootschap en medeaandeelhouders aan te gaan.

Best practice bepaling

IV.4.4. Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer een of meer aandeelhouders het voornemen heeft de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). Dit geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De betreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd in de zin van best practice bepaling II.1.9.

IV.4.5. Een aandeelhouder stemt naar zijn eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruikt maakt van stemadviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid van deze stemadviseur en de door deze verstrekte stemadviezen.

IV.5.5. Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsten, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij indien nodig vragen hierover.

7.3. Lijst van ondernemingen; Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
1	Accenture Plc	15-1-2020	Arbeidsnormen
2	Actividades de Construcción y Servicios SA	15-1-2021	Mensenrechten
	Actividades de Construcción y Servicios SA	15-1-2021	Milieu
3	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Corruptie
	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Mensenrechten
4	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Mensenrechten
	Amazon.com, Inc.	15-1-2019	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2021	Arbeidsnormen
5	AmerisourceBergen Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
6	AMP Limited	15-10-2018	Mensenrechten
7	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
8	Apple Inc.	15-10-2017	Mensenrechten
9	boohoo group Plc	15-10-2020	Arbeidsnormen
10	BP Plc	21-3-2019	Mensenrechten
11	Bunge Limited	15-10-2019	Milieu
12	CaixaBank SA	15-7-2018	Corruptie
13	Cardinal Health, Inc.	15-1-2020	Mensenrechten
14	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2019	Arbeidsnormen
15	Commonwealth Bank of Australia	15-10-2018	Corruptie
16	CoreCivic, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
17	Daimler AG	15-4-2017	Milieu
18	Danske Bank A/S	15-10-2018	Corruptie
19	Deutsche Bank AG	15-3-2019	Corruptie
20	Enagas SA	15-1-2019	Mensenrechten
21	ENGIE SA	15-1-2017	Mensenrechten
	ENGIE SA	15-1-2017	Milieu
22	Eni S.p.A.	15-3-2019	Arbeidsnormen
	Eni S.p.A.	15-3-2019	Milieu
23	Eskom Holdings SOC Ltd.	15-4-2018	Milieu
24	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
25	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
26	Facebook, Inc.	15-1-2020	Arbeidsnormen

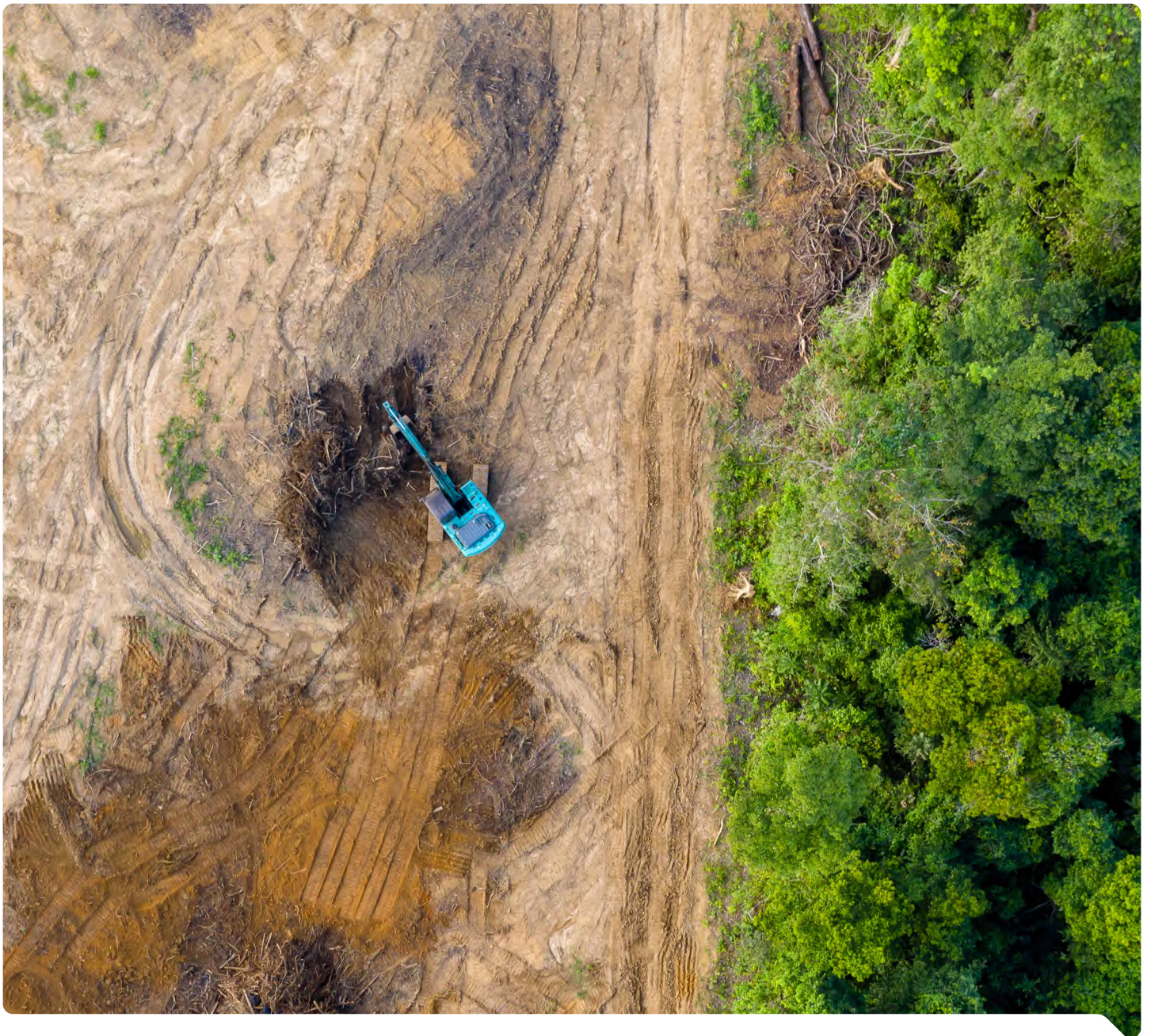
	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
27	Fiat Chrysler Automobiles N.V.	15-10-2020	Milieu
28	First Pacific Co. Ltd.	15-7-2018	Arbeidsnormen
29	Glencore plc	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Glencore plc	15-7-2020	Corruptie
	Glencore plc	15-7-2020	Mensenrechten
	Glencore plc	15-7-2020	Milieu
30	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
31	Iberdrola SA	15-4-2018	Mensenrechten
	Iberdrola SA	15-4-2021	Milieu
32	Jardine Matheson Holdings Limited	15-4-2017	Mensenrechten
33	Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie
34	Kobe Steel, Ltd.	15-1-2020	Milieu
35	LM Ericsson Telefon AB	15-4-2018	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-1-2020	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-1-2020	Corruptie
36	Loomis AB	15-7-2019	Arbeidsnormen
37	Marubeni Corporation	15-4-2018	Mensenrechten
	Marubeni Corporation	15-4-2018	Milieu
38	MAXIMUS, Inc.	15-4-2020	Arbeidsnormen
39	Mazda Motor Corp.	15-10-2020	Milieu
40	McDonald's Corp.	15-10-2020	Arbeidsnormen
41	Mitsubishi Corporation	15-10-2018	Mensenrechten
42	Mitsubishi Electric Corp.	15-4-2020	Arbeidsnormen
43	Naturgy Energy Group SA	15-1-2018	Mensenrechten
44	NIKE, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
45	Nordea Bank AB	15-7-2018	Corruptie
46	Petróleos Mexicanos SA	15-7-2018	Milieu
47	Petroperu SA	15-7-2018	Milieu
48	PG&E Corporation	15-10-2019	Mensenrechten
49	PT Pertamina (Persero)	15-1-2020	Milieu
50	Red Rock Resorts, Inc.	15-7-2019	Arbeidsnormen
51	Renault SA	15-7-2019	Milieu
52	Rheinmetall AG	15-4-2020	Mensenrechten
53 en 54	Rio Tinto plc, Rio Tinto limited	15-10-2020	Mensenrechten
	Rio Tinto plc, Rio Tinto limited	15-10-2020	Milieu
55	Sanofi	15-10-2017	Corruptie
56	Snam S.p.A.	15-1-2019	Mensenrechten
57	Sumitomo Chemical Co., Ltd.	15-10-2018	Milieu

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
58	Sumitomo Corporation	15-4-2017	Arbeidsnormen
59	Swedbank AB	15-10-2019	Corruptie
60	Teva Pharmaceutical Industries Ltd.	15-1-2020	Mensenrechten
61	The Coca-Cola Co.	15-4-2020	Arbeidsnormen
62	The GEO Group, Inc.	15-7-2019	Arbeidsnormen
	The GEO Group, Inc.	15-7-2019	Mensenrechten
63	ThyssenKrupp AG	15-1-2018	Corruptie
64	Total SA	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Total SA	15-7-2020	Milieu
65	Toyota Motor Corp.	15-10-2020	Milieu
66	Tyson Foods, Inc.	15-10-2020	Arbeidsnormen
67	UBS AG	15-7-2020	Mensenrechten
68	UBS Group AG	15-7-2020	Mensenrechten
69	Verizon Communications, Inc.	15-7-2020	Arbeidsnormen
70	Vestas Wind Systems A/S	15-4-2017	Mensenrechten
	Vestas Wind Systems A/S	4-12-2019	Arbeidsnormen
71	Volkswagen AG	15-7-2019	Milieu
72	Westpac Banking Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
73	Whirlpool Corporation	15-7-2018	Mensenrechten
74	Wilmar International Limited	15-1-2020	Milieu

7.4. Lijst van ondernemingen; Thematische Dialogen

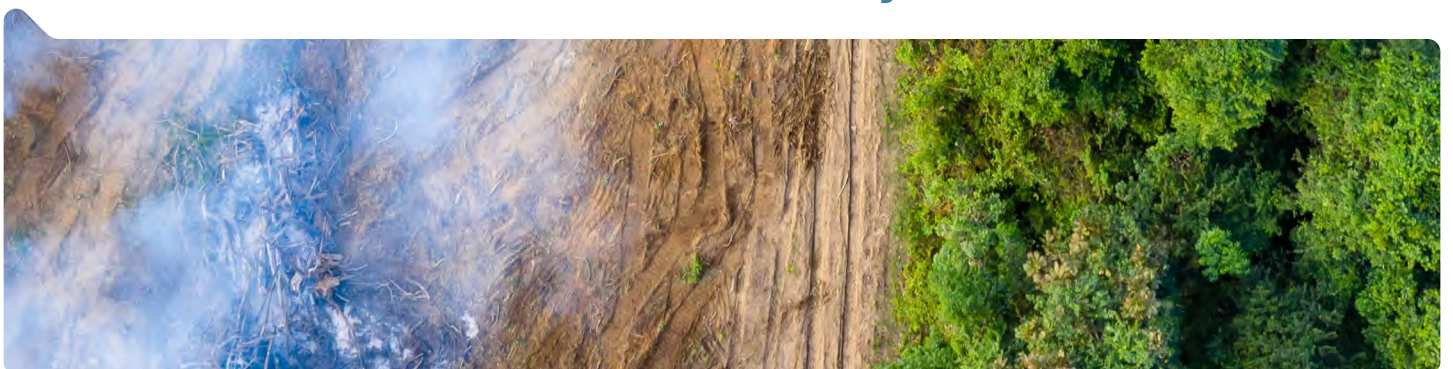
	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	Amcor Ltd	Basismaterialen	Australië	Plastics
2	American Water Works Company, Inc.	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Watterisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
3	BMW	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Dialogo Klimaattransitie
4	C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
5	Carrefour SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
6	Casino, Guichard-Perrachon SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
7	Chubu Electric Power Company, Incorporated	Nutsbedrijven	Japan	Watterisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
8	Conagra Brands, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Access to Nutrition
9	Covestro AG	Basismaterialen	Duitsland	Industriële Energie-efficiëntie
10	Deutsche Post AG	Industrie	Duitsland	Klimaat en transport
11	Electricite de France SA	Nutsbedrijven	Frankrijk	Watterisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
12	ENGIE SA	Nutsbedrijven	Frankrijk	Watterisico bij water- en elektriciteitsbedrijven

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
13	Exxon Mobil Corp.	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
14	Fortescue Metals Group Ltd	Basismaterialen	Australië	Industriële Energie-efficiëntie
15	Fortum Oyj	Nutsbedrijven	Finland	Waternisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
16	Greif Inc	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
17	Home Depot, Inc.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
18	HUGO BOSS AG	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Leefbaar Loon
19	Huhtamaki Oyj	Basismaterialen	Finland	Plastics
20	LyondellBasell Industries NV	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
21	Marathon Oil Corporation	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
22	METRO AG	Niet-duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Leefbaar Loon
23	Mondi plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Plastics
24	Nestle S.A.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Zwitserland	Access to Nutrition
25	Nucor Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
26	OMV AG	Energie	Oostenrijk	Dialogo Klimaattransitie
27	Pinnacle West Capital Corporation	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Waternisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
28	PPG Industries, Inc.	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
29	Public Service Enterprise Group Inc	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Waternisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
30	Ralph Lauren Corporation Class A	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
31	Renault SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Dialogo Klimaattransitie
32	Royal Ahold Delhaize N.V.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Leefbaar Loon
33	Royal Mail plc	Industrie	Verenigd Koninkrijk	Klimaat en transport
34	Sealed Air Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
35	Severn Trent Plc	Nutsbedrijven	Verenigd Koninkrijk	Waternisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
36	Sika AG	Basismaterialen	Zwitserland	Industriële Energie-efficiëntie
37	Subaru Corp	Duurzame consumptiegoederen	Japan	Dialogo Klimaattransitie
38	Suntory Beverage & Food Ltd.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Japan	Access to Nutrition
39	Tesco PLC	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Leefbaar Loon
40	Tohoku Electric Power Company, Incorporated	Nutsbedrijven	Japan	Waternisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
41	Umicore	Basismaterialen	België	Industriële Energie-efficiëntie
42	Unilever NV	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Access to Nutrition
43	United Parcel Service, Inc. Class B	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
44	United Utilities Group PLC	Nutsbedrijven	Verenigd Koninkrijk	Waternisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
45	V.F. Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon

Voortgang Normatieve Dialogen januari - juli 2021

BPL Pensioen (vertrouwelijk)

Opgesteld voor:

FIGUUR 1

BPL PENSIOEN

Inhoudsopgave

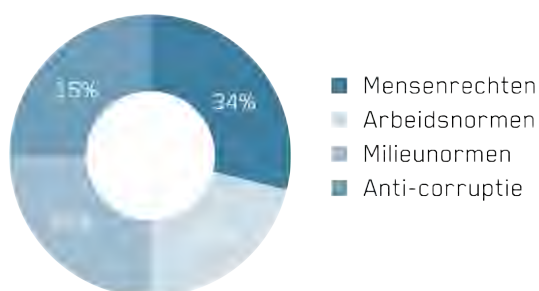
	Managementsamenvatting	04
1.	De basis voor onze normatieve dialoog	08
2.	Het engagementproces	16
3.	Voortgang mensenrechten	20
4.	Voortgang arbeidsnormen	22
5.	Voortgang milieu	23
6.	Voortgang anti-corruptie	24
7.	Lijst van ondernemingen	25

Managementsamenvatting

Statistieken

BPL Pensioen vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden. Wij noemen dit normatieve engagement. Per 30 juni 2021 maken 74 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken wij over één of meerdere normschendingen. Het aantal normschendingen waarover wij spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 96 dialogen. Onderstaand is weergegeven hoe het programma naar normschending is opgebouwd.

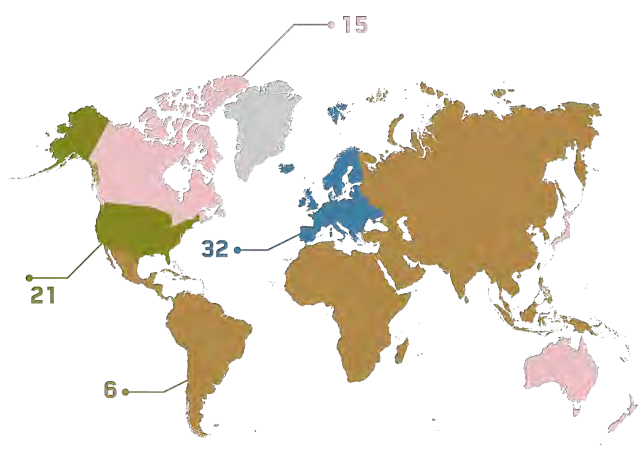
FIGUUR 1
NORMSCHENDING

De ondernemingen zijn gevestigd over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten met 68 dialogen. Wij verdelen deze onder in Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). Daarnaast voeren wij de dialoog met 6 ondernemingen uit opkomende markten. Zie in figuur 2 de regionale verdeling van ondernemingen in het normatieve engagementprogramma.

In het afgelopen halfjaar is met 6 ondernemingen een nieuwe dialoog geïnitieerd.

FIGUUR 2
ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

Wij rapporteren voortgang over individuele dialogen op basis van vier vooraf gedefinieerde mijlpalen (tabel 1). Dit doen wij in de voortgangshoofdstukken. Daarnaast presenteren wij in deze managementsamenvatting een geaggregeerd voortgangsoverzicht van het totale engagementprogramma. De profielen van alle dialogen zijn dit halfjaar niet individueel weergegeven. Indien interesse is naar informatie over een specifieke casus dan kan dit opgevraagd worden bij het MVB team. In het rapport van H2 2021 zal er gerapporteerd worden over de voortgang van alle relevante dialogen.

TABEL 1 MIJLPALLEN

1	Delen van relevante informatie
2	Implementatie van beleid
3	Herstel en Verhaal
4	Opheffen en/of voorkomen

Iedere dialoog heeft ondernemingsspecifieke doelstellingen, deze doelstellingen worden getoetst op basis van mijlpalen. De mijlpalen worden getoetst aan de hand van vier waarden, namelijk: (1) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) er zijn geen maatregelen genomen.

Iedere dialoog wordt getoetst aan de hand van de mijlpalen. Niet iedere mijlpaal is echter relevant voor een dialoog. Herstel en verhaal is bijvoorbeeld niet in alle gevallen relevant omdat er niet één specifieke groep van benadeelden is of herstel & verhaal al plaats heeft gevonden via het nationale rechtssysteem. De statistieken over de voortgang van engagementprogramma gaat over het totale engagementprogramma. Alle (positief) afgesloten dialogen zijn uit de statistieken gehaald, waardoor onderstaande statistieken een beeld geeft van de lopende dialogen.

Ten aanzien van de eerste mijlpaal, het delen van relevante informatie, zien we dat in 43% van de dialogen hierop nog geen stappen zijn gezet door de onderneming. Dat kan komen door onwil van de desbetreffende onderneming of omdat de dialoog pas recent van start is gegaan. In totaal is in 36% van de dialogen wel informatie gedeeld, in 8% van de gevallen ook geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 13% van de dialogen heeft de onderneming wel een toezegging gedaan dit te doen.

TABEL 2 DELEN VAN RELEVANTE INFORMATIE

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie
 Er zijn geen maatregelen genomen	43%
 Er is een toezegging gedaan	13%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	36%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	8%

Voor de tweede mijlpaal, de implementatie van het beleid, zien we dat in 29% van de dialogen de ondernemingen hierop stappen hebben gezet en 2% zijn geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 23% van de dialogen is de toezegging gedaan hierop stappen te zetten en in 41% van de dialogen hebben de ondernemingen zowel geen stappen gezet als toezeggingen gedaan.

TABEL 3 IMPLEMENTATIE VAN BELEID

Mijlpaal	2. Implementatie van beleid
 Er zijn geen maatregelen genomen	41%
 Er is een toezegging gedaan	23%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	29%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	2%
n.v.t.	5%

Het mogelijk maken van Herstel & Verhaal, zoals ook benoemd in het IMVB-convenant, is de derde mijlpaal. Hierbij zien we dat in 22% van de dialogen de onderliggende doelstellingen zijn behaald, waarvan 1% geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Voor 32% van de dialogen is deze mijlpaal niet relevant vanwege de aard van de schending.

TABEL 4 HERSTEL EN VERHAAL

Mijlpaal	3. Herstel en Verhaal
 Er zijn geen maatregelen genomen	27%
 Er is een toezegging gedaan	18%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	22%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	1%
n.v.t.	32%

Bij de vierde mijlpaal, het opheffen en/of voorkomen van de schending, zien we dat in 14% van de dialogen de ondernemingen hierop de onderliggende doelstellingen hebben behaald, waarvan 2% geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Additioneel is in 18% van de dialogen de toezegging gedaan om maatregelen te zullen nemen. In 48% van de dialogen dienen de ondernemingen hier nog stappen op te zetten.

TABEL 5 OPHEFFEN EN/OF VOORKOMEN

Mijlpaal	4. Opheffen en/of voorkomen
 Er zijn geen maatregelen genomen	48%
 Er is een toezegging gedaan	18%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	14%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	2%
n.v.t.	19%

UITGELICHT: Vermeend verzet tegen het mitigeren van klimaatverandering in de Verenigde Staten.

Opgeheven schending: milieu

Acht ondernemingen in de automobielsector, namelijk **Isuzu, Suzuki, Toyota, Subaru, Mazda, Mitsubishi, Kia, en Hyundai**, werden ervan beschuldigd zich in de Verenigde Staten te verzetten tegen wet- en regelgeving om klimaatverandering tegen te gaan. De ondernemingen maakten, via het lidmaatschap van de branchegroep Association of Global Automakers, sinds 2019 deel uit van gerechtelijke procedures die het terugdraaien van brandstofefficiëntienormen ondersteunen. Het terugdraaien van deze maatregelen zou betekenen dat verschillende Amerikaanse staten niet langer zelfstandig strengere regels voor brandstofefficiëntie mogen opleggen aan autofabrikanten.

De steun van de bedrijven voor het intrekken van de brandstofefficiëntieregels druist in tegen de normatieve verwachtingen ten aanzien van klimaatverandering, zoals uiteengezet in het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC) en de Overeenkomst van Parijs, en tegen de verwachtingen die aan bedrijven worden gesteld volgens andere internationale normen.

In februari 2021 is het oordeel herzien van oranje naar groen, score 2 (Betrokkenheid in het verleden). Deze wijziging kwam voort uit de bevestiging van het federaal hof in de VS dat de branchegroep zich heeft teruggetrokken uit de gerechtelijke procedures. Aangezien de branchegroep zich uit de procedure heeft teruggetrokken, heeft ISS ESG de dialoog beëindigd.

1. De basis voor onze normatieve dialoog

Wij hanteren de uitgangspunten van diverse internationale breed gedragen richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen als minimale norm waar ondernemingen zich aan moeten houden. Voorbeelden zijn de 10 principes van het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, de conventies van de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie) en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Er zijn vier hoofdthema's te onderscheiden waar het gedrag van ondernemingen op kan worden beoordeeld, namelijk Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieunormen en Anti-corruptie. Institutionele beleggers kunnen als kapitaalverschaffers van ondernemingen een belangrijke rol spelen bij het aanspreken van ondernemingen als principes binnen deze hoofdthema's geschonden worden. Dit geldt niet alleen voor schendingen die binnen de onderneming worden vastgesteld, maar ook voor schendingen in de toeleveranciersketen.

Institutionele beleggers kunnen er bij ondernemingen op aandringen dat:

- ✓ de schending wordt opgeheven;
- ✓ het ondernemingsbeleid wordt aangepast;
- ✓ soortgelijke schendingen zich niet meer voordoen;
- ✓ waar relevant herstel en verhaal mogelijk wordt gemaakt.

Het aangaan van de dialoog over de schending is dan ook een belangrijk middel voor de institutionele belegger om financiële-, reputatie-, sociale- of milieu schade te beheersen.

Door het screenen van bedrijven die de internationale normen schenden identificeren we ondernemingen die daadwerkelijk of potentiële negatieve impact hebben op de samenleving en milieu. Dit is een belangrijk onderdeel in het OESO due diligence traject.

Hierbij wordt naast de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu ook naar de **ernst, schaal** en **onomkeerbaarheid** van de schending:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.
- Met schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen of kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Door middel van het Normatieve engagementprogramma spreken we ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van dialoog rapporteren we in deze halfjaarlijkse voortgangsrapportage. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal Achmea IM de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaalmogelijkheden voor degene die schade hebben geleden.

In de volgende pagina's gaan wij dieper in op de vier hoofdthema's waarop wij onze normatieve dialoog voeren en de relevante internationale richtlijnen.

FIGUUR 1.1

1.1. Mensenrechtenkwesities en internationale verdragen

De 'rechten van de mens' vormen één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de eerste twee principes. Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.1.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van mensenrechten.

In de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights* (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

"The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved".

TABEL 1.1.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MENSENRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
			VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. Geneefse conventie. Haagse conventie.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

In de praktijk hebben mensenrechtenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van het recht op zelfbeschikking
- ✓ Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- ✓ Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- ✓ Beperking van vrijheid van meningsuiting

Beperking van het recht op zelfbeschikking

Het recht op zelfbeschikking van volken is opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en is weer uitgewerkt in twee bindende VN verdragen; 'Burgerrechten en Politieke Rechten' (BuPo) en 'Economische, Sociale en Culturele Rechten' (EcSoCu). Deze verdragen werden in 1966 aanvaard en gingen in 1976 van kracht. Het individuele recht op zelfbeschikking kan gezien worden als een element van de persoonlijke vrijheid, en daarmee als een grondslag van de mensenrechten. Hierdoor vormen kwesties waarin ondernemingen bijdragen aan een beperking van het recht op zelfbeschikking een mensenrechtenschending.

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De '*UN Guiding Principles on Business & Human Rights*', die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de Global Compact principles. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardde in 2007 een '*Verklaring over de rechten van inheemse volken*'. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de '*VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven*' wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILOconventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen. Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen 'de mensenrechten van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de '*Universele Verklaring van de Rechten van de Mens*'.

1.2. Arbeidsnormenkwesities en internationale verdragen

Het respecteren van arbeidsnormen is één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.2.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van arbeidsnormen.

TABEL 1.2.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ARBEIDSRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Naast de Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen die zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties van belang: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de '*UN Guiding Principles on Business & Human Rights*' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- ✓ Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- ✓ Veiligheid van werknemers

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid in het bijzonder wordt genoemd in de derde richtlijn van het Global Compact. Deze luidt: “Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining.” De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het vierde principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de International Labour Organisation (ILO) conventies ten aanzien van ‘de fundamentele principes en rechten op het werk’ en het ‘effectief afschaffen van kinderarbeid’ (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het zesde principe van het Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvaten om hier invulling aan te geven.

1.3. Milieunormenkwesities en internationale verdragen

Het milieu is het derde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.3.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van milieunormen.

TABEL 1.3.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

De richtlijnen van het Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de ‘Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling’ en luiden: *“Business should support a precautionary approach to environmental challenges”, “Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility”* en *“Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies.”* In de praktijk hebben schendingen van milieunormen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- ✓ Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie-, en voorzichtigheidsbeginsel samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het *Kyoto Protocol*, het *Verdrag van Bazel* (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het *Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro*. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

1.4. Anticorruptiekwesties en internationale verdragen

Anti-corruptiebeleid is het vierde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10. Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.4.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

TABEL 1.4.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			X. Mededinging	
			XI. Belastingen	

Principe 10 van het Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de 'VN Conventie tegen corruptie' en de 'VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit' en luidt: *"Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery."*

Het tiende principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptieschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Omkopingspraktijken
- ✓ Afpersingspraktijken

2. Het engagementproces

Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op ondernemingen die betrokken zijn bij schendingen van internationale normen. Dit gebeurt door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een dreigende schending start ISS een dialoog met de onderneming om zo verdere escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending starten we een dialoog met deze ondernemingen met als doel de schending zo snel mogelijk op te heffen en nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen.

ISS ESG screent potentiële betrokkenheid van ondernemingen bij het niet naleven van internationale normen en standaarden. Het volgt meer dan 23.000 uitgevende instellingen in de grote wereldwijde indices (large, mid en small cap).

Het filteren en beoordelen van vermeende schendingen wordt gedaan met behulp van digitaal onderzoek, waarbij wereldwijd in 12 talen meer dan 4.400 mediabronnen en nog eens 200 deskundige bronnen van belanghebbenden worden gesorteerd, verwerkt en geanalyseerd. Onder mediabronnen vallen zowel commerciële kranten, nieuwsbrieven, blogs en andere bronnen op internet. Onder bronnen van belanghebbenden valt informatie van overheidsinstanties en gezaghebbende internationale instellingen, Non Governmental Organisations (NGOs)'s en vakbonden. Omdat de bronnen van belanghebbenden vaak veel relevante informatie bevatten, beoordelen de analisten van ISS ESG deze zonder tussenkomst van een filter.

De onderzoeksmethodologie die ISS ESG gebruikt bij het onderzoeken van potentiële schendingen is kwalitatief. De methodologie doorloopt vijf stappen, in wisselende volgorde:

1. Bepalen of de vermeende schending betrekking heeft op het niet naleven van internationale normen en standaarden;
2. Bepalen van de relatie van de onderneming met de vermeende schending;
3. Beoordeling van de ernst, geloofwaardigheid en omvang van de vermeende schending. Hierbij wordt ook meegewogen of de vermeende schending incidenteel of structureel van aard is;
4. Beoordeling van herstelmaatregelen;
5. Bepalen of de beschuldigingen zijn geverifieerd door een gezaghebbende bron.

De scores ROOD, ORANJE en GROEN

Op basis van de onderzoeksmethode onderscheiden analisten de gevonden schendingen naar beoordelingscategorieën, waar scores bij horen. Op basis van deze scores krijgt de schending de status ROOD, ORANJE of GROEN. De score 10 leidt tot de status ROOD, scores 6 tot en met 9 leiden tot de status ORANJE en scores 1 tot 5 leiden tot de status GROEN. Voor een gedetailleerde omschrijving van de verschillende scores en bijbehorende beoordelingscategorieën verwijzen wij naar tabel 2.1.

TABEL 2.1 GEDETAILEERDE OMSCHRIJVING VAN DE VERSCHILLENDE SCORES EN BIJBEHORENDE BEOORDELINGSCATEGORIEËN

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Rood	10	Geverifieerde schending van internationale normen	De schending is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de schending niet geadresseerd.
Oranje	9	Dreigende schending van internationale normen	De onderneming is een contractuele verbintenis aangegaan waarvan de realisatie zal leiden tot een schending van internationale normen.
Oranje	8	Vermeende schending van internationale normen	Er zijn geloofwaardige, maar niet geverifieerde beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een schending van internationale normen.
Oranje	7	Geverifieerde schending van internationale normen gevolgd door adequate maatregelen van de onderneming.	De schending is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de schending echter adequaat geadresseerd en is bezig de maatregelen te adresseren.
Oranje	6	Gefragmenteerde informatievoorziening	De beschuldigingen en risico's zijn geloofwaardig, maar de betrokkenheid van de onderneming bij de vermeende schending is onduidelijk.
Groen	5	In onderzoek	Er zijn beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een schending van internationale normen. Er is echter onvoldoende informatie beschikbaar om de ernst van de situatie of de betrokkenheid van de onderneming te kunnen beoordelen.
Groen	4	De schending wordt geadresseerd	De schending is nog niet hersteld, maar niet heel ernstig. De onderneming is responsief en neemt adequate maatregelen of heeft toegezegd dat te zullen doen.
Groen	3	Onvoldoende betrokkenheid	De onderneming is onvoldoende betrokken bevonden bij de vermeende of geverifieerde schendingen.
Groen	2	Historische betrokkenheid	De betrokkenheid van de onderneming is niet langer relevant doordat maatregelen doeltreffend genomen zijn of de schending lang geleden plaats vond.
Groen	1	Geen beschuldiging	

Bij een **RODE** of **ORANJE** beoordelingen wordt engagement opgestart met de onderneming. De dialoog heeft dan drie mogelijke doelen:

1. Het opheffen van de schending.
2. Het voorkomen van toekomstige schendingen.
3. Het beheersen van reputatie- en financiële schade voor onderneming en belegger.

De houding en aanpak van de onderneming beoordelen

Analisten beoordelen of de onderzochte onderneming verantwoordelijkheid neemt voor betrokkenheid, de maatregelen die het neemt om herhaling te voorkomen en stappen om eventuele negatieve effecten te herstellen of te compenseren. Een onderzoek volgt naar (aangekondigde) maatregelen en de doeltreffendheid ervan. Om de mate van doeltreffendheid te kunnen vaststellen maakt men gebruik van informatie van belanghebbenden, waaronder deskundigen en vertegenwoordigers van overheidsinstellingen, rechtspraak intergouvernementele organisaties, niet-gouvernementele organisaties en vakbonden.

De aanpak van de onderneming wordt op basis van deze analyse geplaatst in 1 van de 4 categorieën die in de onderstaande tabel worden toegelicht.

TABEL 2.2 MIJLPAAL CATEGORIEËN

	Waarden	Definities
1.	Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	De door de onderneming genomen maatregelen zijn door externe belanghebbenden beoordeeld en de doeltreffendheid van de maatregelen wordt bevestigd. De onderneming kan dit aantonen door middel van documentatie en onafhankelijk onderzoek.
2.	Maatregelen geïnitieerd	De onderneming is begonnen met de implementatie van maatregelen die het resultaat zijn van een duidelijke, tijdsgebonden strategie als reactie op de betreffende schending. De onderneming kan dit aantonen door middel van gedetailleerde informatie of ondersteunende documentatie.
3.	Er is een toezegging uitgesproken. Bedrijf heeft verbetering beloofd, maar er zijn nog geen maatregelen genomen	De onderneming heeft publiekelijk, of in dialoog met ISS ESG, toegezegd met adequate maatregelen en middelen te zullen komen om de betreffende schending te adresseren.
4.	Er zijn (nog) geen maatregelen genomen	De onderneming heeft geen toezegging gedaan om met adequate maatregelen en middelen te komen om de betreffende schending te adresseren.

Engagement

Het versturen van een initiatiebrief markeert de start van de dialoog. Afhankelijk van de urgentie en aard van de schending zal de dialoog zich daarna per conference call, bezoek op kantoor, e-mail of brief verder ontwikkelen. De doorlooptijd van deze normatieve dialogen kan erg verschillen, afhankelijk van de complexiteit van de schending en de bereidheid van een bedrijf om mee te werken. Tijdens de dialoog krijgt de onderneming de schending voorgelegd en de gelegenheid om zijn standpunt uiteen te zetten. Deze dialoog wordt voortgezet zolang ISS ESG de onderneming in onderzoek houdt. Voorafgaand aan de publicatie van de onderzoeksresultaten krijgt de onderneming de mogelijkheid om het conceptrapport te beoordelen en feedback te geven.

Om toch doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden bij alle dialogen mijlpalen gebruikt voor het meten van en het rapporteren over de voortgang (zie tabel 2.1 voor een gedetailleerd overzicht). Deze mijlpalen geven de voortgang aan per thema en per casus en deze spelen tevens een belangrijke rol in de volgende hoofdstukken van dit rapport.

Als bij een beoordeling/schending ook externe partijen geen ontwikkelingen plaatsvinden, geen nieuwe informatie beschikbaar komt en er tevens geen berichten zijn van mogelijke schade dan wordt de volgende uitfasering gevolgd.

▪ 3 jaar ROOD > 2 jaar ORANJE > GROEN

▪ 2 jaar ORANJE > GROEN

NORMATIEVE DIALOOG

Hoe voeren wij de dialoog?

EINDDOELEN

OPHEFFING SCHENDING

VOORKOMEN
TOEKOMSTIGE SCHENDING

BEHEERSEN REPUTATIE-
SCHADE & FINANCIËLE
SCHADE BELEGGER

HERSTEL EN VERHAAL

3. Voortgang mensenrechten

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle mensenrechtencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming		Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal			
					1.	2.	3.	4.
Actividades de Construcción y Servicios SA	8	15-1-2021	Spanje	Canada				
Alphabet Inc. Class C	5	15-4-2020	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Amazon.com, Inc.	2	15-10-2017	Verenigde Staten	Luxemburg			n.v.t.	
Apple Inc.	7	15-10-2017	Verenigde Staten	Ierland			n.v.t.	
Experian PLC	8	15-1-2021	Verenigd Koninkrijk	Zuid Afrika				n.v.t.
Experian PLC	7	15-1-2021	Verenigd Koninkrijk	Verenigd Koninkrijk				
Glencore plc	8	15-7-2020	Verenigd Koninkrijk	Australië				
Hochtief AG	8	15-1-2021	Duitsland	Canada				
Hochtief AG	8	15-1-2021	Duitsland	Canada				
Iberdrola SA	10	15-4-2018	Spanje	Brazilië				
Jardine Matheson Holdings Limited	8	15-4-2017	Hong Kong	Indonesië				n.v.t.
Naturgy Energy Group SA	5	15-1-2018	Spanje	Mexico			n.v.t.	
NIKE, Inc.	8	15-7-2018	Verenigde Staten	Nederland			n.v.t.	
Rio Tinto plc	7	15-10-2020	Verenigd Koninkrijk	Australië				
UBS AG	7	15-7-2020	Zwitserland	Frankrijk				
UBS Group AG	7	15-7-2020	Zwitserland	Frankrijk				

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

4. Voortgang arbeidsnormen

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle arbeidsnormencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming	Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal			
				1.	2.	3.	4.
Amazon.com, Inc.	8	15-1-2019	Verenigde Staten	Verenigde Staten			n.v.t.
Amazon.com, Inc.	8	15-1-2021	Verenigde Staten	Italië			
Anheuser-Busch InBev	4	14-3-2019	België	India			
boohoo group Plc	8	15-10-2020	Verenigd Koninkrijk	Verenigd Koninkrijk			
Facebook, Inc.	8	15-1-2020	Verenigde Staten	Verenigde Staten			
Glencore plc	6	15-7-2020	Verenigd Koninkrijk	Kongo			
Tyson Foods, Inc.	7	15-10-2020	Verenigde Staten	Verenigde Staten			

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

5. Voortgang milieu

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle milieucasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming		Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal			
					1.	2.	3.	4.
Actividades de Construcción y Servicios SA	8	15-1-2021	Spanje	Canada				
Fiat Chrysler Automobilen N.V.	2	15-10-2020	Italië	Verenigde Staten			n.v.t.	
Iberdrola SA	8	15-4-2021	Spanje	Spanje				
Marubeni Corporation	2	15-4-2018	Japan	Zuid-Afrika			n.v.t.	
Mazda Motor Corp.	2	15-10-2020	Japan	Verenigde Staten			n.v.t.	
Rio Tinto plc	8	15-10-2020	Verenigd Koninkrijk	Madagascar				
Toyota Motor Corp.	2	15-10-2020	Japan	Verenigde Staten			n.v.t.	

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

6. Voortgang anti-corruptie

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle anti-corruptiecasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming		Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal			
					1.	2.	3.	4.
CaixaBank SA	5	15-7-2018	Spanje	Spanje		n.v.t.		n.v.t.
Glencore plc	6	15-7-2020	Verenigd Koninkrijk	Brazilië				n.v.t.
Sanofi	2	15-10-2017	Frankrijk	Meerdere landen			n.v.t.	n.v.t.
ThyssenKrupp AG	5	15-1-2018	Duitsland	Griekenland ; Israel			n.v.t.	n.v.t.

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

7. Lijst van ondernemingen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
1	Accenture Plc	15-1-2020	Arbeidsnormen
2	Actividades de Construcción y Servicios SA	15-1-2021	Mensenrechten
	Actividades de Construcción y Servicios SA	15-1-2021	Milieu
3	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Corruptie
	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Mensenrechten
4	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Mensenrechten
	Amazon.com, Inc.	15-1-2019	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2021	Arbeidsnormen
5	AmerisourceBergen Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
6	AMP Limited	15-10-2018	Mensenrechten
7	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
8	Apple Inc.	15-10-2017	Mensenrechten
9	boohoo group Plc	15-10-2020	Arbeidsnormen
10	BP Plc	21-3-2019	Mensenrechten
11	Bunge Limited	15-10-2019	Milieu
12	CaixaBank SA	15-7-2018	Corruptie
13	Cardinal Health, Inc.	15-1-2020	Mensenrechten
14	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2019	Arbeidsnormen
15	Commonwealth Bank of Australia	15-10-2018	Corruptie
16	CoreCivic, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
17	Daimler AG	15-4-2017	Milieu
18	Danske Bank A/S	15-10-2018	Corruptie
19	Deutsche Bank AG	15-3-2019	Corruptie
20	Enagas SA	15-1-2019	Mensenrechten
21	ENGIE SA	15-1-2017	Mensenrechten
	ENGIE SA	15-1-2017	Milieu
22	Eni S.p.A.	15-3-2019	Arbeidsnormen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
	Eni S.p.A.	15-3-2019	Milieu
23	Eskom Holdings SOC Ltd.	15-4-2018	Milieu
24	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
25	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
26	Facebook, Inc.	15-1-2020	Arbeidsnormen
27	Fiat Chrysler Automobiles N.V.	15-10-2020	Milieu
28	First Pacific Co. Ltd.	15-7-2018	Arbeidsnormen
29	Glencore plc	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Glencore plc	15-7-2020	Corruptie
	Glencore plc	15-7-2020	Mensenrechten
	Glencore plc	15-7-2020	Milieu
30	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
31	Iberdrola SA	15-4-2018	Mensenrechten
	Iberdrola SA	15-4-2021	Milieu
32	Jardine Matheson Holdings Limited	15-4-2017	Mensenrechten
33	Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie
34	Kobe Steel, Ltd.	15-1-2020	Milieu
35	LM Ericsson Telefon AB	15-4-2018	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-1-2020	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-1-2020	Corruptie
36	Loomis AB	15-7-2019	Arbeidsnormen
37	Marubeni Corporation	15-4-2018	Mensenrechten
	Marubeni Corporation	15-4-2018	Milieu
38	MAXIMUS, Inc.	15-4-2020	Arbeidsnormen
39	Mazda Motor Corp.	15-10-2020	Milieu
40	McDonald's Corp.	15-10-2020	Arbeidsnormen
41	Mitsubishi Corporation	15-10-2018	Mensenrechten
42	Mitsubishi Electric Corp.	15-4-2020	Arbeidsnormen
43	Naturgy Energy Group SA	15-1-2018	Mensenrechten
44	NIKE, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
45	Nordea Bank AB	15-7-2018	Corruptie
46	Petróleos Mexicanos SA	15-7-2018	Milieu
47	Petroperu SA	15-7-2018	Milieu
48	PG&E Corporation	15-10-2019	Mensenrechten
49	PT Pertamina (Persero)	15-1-2020	Milieu
50	Red Rock Resorts, Inc.	15-7-2019	Arbeidsnormen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
51	Renault SA	15-7-2019	Milieu
52	Rheinmetall AG	15-4-2020	Mensenrechten
53 en 54	Rio Tinto plc, Rio Tinto limited	15-10-2020	Mensenrechten
	Rio Tinto plc, Rio Tinto limited	15-10-2020	Milieu
55	Sanofi	15-10-2017	Corruptie
56	Snam S.p.A.	15-1-2019	Mensenrechten
57	Sumitomo Chemical Co., Ltd.	15-10-2018	Milieu
58	Sumitomo Corporation	15-4-2017	Arbeidsnormen
59	Swedbank AB	15-10-2019	Corruptie
60	Teva Pharmaceutical Industries Ltd.	15-1-2020	Mensenrechten
61	The Coca-Cola Co.	15-4-2020	Arbeidsnormen
62	The GEO Group, Inc.	15-7-2019	Arbeidsnormen
	The GEO Group, Inc.	15-7-2019	Mensenrechten
63	ThyssenKrupp AG	15-1-2018	Corruptie
64	Total SA	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Total SA	15-7-2020	Milieu
65	Toyota Motor Corp.	15-10-2020	Milieu
66	Tyson Foods, Inc.	15-10-2020	Arbeidsnormen
67	UBS AG	15-7-2020	Mensenrechten
68	UBS Group AG	15-7-2020	Mensenrechten
69	Verizon Communications, Inc.	15-7-2020	Arbeidsnormen
70	Vestas Wind Systems A/S	15-4-2017	Mensenrechten
	Vestas Wind Systems A/S	4-12-2019	Arbeidsnormen
71	Volkswagen AG	15-7-2019	Milieu
72	Westpac Banking Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
73	Whirlpool Corporation	15-7-2018	Mensenrechten
74	Wilmar International Limited	15-1-2020	Milieu

Colofon

Deze Voortgangsrapportage Normatieve dialogen is een uitgave van Achmea Investment Management.

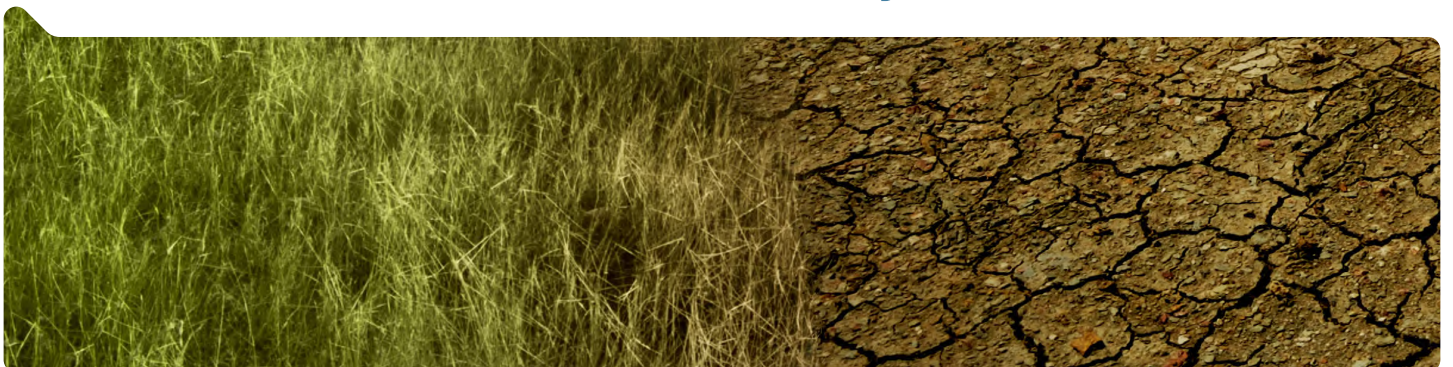
Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.

Voortgang Thematische Dialogen januari - juli 2021

BPL Pensioen (vertrouwelijk)

Opgesteld voor:
BPL Pensioen

Inhoudsopgave

	Managementsamenvatting	04
1.	Thematische dialoog	07
2.	Voortgang thema's	10
3.	Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie	12
4.	Transport en klimaat	17
5.	Klimaattransitie	23
6.	Leefbaar Loon	28
7.	Access to Nutrition	35
8.	Plastics	40
9.	ESG dialoog Nederland	48
10.	Collectieve Initiatieven	52
11.	Lijst van ondernemingen	53
12.	Afkortingenlijst	55

Managementsamenvatting

Het afgelopen halfjaar was het seizoen van de aandeelhoudersvergaderingen (AVA). In onze engagement, maar zeker ook bij deze aandeelhoudersvergaderingen stonden drie grote ESG-crises centraal.

De eerste was de Covid-19 crisis waarvan de impact een grote rol speelde in onze thematische engagements over “Leefbaar Loon”, “Goede & Betaalbare Medicijnen” en “Human Capital”. De crisis heeft grote impact op werknemers wereldwijd, wat we met name zagen bij de werknemers in de kledingindustrie, supermarktketens, restaurant en cruisebedrijven. Voor ons was dit aanleiding om naast onze engagement ook vragen op de AVAs te stellen. Zo vroegen we bij kledingbedrijf TJX en supermarktketens Casino en Carrefour naar hun omgang met werknemers in de keten.

Ook is er een maatschappelijk debat over de verdeling van behandelingen en vaccins voor de bestrijding van Covid-19. Daarom waren we bij Johnson & Johnson en Abbvie mede-indiener van aandeelhouderresoluties. Bij Abbvie gaat het bestuur in reactie hierop ook de benodigde stappen zetten om maatschappelijke aspecten rondom het prijsbeleid een plek te geven in het beloningsbeleid. Bij Johnson & Johnson werd de ondernemingen opgeroepen om meer transparantie te geven over hoe overheidsfinanciering meewoog in de uiteindelijke prijs die voor haar vaccin werd gevraagd. Deze resolutie kreeg 31,7% steun, een fors percentage op een AVA.

Naast de Covid-19 crisis stond in 2021 ook de klimaatcrisis prominent op de agenda, ook bij aandeelhoudersvergaderingen. Zo werden bij Exxon Mobil bestuurders weggestemd vanwege hun standpunten en acties op het thema klimaat. Zelf hebben we met ander investeerders bij UPS een resolutie ingediend die in totaal 26% van de stemmen kreeg en die het bedrijf oproep transparanter te worden over haar lobbyactiviteiten rondom klimaatbeleid. Tegelijkertijd zien we een positieve trend op het gebied van net-zero ambities bij ondernemingen en openheid over klimaatrisico's.

De derde crisis waar steeds meer aandacht voor komt is biodiversiteit. Het wordt steeds duidelijker dat verlies van biodiversiteit grote risico's met zich meebrengt voor ondernemingen die afhankelijk zijn van producten uit de natuur. Deze risico's voor ondernemingen zijn vanzelfsprekend ook relevant voor beleggers. Daarom is Achmea IM dit halfjaar van start gegaan met een engagement traject om ondernemingen die een belangrijke rol spelen in de voedselketen stappen te laten zetten op dit thema. Daarbij staat ook samenwerking voor ons centraal. Achmea IM is aangesloten bij twee initiatieven die institutionele beleggers samenbrengen om te werken op het thema biodiversiteit: de “Finance for Biodiversity Pledge” en het “Platform Biodiversity Accounting Financials”. Beide initiatieven initiëren een constructieve samenwerking tussen een brede, internationale groep financiële instellingen op het thema biodiversiteit.

Overzicht engagementprogramma

Het thematische engagementprogramma van BPL Pensioen is gericht op het verhogen van sociale, milieu en governance standaarden in sectoren, ketens of bij individuele ondernemingen die zich in het beleggingsuniversum bevinden. Het engagementprogramma sluit aan bij de speerpunten en MVB strategie van BPL Pensioen. We doen gedegen onderzoek om de bedrijven te selecteren waarmee de dialoog het meest kansrijk is en om de dialoog goed voor te bereiden.

In het eerste halfjaar van 2021 bestaat het thematische engagementprogramma uit tien engagementthema's die zich in verschillende fases bevinden. Binnen deze zes thema's

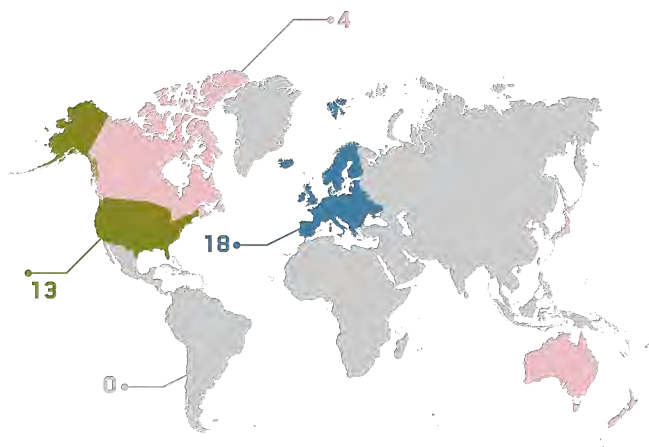
zijn 35 ondernemingen opgenomen. In tabel 1 is weergegeven hoe het programma naar thema is opgebouwd.

TABEL 1 AANTAL DIALOGEN NAAR THEMA

Thema	%
Leefbaar Loon	26%
Transport en klimaat	11%
Access to Nutrition	12%
Klimaattransitie	17%
Energie efficiëntie	17%
Plastics	17%

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig. Figuur 1 toont de regionale verdeling van ondernemingen in het thematische engagementprogramma.

**FIGUUR 1
REGIOVERDELING**

In het afgelopen halfjaar is 211 keer inhoudelijk contact geweest met 49 ondernemingen. Daarnaast is veel tijd gestoken in het doen van onderzoek en bedrijfs- en

sectoranalyses voor de thema's Biodiversiteit, Leefbaar Loon en Energie Efficiency.

Hieronder vindt u een geaggregeerd overzicht over alle lopende thematische engagements. In de thematische hoofdstukken wordt voor elk thema afzonderlijk gedetailleerder ingegaan op de doelstellingen, de gesprekken en de uitkomsten per thema. Deze hoofdstukken bevatten ook specifieke profielen van ondernemingen met meer gedetailleerde achtergrondinformatie.

Voortgang wordt gerapporteerd aan de hand van mijlpalen. Deze worden nader geïntroduceerd in hoofdstuk 2.

Ten aanzien van de bedrijven die zijn geselecteerd voor het thematische engagementprogramma is:

- voor 100% de eerste mijlpaal bereikt, namelijk het voorbereidend onderzoek afgerond.
- voor 100% de tweede mijlpaal bereikt, namelijk een initiërende brief of e-mail uitgestuurd om het contact tot stand te brengen.
- ten aanzien van de derde mijlpaal door 100% van de ondernemingen positief op onze vraag gereageerd. De dialoog is gaande.
- voor 69% de vierde mijlpaal bereikt, namelijk de toezegging van de onderneming.
- voor 26% de vijfde mijlpaal bereikt, wat betekent dat er een aanpassing is geweest in het beleid & proces.

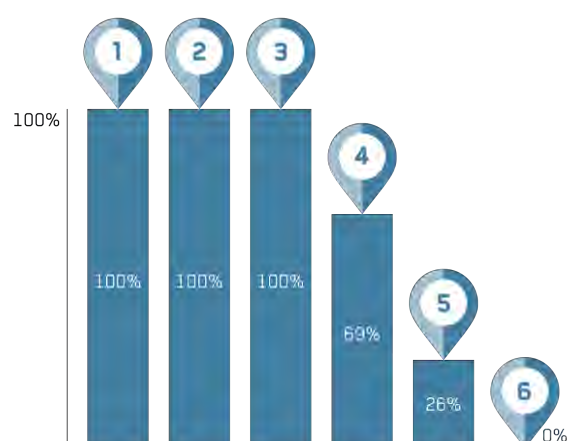
Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen nog niet mijlpaal 5 en de daaropvolgende mijlpalen behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en implementatie daarvan verwachten wij doorgaans pas in de tweede helft van het engagement traject.

TABEL 2 ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	Speerpunt	Gestart	Sectoren/ketens
Leefbaar Loon		Q2 2018	Kledingbedrijven en supermarkten
Transport en klimaat		Q2 2018	Logistieke sector
Access to Nutrition		Q2 2018	Agro & Food
Klimaattransitie		Q1 2019	Auto's, olie & gas
Energie efficiëntie		Q1 2019	Staal en chemie
Plastics		Q3 2019	Chemie

FIGUUR 2

MIJLPAALVERDELING

1. Analyse van het bedrijf
2. Initieren dialoog
3. Voeren van dialoog
4. Toezegging onderneming
5. Aanpassen beleid & proces
6. Afronden dialoog

1. Thematische dialoog

Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële-, sociale en milieu risico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen. Daarom heeft de thematische dialoog een centrale plek binnen het MVB-beleid. De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen worden rondom specifieke thema's centraal gesteld.

Wat maakt engagement effectief?

Uit onderzoek blijkt dat meerdere factoren bepalend zijn voor het effectief uitvoeren van engagement. De resultaten uit deze onderzoeken zijn geïntegreerd in de engagementstrategie:

Een gedegen voorbereiding is cruciaal voor een effectieve dialoog

Een gedegen vooronderzoek en voorbereiding per onderneming is het vertrekpunt van ons proces. Daarnaast wordt er voor een beperkt aantal thema's gekozen, deze focus verhoogt de effectiviteit van de inzet.

Een goede relatie met het bedrijf maakt de dialoog effectiever

Relatiebeheer vraagt geduld. Daarom nemen we de tijd en duurt een dialoog ongeveer drie jaar, vanaf het eerste onderzoek, tot de laatste gesprekken en evaluatie van het resultaat. Daarnaast houden we bij de selectie van de ondernemingen ook rekening met de openheid van een onderneming en eventuele cultuurverschillen.

Maak de verbinding met financiële materialiteit en actuele thema's binnen de onderneming

Bij de voorbereiding van de dialoog onderzoeken we niet alleen hoe onderneming presteert op het thema van de dialoog maar onderzoeken we ook hoe de onderneming er financieel voorstaat en hoe 'materieel' het onderwerp van de dialoog is voor de onderneming. Met die 'materialiteit' onderstrepen we het belang van het betreffende thema voor ons als belegger en laten we de onderneming zien dat verbeteringen ook kunnen bijdragen aan het succes van de onderneming.

Doelstellingen sluiten zoveel mogelijk aan

De hoofddoelstelling van thematische dialogen is om binnen het MVB-beleid concrete invulling te geven aan de strategie van onze klanten en het speerpuntenbeleid. Dit is weergegeven in tabel 1.1. Deze speerpunten zijn een logisch startpunt voor de samenstelling en ordening van het totale thematische engagementprogramma. Ook sluiten we waar mogelijk ook aan bij de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN).

TABEL 1.1 SPEERPUNTENBELEID¹

Thema	Symbool
Klimaatverandering	
Mensenrechten	
Gezondheid	
Arbeidsnormen	
Natuur & Milieu	

¹ Bron: Achmea Investment Management

TABEL 1.2 LOPENDE ENGAGEMENT THEMA'S

Thema	
Leefbaar Loon	
Transport en Klimaat	
Access to Nutrition	
Klimaattransitie	
Energie efficiëntie	
Plastics	

SDG's

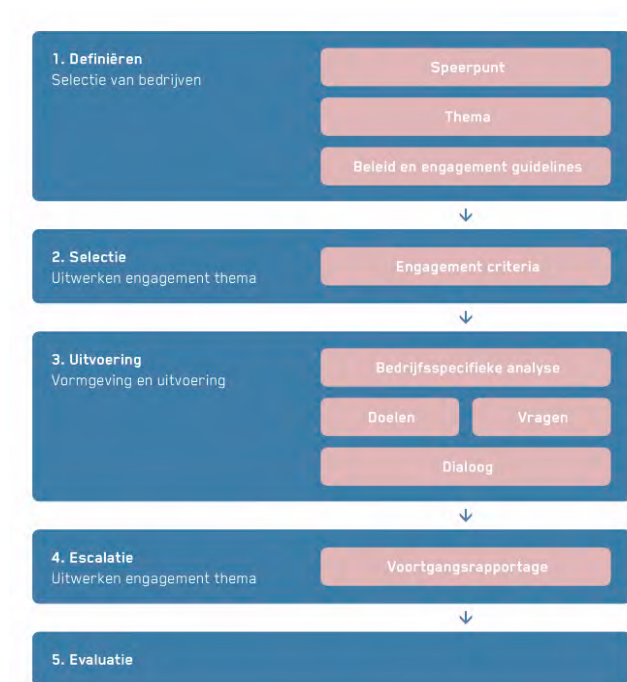
Binnen het engagementprogramma -op het niveau van individuele thema's- stellen wij doelen op. Wij hechten er belang aan om onze doelstellingen daar waar mogelijk en relevant te koppelen aan de Sustainable Development Goals. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn in 2015 door de VN vastgesteld en hebben als doel om in 2030 belangrijke mondiale kwesties op 17 uiteenlopende aandachtsgebieden te hebben opgelost. De kwesties variëren van armoedebestrijding tot klimaatverandering en van duurzame consumptie tot gendergelijkheid. Voortgang op de verschillende SDG's wordt gemeten aan de hand van 169 onderliggende doelstellingen. Deze doelstellingen worden elk weer gemeten op basis van 232 vooraf vastgestelde indicatoren. Het idee achter de SDG's is dat verschillende actoren in de samenleving binnen de eigen invloedssfeer bijdragen aan behalen van de doelen. Nationale staten hebben in veel gevallen een belangrijke bijdrage te leveren, maar ook het bedrijfsleven en institutionele beleggers kunnen binnen de eigen invloedssfeer een bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen.

Engagementproces

Ons thematisch engagementproces kent zes fases, zoals weergegeven in figuur 1.1. Deze zullen we verder toelichten.

FIGUUR 1.1

PROCES THEMATISCH ENGAGEMENT

Definiëren

Binnen de speerpuntthema's identificeert het MVB team van Achmea IM in samenspraak met klanten en beleggers de engagementthema's. Dit leidt tot een engagement long-list die potentiële thema's bevat voor opname in het thematische engagementprogramma. Belangrijke input voor definiëring van thema's zijn ESG-analyses van onze beleggers en externe onderzoeksbureaus, actuele en relevante maatschappelijke thema's en wetenschappelijke onderzoeken.

Selectie

Op basis van verder vooronderzoek en met oog voor een goede verdeling van thema's over de 5 speerpunten kunnen thema's op de short-list komen. Op basis van klantwensen en de inhoudelijke analyses van ondernemingen in de beleggingsportefeuilles maken wij een selectie van subthema's en ondernemingen die in het programma worden opgenomen. Hierbij identificeren wij met name ondernemingen die nog stappen kunnen maken om te voldoen aan best-practices die in de sector of keten gelden en ondernemingen waarvan we verwachten dat ze open staan voor engagement.

Uitvoering

Het MVB team van Achmea IM start de dialogen en voert ze uit. De start van de dialoog verloopt veelal via brief of email. Hierin introduceren wij onszelf en onze klanten, alsmede het onderwerp dat wij zullen bespreken. Het vervolg van de dialoog bestaat doorgaans uit meerdere conference calls of bezoeken aan de onderneming.

Escalatie

Indien een onderneming niet (goed) reageert proberen we via andere wegen het contact tot stand te brengen en escaleren wij indien noodzakelijk. Bijvoorbeeld door samen te werken met andere investeerders, het stembeleid aan te passen of een aandeelhoudersresolutie te overwegen.

Communicatie

Over de omvang, doelstellingen en voortgang van de dialogen rapporteren wij op halfjaarbasis in dit verslag. Daarnaast lichten wij indien gewenst mondeling de voortgang van de dialogen toe.

Evaluatie

Wij evalueren de dialogen, doelen en de samenstelling van het engagementprogramma elk halfjaar. Op basis daarvan stellen wij ondernemingsdoelstellingen scherper wanneer wenselijk en kunnen de selectie wijzigen afhankelijk van de voortgang. Elk engagementprogramma wordt bij afronding nadrukkelijk geëvalueerd.

Reikwijdte van engagementbeleid

Beleggers kunnen bedrijven financieren als aandeelhouder en als obligatiehouder. Wij vinden het dan ook relevant om de mogelijkheid te hebben ondernemingen vanuit beide perspectieven aan te kunnen spreken. Dat betekent dat we zowel beoordelen welke aandelenholdings als bedrijfsobligatieholdings BPL Pensioen heeft in de onderneming. Mede op basis van deze analyse komen ondernemingen in aanmerking voor opname in het engagementprogramma.

2. Voortgang thema's

Om doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden alle thematische engagement mijlpalen gebruikt voor het meten en het rapporteren van de voortgang. Tabel 2.1 toont een gedetailleerd overzicht. Deze mijlpalen geven aan welke voortgang er per thema en per onderneming is geboekt.

TABEL 2.1 STAPPEN DIALOOG¹

	Mijlpaal	Uitleg	Indicator
1	Analyse van het bedrijf	Bij het opstarten van een nieuwe thematische dialoog wordt bepaald welke ondernemingen in het programma worden opgenomen. Per onderneming wordt een nulmeting uitgevoerd op basis van publieke informatie en ESG-analyses in relatie tot het thema. De nulmeting geeft aan in welke fase de onderneming zich bevindt ten aanzien van het thema.	Uitgevoerd / in uitvoering
2	Initiëren dialoog	Wij initiëren de dialoog veelal door een inleidende brief of e-mail te sturen, wanneer nodig gevolgd door een follow-up telefoongesprek. Dit vormt de start van een meerjarig dialoogtraject.	Geïnitieerd
3	Voeren van dialoog	Wanneer de onderneming bevestigt dat zij in gesprek willen wordt er een bijeenkomst of een telefonische vergadering opgezet. Tijdens het eerste gesprek worden o.a. de bevindingen van het vooronderzoek voorgelegd en de stappen die de onderneming op dit thema zet besproken.	Dialoog loopt / onderneming niet open
4	Toezegging onderneming	De wijze waarop de onderneming aangeeft zich in te willen spannen om zaken verder te onderzoeken, ontwikkelen en uitvoeren documenteren wij als toezeggingen. Deze kunnen kwalitatief hoogwaardig zijn (positief), of nog niet volledig voldoen aan de door ons gestelde ambities (neutraal), of kunnen uitblijven (geen toezegging).	Positieve toezegging / neutrale toezegging
5	Aanpassen beleid & proces	De mate waarin de gedane toezeggingen daadwerkelijk worden vertaald in stappen door de onderneming. Bijvoorbeeld door het beleid te vernieuwen, zaken te onderzoeken of processen aan te passen.	Volledig aangepast / deels aangepast
6	Afronden dialoog	Wanneer de onderneming aantoonbaar de gewenste stappen heeft gezet ten aanzien van de doelstellingen kan de dialoog worden afgesloten. Indien dit niet het geval is binnen de gestelde termijn voor het engagementtraject wordt de dialoog niet succesvol afgerond.	Succesvol afgerond / deels succesvol afgerond

¹ Bron: Achmea Investment Management

3. Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie

Wereldwijd heeft verbetering van energie efficiëntie de groei van het energiegebruik met circa 12 procent afgeremd. Bovendien toont scenario-analyse aan dat zelfs bij een verdubbeling van het bruto binnenlands product in 2040 toch een lagere wereldwijde uitstoot van broeikasgassen mogelijk is dan vandaag. Enkel door energie efficiëntie kan meer dan 40 procent van de volgens de Parijse doelstellingen benodigde vermindering van CO₂-uitstoot worden bereikt. Energie efficiëntie is zodoende het sleutelwoord in het mogelijk maken van verdere economische groei, zonder evenredige groei in uitstoot. Energie efficiëntie is onmisbaar geworden voor het bereiken van de wereldwijde klimaatdoelen.

3.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

De beperking van klimaatverandering tot maximaal 2 °C, met een streefwaarde van 1,5 °C, hangt in belangrijke mate af van verbeterde energie-efficiëntie. Sinds het jaar 2000 werd de toenemende vraag naar energie voor een derde gecompenseerd door verbeterde efficiëntie. Het *Internationaal Energie Agentschap* (IEA) stelt vast dat de industrie potentieel twee keer zoveel waarde kan creëren uit energie in 2040 dan nu het geval is. Met verbeterde energie efficiëntie gaan belangrijke economische, ecologische en sociale voordelen gepaard. Het leidt tot een afname van broeikasgasemissies, maar energiebesparingen zijn, sec bekeken, per definitie kostenbesparend; een investering in energiebesparingsmaatregelen betaalt zich gemiddeld met een factor drie terug. Overige voordelen zijn minder luchtvervuiling, verhoogde koopkracht van huishoudens door lagere energiekosten, verbeterde energiezekerheid door verminderde invoer en uitgebreide toegang tot moderne energiediensten (IEA, 2018).

TABEL 3.1.1 TOTALE INDUSTRIËLE CO₂- UITSTOOT OPGEDEELD NAAR SUBSECTOREN

Sector	%
Ijzer en staal	24%
Cement	18%
Chemicaliën	12%
Plastic	6%
Papier	4%
Aluminium	3%
Rest van de industrie	33%

Wij zijn kritisch naar alle sectoren die voor de grootste uitstoot van broeikasgassen zorgen, waaronder de staal, cement en chemiesector. Vanwege beperkte beleggingen in de cementsector, richt dit engagement traject zich op bedrijven in de chemie- en de staalindustrie. We onderzochten in welke mate ondernemingen in de beleggingsportefeuilles voorbereid zijn op markt- en beleidsontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering en energie efficiëntie. Ook onderzochten we de materialiteit van energie efficiëntie voor ondernemingen in de chemie en de staalindustrie.

Doel van thema

We hebben verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen formuleren een lange termijn klimaatstrategie. Daarbij dienen ze rekening te houden met strategische en financiële risico's en kansen als gevolg van klimaatverandering, zoals veranderingen in beleid en markt en technologische ontwikkelingen zoals een mogelijke invoering of verhoging van een CO₂-prijs. Deze komen mogelijk naar voren door een grondige risico-analyse en het uitvoeren van scenario-analyses.
- De onderneming committeert zich aan meetbare doelen rondom klimaat, energie-efficiëntie en de samenstelling van de brandstofmix. Wij roepen ondernemingen op om zich te verbinden aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen of 'Science Based Targets'.
- Binnen de operatie is er focus op energie-efficiëntie en worden er relevante energie-efficiëntiemaatregelen geïmplementeerd. De onderneming optimaliseert het proces onder andere door gebruik te maken van slimme meters en hergebruik van grondstoffen, energie, afval en warmte. Ook wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van hernieuwbare energie en wordt samengewerkt met organisaties binnen en buiten de sector.

- De onderneming is transparant over de voortgang en resultaten van haar klimaat en energie efficiëntie maatregelen.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

- **SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 9.4 dat zich onder andere richt op het verduurzamen van industrieën.

Voortgang thema

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. Van de ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is tegenover de engagementdoelstellingen.

Ons gesprek met **Covestro** verliep positief. De chemiereus bevindt zich in de overgang naar een nieuwe duurzaamheidsstrategie die in de loop van het jaar bekend moet worden. Covestro maakte eerder gebruik van reductiedoelstellingen op het gebied van de absolute uitstoot van broeikasgassen en van uitstootintensiteit. Zij zullen in de komende periode doelstellingen rond circulariteit formuleren waarbij ook gezocht wordt naar een accurate meetmethode voor het vaststellen van scope 3 emissies. De doelstellingen zullen worden opgenomen in de beloningscriteria van het management. Naast de toezeggingen rond nieuwe KPI's en het meten van scope 3 emissies heeft Covestro ook toegezegd haar rapportages te zullen verbeteren. Zo zal Covestro in haar duurzaamheidsrapportages over 2021 de TCFD richtlijnen implementeren en een begin maken met rapporteren aan CDP, dit zijn stappen die de onderneming transparanter zullen maken.

In ons gesprek met **PPG** is stilgestaan bij de duurzaamheidsdoelstellingen van de onderneming die voor 2025 gelden. Deze zijn inmiddels bepaald voor alle locaties en via scorecards wordt lokaal de voortgang gemeten. Wij vragen de onderneming om ook voor de langere termijn doelen te formuleren op klimaatgebied. Wel zette PPG de eerste stappen op het gebied van rapportages over klimaatrisico. Na een geslaagde pilot verwachten wij dat de onderneming de TCFD aanbevelingen volgt bij het opstellen van de reguliere toekomstige rapportages.

Naast het gebruik van ruwe materialen is energie de belangrijkste grondstof voor de (bouw)producten van **Sika**. Dit is mede de oorzaak van de motivatie binnen de onderneming om de energie-efficiëntie te maximaliseren. Bijzonder energie-intensief zijn de productieprocessen van voegspecie en dakisolatie, processen die de komende tijd hierdoor op extra aandacht mogen rekenen. Sika is van plan in 2021 voor het eerst de scope 3 emissies van haar producten te meten en hierover te rapporteren. We hebben de onderneming gevraagd om zich te verbinden aan het Science Based Targets Initiative en zo de duurzaamheidsambities extern te laten verifiëren.

Van **Fortescue** weten wij uit onze gesprekken dat de onderneming belangrijke stappen heeft gezet op het gebied van energie-efficiëntie en klimaat. Men streeft ernaar om binnen 20 jaar CO₂-neutraal te opereren, wat een grote opgave zal zijn door de afhankelijkheid van zware machinerie, overwegend op basis van dieselbrandstof. Fortescue investeert op dit moment echter veel in hernieuwbare energie. Wij vragen de onderneming om ook via concrete doelen op de kortere termijn aan te tonen dat het op de goede weg is. Bijvoorbeeld op het gebied van energie-efficiëntie.

Vervolg

In de tweede helft van 2021 zal worden gesproken met Nucor, Fortescue en Umicore. Met Nucor staat een gesprek gepland en van Umicore verwachten wij nieuws over nieuwe klimaatdoelstellingen en een hieraan verbonden actieplan.

3.2. Voortgang thema

Per eind juni 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Covestro AG	Duitsland						
2	Fortescue Metals Group Ltd	Australië						
3	Nucor Corporation	Verenigde Staten						
4	PPG Industries, Inc.	Verenigde Staten						
5	Sika AG	Zwitserland						
6	Umicore	België						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

3.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. De resultaten worden geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen. Deze kwalitatieve duiding vindt jaarlijks plaats in het rapport over het tweede halfjaar.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 3.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 3.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100% na 2,1 jaar	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	33% na 2,1 jaar	nee

4. Transport en klimaat

De transportsector draagt ruim 25 procent bij aan de totale Europese CO₂-uitstoot. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs is gebleven dient de sector wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de broeikasgas-reductie om deze doelstellingen te behalen. Daarom is het materieel en relevant vanuit financieel en maatschappelijk perspectief om dit thema uit te voeren binnen de logistieke sector.

4.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Tijdens de klimaatconferentie van de Verenigde Naties in Parijs eind 2015 (COP21) bereikten de bijna 200 deelnemende landen overeenstemming over een bindend klimaatakkoord. De uitstoot van broeikasgassen moet worden teruggedrongen en de opwarming van de aarde moet worden beperkt tot maximaal 2 graden. De wereldwijde CO₂-uitstoot moet volgens het klimaatakkoord in 2050 met 95 procent zijn teruggebracht ten opzichte van 1990. Voor de 1,5 graden doelstelling komt dit neer op een emissiereductie van meer dan 100 procent. De transportsector draagt momenteel voor ruim 25 procent bij aan Europa's totale CO₂-uitstoot van broeikasgassen. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het akkoord is gebleven, dient de sector dus wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de CO₂-reductie om de doelstellingen te behalen. In de samenleving neemt globalisering een steeds grotere rol in. Deze stijgende lijn in de wereldhandel betekent dat de transportsector ook sterk in omvang toeneemt. Volgens verwachtingen van de OESO zullen de vrachtvolumes in 2050 met 350 procent toenemen in vergelijking met basisjaar 2010. Uit onderzoek van de Verenigde Naties blijkt zelfs dat zonder een agressief en duurzaam beleid de CO₂-uitstoot in de transportsector in 2050 zou kunnen verdubbelen. Het plaatst de sector voor grote uitdagingen. Temeer omdat in de transportsector nog niet dezelfde geleidelijke daling van de CO₂-emissies als in andere sectoren zichtbaar is geweest. Bedrijven in deze sector kunnen dus een grote bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen uit het Parijsakkoord, maar krijgen ook de kans om uit klimaatgerelateerde ontwikkelingen belangrijke economische voordelen te realiseren. Klimaatrisico's voor transportbedrijven zijn om te buigen tot kansen.

De transportsector omvat een breed scala aan industrieën. We kiezen ervoor om ons te richten op de industriegroep 'logistiek'. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Door ons te

richten op deze groep denken wij optimaal rendement te halen uit onze inspanningen. Een engagement in deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van brandstofverbruik en het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (denk aan schonere brandstoffen zoals waterstof of methanol voor lange afstanden), verbeterde voertuigtechnologie en technologische verbeteringen (zoals elektrische schepen naar het achterland), reductie van emissie-intensiteit van bestaande wagenparken, alternatieve vervoerswijzen, maar ook efficiëntiemaatregelen op voertuigonderhoud (bijvoorbeeld weerstand verlagen door een schip schoon te houden) en logistieke planning voor het laden van voertuigen en routeplanning.

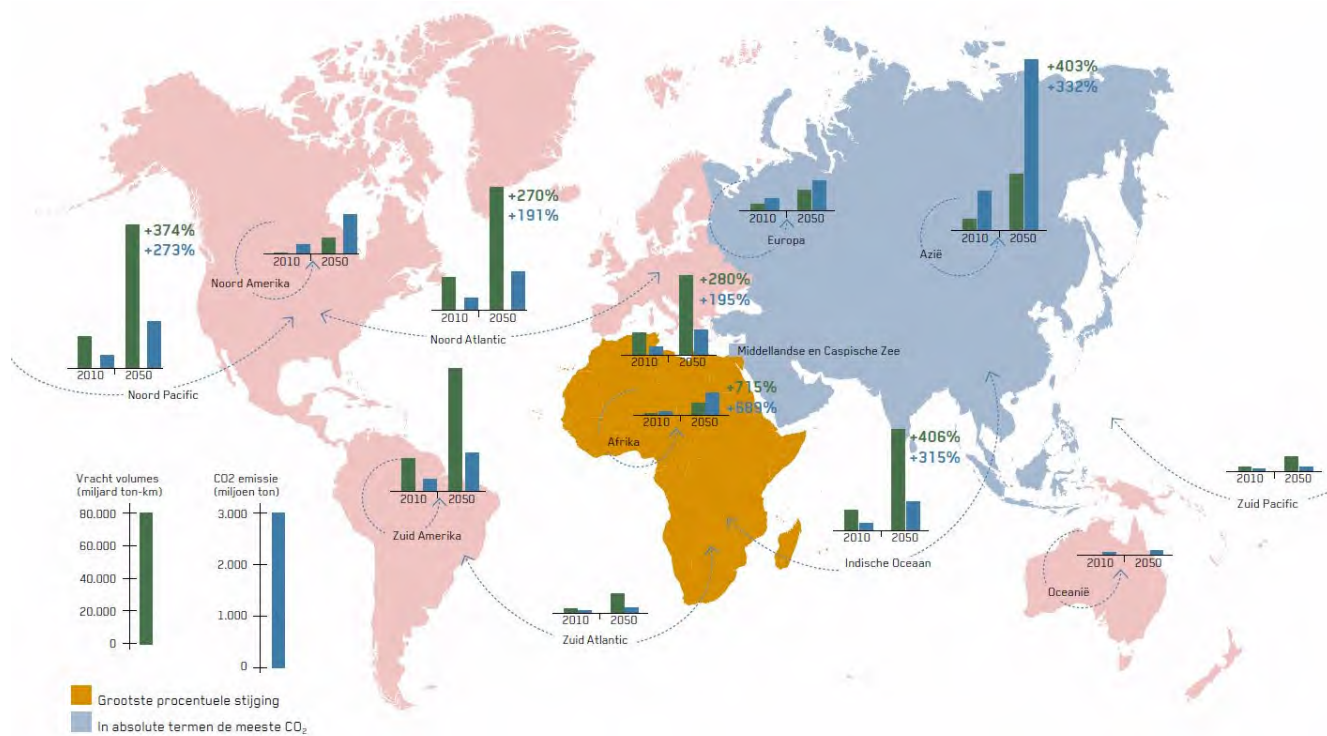
Doel van thema

De doelen die wij hebben opgesteld voor de ondernemingen luiden als volgt:

- Transportbedrijven verbeteren transparantie over (a) de CO₂-uitstoot, door bijvoorbeeld te rapporteren over brandstofgebruik en (b) de gehanteerde strategie om te blijven voldoen aan de striktere CO₂ (zelf)regulering;
- Transportbedrijven nemen klimaatverandering en CO₂-uitstoot in het bijzonder op in hun beleid. Wij vragen hen de urgentie en materialiteit van het reduceren van de CO₂-uitstoot te erkennen, capaciteit en expertise op bestuursniveau ten aanzien van klimaatverandering beschikbaar te maken en klimaatscenario's (waaronder gebruik van fossiele brandstoffen) te integreren bij bepaling van lange termijn financiële risico's;
- Transportbedrijven integreren brandstofefficiëntie in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen;
- Daarnaast willen wij transportbedrijven aan de hand van best practices (a) inzicht geven in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en (b) stimuleren over te schakelen op hernieuwbare energiebronnen.

FIGUUR 4.1.1

MEER VRACHT BETEKENT MEER CO₂ VRACHTVOLUMES DOOR INTERNATIONALE HANDEL EN DE DAARAAN VERBODEN CO₂-UITSTOOT PER ROUTE

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goal:

• SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 die zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

Voortgang thema

Van alle ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is tegenover de engagementdoelstellingen.

Deutsche Post presenteerde in het voorjaar haar nieuwe klimaatdoelstellingen. In een uitgebreid plan met goed doordachte verduurzamingsmaatregelen geeft de onderneming aan emissievrij te zijn in 2050. Deze maatregelen zullen gedurende het jaar geverifieerd worden door het Science Based Targets initiative (SBTi). De maatregelen bestaan ruwweg uit het elektrificeren van het wagenpark, het gebruik van duurzame energie in de kantoren en, hoewel onzeker, gebruik van duurzame brandstoffen voor luchtvracht.

UPS heeft doelstellingen geformuleerd om volledig carbonneutraal te opereren in 2050 met tussentijdse doelstellingen in 2035 voor een halvering per geleverd pakket. Hoewel de duurzaamheidsplannen van UPS nog

verdere uitwerking vragen, zien wij dat duurzaamheid duidelijk tot de hoofdprioriteiten van UPS behoort. Bij UPS heeft Achmea IM een aandeelhoudersresolutie mede ingediend over lobbying. De concrete vraag aan UPS is om het beleid, acties en rapportages op dit gebied te evalueren omdat UPS ondanks het vooruitstrevende klimaatbeleid tegelijkertijd lid is van brancheverenigingen die bekend staan om hun conservatieve opvattingen en lobby.

Het engagementtraject met **Royal Mail** mag succesvol worden genoemd. De onderneming heeft ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen vastgesteld. Royal Mail heeft zich een CO₂ neutrale doelstelling gesteld die in lijn is met een 1.6 graden scenario en daarmee binnen de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs valt. De onderneming ontwikkelt op dit moment een routekaart met tussentijdse doelstellingen richting haar doel om in 2050 CO₂ neutraal te opereren. We verwachten van Royal Mail meer nieuws over de voortgang ten opzichte van de klimaatdoelen in de loop van het tweede halfjaar.

In eerdere gesprekken heeft **CH Robinson** aangekondigd om nieuwe duurzaamheidsdoelstellingen te publiceren in de eerste helft van 2021. Tot op heden zijn de plannen niet gepubliceerd. In de komende periode zullen de nieuwe doelen en plannen worden beoordeeld zodra deze beschikbaar komen en bespreken we deze met de onderneming.

¹ OECD, ITF, The Carbon Footprint of Global Trade

Vervolg

Hoewel de ontwikkeling van de klimaatplannen van deze groep ondernemingen nog volop in beweging is, loopt de dialoog met de ondernemingen inmiddels circa drie jaar. Ons voornemen is om de tweede helft van het 2021 te gebruiken om afrondende gesprekken te voeren en het thema voor deze ondernemingen af te sluiten.

4.2. Voortgang thema

Per eind juni 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Verenigde Staten						
2	Deutsche Post AG	Duitsland						
3	Royal Mail plc	Verenigd Koninkrijk						
4	United Parcel Service, Inc. Class B	Verenigde Staten						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

4.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. De resultaten worden geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen. Deze kwalitatieve duiding vindt jaarlijks plaats in het rapport over het tweede halfjaar.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100% na 3 jaar	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	100% na 3 jaar	ja

5. Klimaattransitie

In het klimaatakkoord van Parijs hebben 196 landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden, waarbij het streven is de opwarming van de aarde beneden de 1,5 graad te houden. In een rapport over klimaatverandering (IPCC), wordt gesteld dat hiertoe het totaal aan mondiale CO₂-emissies tegen 2030 met 45% zal moeten dalen ten opzichte van 1990. Omdat fossiele brandstoffen die bij de verbranding een groot deel van de CO₂-uitstoot veroorzaken vooralsnog een centrale rol in de energievoorziening spelen, zal een verstrekkende transitie van de energievoorziening nodig zijn om de uitstoot van broeikasgassen fors te reduceren (DNB, 2018). Wereldwijd spannen overheden, (maatschappelijke) organisaties en consumenten zich in om een transitie mogelijk te maken naar een koolstofarme economie. Daarbij ligt de nadruk op investeren in meer hernieuwbare energie en het afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

5.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Tijdens de dialoog klimaattransitie gaan we in gesprek met ondernemingen over de gevolgen van de klimaattransitie in termen van risico's en kansen. Het gesprek richt zich op de strategie die bedrijven kiezen, maar ook: in welke mate zijn zij voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst? In welke mate kunnen bijvoorbeeld ondernemingen die nu sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen zich tijdig aanpassen aan een veranderende markt en regelgeving? Waar ligt het zwaartepunt van de huidige investeringen door ondernemingen en welke keuzes liggen hieraan ten grondslag? Zijn ondernemingen in staat om verschillende toekomstscenario's uit te werken, veranderingen waar te nemen en tijdig te anticiperen?

Met behulp van een scenario-analyse model is het beleggingsuniversum getoetst. De uitkomst geeft inzicht in de ondernemingen waarvan gesteld kan worden dat zij in de komende 5 jaar het verst verwijderd zijn van een breed geaccepteerd 2 °C scenario. De analyse bestrijkt 70-90 procent van de broeikasgasemissies die samenhangen met een standaardportefeuille en omvat de door de DNB beschreven transitiegevoelige sectoren zoals de fossiele energie sector. Op basis van onze observaties blijkt dat er relatief veel winst valt te behalen voor de energiesector (olie en gas) en automobielproducenten. Ondernemingen in portefeuille in deze sectoren staan momenteel voor de grootste uitdagingen in relatie tot de energietransitie doordat zij momenteel meer opereren in lijn met een 2 – 4 graden scenario dan een 1,5-2 graden scenario.

Doel van thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaatgerelateerde risico's en kansen meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken;
- Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Autoproducenten dienen hierbij een duidelijk visie op de ontwikkeling van elektrisch rijden op te stellen;
- De olie- en gasbedrijven nemen een sturende rol aan in de transitie naar hernieuwbare energie en reageren niet slechts op de vraag;
- De onderneming geeft toegang tot de gehanteerde maatstaven en doelstellingen en stelt ons in staat om potentiële risico's, het vermogen om aan financiële verplichtingen te voldoen, de algemene blootstelling aan klimaat gerelateerde kwesties en de voortgang in het beheer van of de aanpassing aan deze kwesties beter te beoordelen;
- De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen klimaatmaatregelen.

TABEL 5.1.1 GESELECTEERDE BEDRIJVEN ^{1 2,3}

Bedrijf	Sector	Regio	TPI Score ^a (0-4)	CDP Score ^b (A-F)	MSCI Score	Low Carbon Transition score ^c (1-10)
Subaru Corp.	Auto	Japan	Level 3	B	B	4,92
Renault	Auto	Frankrijk	Level 3	A-	A	5,09
BMW	Auto	Duitsland	Level 4	A-	A	5,37
Marathon Oil Corp.	Olie en gas	Verenigde Staten	Level 2	F	BBB	2,51
Exxon Mobil Corp.	Olie en gas	Verenigde Staten	Level 3	F	BBB	2,58
OMV AG	Olie en gas	Oostenrijk	Level 4	A-	AAA	2,38

- 1 ^aTransition Pathway Initiative (TPI) score. Beoordeling op basis van levels om te beoordelen hoe bedrijven omgaan met de klimaatverandering en de risico's die dit met zich meebrengt voor hun bedrijf. Levels: 0 = unaware, 1 = awareness, 2 = Building capacity, 3 = Integrating into operational decision making en 4= strategic assessment.
- 2 ^b CDP Score. De score van het bedrijf bestaat uit twee factoren: 1) de mate van detail en de volledigheid van haar antwoorden, en 2) haar bewustzijn van de klimaatproblematiek, haar managementmethoden en de vooruitgang in de strijd tegen de klimaatverandering.
- 3 ^c MSCI Low Carbon Transition score. Een bedrijfsscore die de mate van afstemming van een bedrijf op de Low Carbon Transition meet. Bedrijven met een hogere Low Carbon Transition-score liggen meer in lijn met de klimaattransitie dan bedrijven met een lagere score (Score: 0-10).

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix.

- **SDG 13: Klimaatactie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Voortgang thema

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. Van alle ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is tegenover de genoemde engagementdoelstellingen.

Met **BMW** spraken wij over haar doelstellingen rond de klimaattransitie. Sinds de vorige rapportageperiode zijn belangrijke stappen gezet. De onderneming ontving in maart van dit jaar de bevestiging van SBTi dat de door BMW gestelde emissiereductiedoelen in lijn met het Akkoord van Parijs zijn, voor zover deze betrekking hebben op scope 1 en 2. Dat wil zeggen de eigen uitstoot en die gepaard gaat met ingekochte energie. Hoewel wij BMW ook vragen om verantwoordelijkheid te accepteren voor de scope 3 uitstoot (door de geproduceerde auto's) vinden wij dit een belangrijke stap en wij vragen ook aan andere producenten om dit voorbeeld te volgen.

Wij spraken met **Subaru** over de klimaattransitie. De onderneming loopt achter op de concurrentie in het elektrificeren van het modelaanbod. De onderneming verschuift zich hierbij enigszins achter het uitblijven van de vraag. Subaru verkoopt voornamelijk auto's in Japan en Noord-Amerika, waar nog volop vraag is naar traditionele auto's. Hierdoor ligt bij de automaker de nadruk niet primair

op elektrificatie van het modelaanbod. Wel startte de onderneming eerder een samenwerking met Toyota, in mei kondigde de partijen een eerste volledig elektrische model aan. Wij vragen Subaru toch om meer actie te ondernemen en tenminste emissiedoelen te formuleren.

De dialoog met **Exxon** verloopt moeizaam en komt eigenlijk niet op gang, terwijl er bij de onderneming intussen toch wel veel ontwikkelingen zijn. Een activistische aandeelhouder bereikte dit voorjaar met de steun van institutionele investeerders de aanstelling van drie bestuurders tijdens de aandeelhoudersvergadering. Deze bestuurders moeten Exxon in de richting van een beter georganiseerde transitie duwen. In het tweede halfjaar van 2021 beraden wij ons op een actieve strategie om onze steun voor een meer verantwoorde koers bij Exxon te onderstrepen.

Vervolg

Wij zullen BMW volgen op de voortgang van haar ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen en de positieve aspecten bij de andere autoproducenten delen. Wij verwachten ook van Subaru stappen die zorgen voor een duidelijker pad naar een klimaatvriendelijker toekomst. In de tweede helft van 2021 zal ook de dialoog met Marathon, OMV, Exxon en Renault vervolgd worden.

5.2. Voortgang thema

Per eind juni 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	BMW	Duitsland						
2	Exxon Mobil Corp.	Verenigde Staten						
3	Marathon Oil Corporation	Verenigde Staten						
4	OMV AG	Oostenrijk						
5	Renault SA	Frankrijk						
6	SUBARU CORP	Japan						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

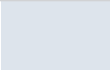
5.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. De resultaten worden geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen. Deze kwalitatieve duiding vindt jaarlijks plaats in het rapport over het tweede halfjaar.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 5.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 5.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100% na 2 jaar	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	33% na 2 jaar	nee

6. Leefbaar Loon

Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing. In opkomende markten en ontwikkelingslanden zijn de minimumlonen zoals vastgesteld door de overheden vaak veel lager dan een leefbaar loon of wordt het minimumloon in de praktijk niet toegepast en afgedwongen. Om toch een bestaansminimum te verdienen, moeten werknemers dan veel overuren maken, waardoor fysieke en mentale gezondheid negatief beïnvloed worden. Het niet toepassen van een leefbaar loon kan leiden tot reputatierisico voor bedrijven en maakt het moeilijker personeel vast te houden en de kwaliteitsstandaarden te waarborgen.

6.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing. Afhankelijk van het land kan dit overeenkomen met het minimumloon, maar in vele landen is er of geen wetgeving op dit terrein, of is het minimumloon onvoldoende om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. Dit geldt voor ontwikkelingslanden, maar ook dichterbij huis in landen als Hongarije, het Verenigd Koninkrijk of Polen. Juist daarom hebben bedrijven een belangrijke verantwoordelijkheid wat betreft het betalen van een leefbaar loon. Hoewel het betalen van een leefbaar loon in eerste instantie lijkt te leiden tot hogere kosten, kan het ook leiden tot lagere kosten en hogere winstgevendheid. In onderzoeken van Berenschot² en Chapman & Thompson³ worden hiervoor verschillende redenen geïdentificeerd, namelijk dat bedrijven met een leefbaar loon:

- In staat zijn werknemers langer vast te houden, met lagere opleidingskosten tot gevolg;
- In staat zijn de productiviteit van hun werknemers te vergroten;
- Een stabielere en betere relatie met toeleveranciers kunnen realiseren;
- Verminderd risico op reputatie-schade lopen en door een beter imago hun marges kunnen vergroten.

Leefbaar loon is een thema dat een sterke relatie heeft met andere thema's op het gebied van arbeids- en mensenrechten. Zo is vakbondsvrijheid een belangrijke voorwaarde om te komen tot een leefbaar loon. Wanneer een leefbaar loon wordt betaald is het financieel mogelijk om

kinderen naar school te sturen. Het betalen van een leefbaar loon speelt daarom een belangrijke rol bij het voorkomen van kinderarbeid. Veel beursgenoteerde bedrijven hebben een ingewikkelde productieketen met een groot aantal aan toeleveranciers. Dit maakt het lastig om te waarborgen dat in de hele keten een leefbaar loon wordt betaald.

De engagement op dit thema voeren we uit in samenwerking met een brede groep van investeerders binnen het Platform Living Wage Financials (PLWF). Door samen te werken zijn we in staat een diepgaande analyse te maken, een brede groep van bedrijven aan te spreken en meer druk uit te oefenen wanneer dat nodig is.

Doel van thema

Leefbaar loon is een complex onderwerp, zeker in een bedrijf met honderden toeleveranciers. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een onderneming stappen kan zetten. Afhankelijk van de onderneming leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen.

- Beleidsvorming. De onderneming heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp leefbaar loon, inclusief doelstellingen.
- Implementatie en toetsing. De onderneming implementeert het beleid in de eigen bedrijfsvoering en bij de toeleveranciers en ziet actief toe op de voortgang.
- Randvoorwaarden. De onderneming zorgt dat de randvoorwaarden voor een leefbaar loon, zoals collectieve onderhandeling en vakbondsvrijheid, gewaarborgd zijn in haar eigen bedrijfsvoering en bij toeleveranciers.
- Samenwerking in de sector. De onderneming werkt samen met andere partijen, bijvoorbeeld via sectorinitiatieven aan bevordering van leefbaar loon.

² Berenschot, Living wage in international supply chains (2012).

³ Chapman & Thompson, The economic impact of local living wages, Economic Policy Institute (2006).

- **Transparantie.** De onderneming is op dit thema transparant richting investeerders, consumenten en andere belanghebbenden en rapporteert over het beleid, de implementatie en de voortgang.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 1: Geen Armoede**

We richten ons hierbij met name op de het onderliggende doel 1.1. en bijbehorende indicator 1.1.1. die zich richten op het verminderen van armoede.

- **SDG 8: Eerlijk Werk en Economische Groei**

We richten ons hierbij met name op het onderliggende doel 8.5 dat zich richt op waardig werk en werkgelegenheid en de onderliggende indicator 8.5.1. die zich richt op het verhogen van de uurlonen.

- **SDG 10: Ongelijkheid Verminderen**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 10.1 en onderliggende indicator 10.1.1 die zich richten op inkomensgroei van lage inkomens wereldwijd.

Geselecteerde sectoren & bedrijven

We zijn met het thema leefbaar loon medio 2018 van start gegaan. Er zijn toen twee sectoren geselecteerd; de kleding- en supermarktsector die we hieronder verder zullen toelichten.

Leefbaar loon is een belangrijk thema binnen de kledingindustrie. Door de vele toeleveranciers, vaak gevestigd in landen met lage lonen en zwakke overheden zijn er veel misstanden, inclusief zeer lage lonen. Toch zijn er binnen de sector een aantal hoopvolle initiatieven die breder navolging verdienen en om de problematiek aan te pakken. De tweede sector is de Supermarktsector. Deze sector kenmerkt zich door het enorme aantal producten. Daarom kent ook deze sector talloze leveranciers die op hun beurt producten leveren van vele producenten. De sector heeft dan ook op verschillende vlakken te maken met leefbaar loon:

1. Het betalen van leefbaar loon aan eigen medewerkers, met name relevant in de landen waar geen minimumloon bestaat of dit onder het bestaansminimum ligt.
2. Het betalen van leefbaar loon in de productieketen bij de producten, bijvoorbeeld thee of koffie, die in eigen beheer worden geproduceerd.
3. Het stimuleren van een leefbaar loon bij de producenten van de producten die binnen de winkels verkocht

Platform Living Wage Financials

Achmea IM neemt actief deel aan het Platform Living Wage Financials (PLWF). Dit is een groep van inmiddels 18 financiële instellingen die samen werken op het thema 'leefbaar loon'. In het 1e half jaar van 2021 zijn Storebrand uit Noorwegen en AP2 uit Zweden toegetreden tot het platform. Het platform maakt gebruik van een gezamenlijke methodologie om de prestaties van een brede groep ondernemingen te beoordelen. Ook voeren de leden gezamenlijk engagement met deze ondernemingen.

Door de toenemende bekendheid van het platform worden de leden regelmatig uitgenodigd het werk van het platform te presenteren op bijeenkomsten over mensenrechten en arbeidsomstandigheden. Zo gaven leden van het platform net als vorig jaar een presentatie op het online 'Garment Forum' van de OESO, werd een van de leden uitgenodigd te spreken op een event van de 'Global Fashion Agenda' en mocht Achmea IM het platform vertegenwoordigen bij de lancering van de 'living wage roadmap' van het Instituut voor Duurzame Handel (IDH).

De bijeenkomsten van het platform vonden ook dit eerste half jaar nog online plaats. En diverse externe deskundigen werden uitgenodigd om hun expertise met de platformleden te delen. Zo werden er meerdere bijeenkomsten georganiseerd over leefbaar loon in de suikerketen en welke stappen voedingsbedrijven en supermarktketens hierop kunnen zetten. Momenteel is het jaarlijkse leefbaar-loon onderzoek in volle gang. Dit jaar zullen de resultaten voor het eerst in een rapport namens het platform worden gepubliceerd. En in het najaar zullen de resultaten van het onderzoek ook op een bijeenkomst worden gepresenteerd.

Voor Achmea IM is 2021 het laatste jaar van actieve deelname aan het PLWF. Omdat na ruim 3 jaar ons engagement project over leefbaar loon ten einde komt, beëindigen we ook ons werk voor het platform. Wel hebben we het voornemen om als blijvend steun voor het thema leefbaar loon, aan het platform verbonden te blijven als 'supporting member'. Mede dankzij de groei van het platform kunnen we na 3 jaar actieve bijdrage met een gerust hart een stapje terug doen.

Meer informatie over het Platform is te vinden op www.livingwage.nl

worden maar door andere producenten worden gemaakt.

4. Het informeren van klanten over dit thema zodat zij hier hun eigen keuzes in kunnen maken.

De bedrijven in de kleding en supermarkt sector waarmee we spreken over leefbaar loon zijn geselecteerd op basis van:

1. Aanwezigheid in de portefeuilles.
2. Relevantie van het thema leefbaar loon voor de bedrijfsvoering en de mogelijkheid verbeteringen door te voeren. Hiervoor is o.a. een scan gemaakt op basis van MSCI data, jaarverslagen en andere beschikbare onderzoeken.
3. Het engagement van Achmea IM voegt iets toe aan de al lopende engagement binnen PLWF.

Voortgang thema

Kledingsector

In de eerste helft van 2021 zijn gesprekken gevoerd met Home Depot, Ralph Lauren en V.F. Corp. Aan deze gesprekken namen steeds ook andere leden van het Platform Living Wage Financials deel. In de gesprekken bleek dat de coronacrisis nog steeds veel aandacht vergde. Toch bleek er, voor de ondernemingen die al met leefbaar loon aan de slag waren, ruimte om vooruitgang te boeken. Ook omdat juist de coronacrisis de problemen rond lage lonen in de kledingsector extra onder de aandacht bracht. Verder stond de eerste helft van het jaar vooral in het teken van het wachten op de duurzaamheidsrapportages van de ondernemingen. Op basis van deze rapportages kunnen we het jaarlijkse voortgangsonderzoek uitvoeren om te zien of toezeggingen of in de gesprekken geschetste verwachtingen zijn verwerkt in de nieuwe rapportages. Inmiddels zijn de rapportages van Hugo Boss, Ralph Lauren en TJX gepubliceerd en zijn de onderzoeken gestart. Voor Home Depot en V.F. Corp. wordt het onderzoek uitgevoerd door partners van het PLWF.

De dialoog met **Home Depot** komt beter op gang. Home Depot werkt momenteel aan het verbeteren van beleid ten aanzien van het voorkomen van gedwongen arbeid in de keten. Zo verbiedt de onderneming nu volledig het gebruik van arbeid door gevangenen en is het zich meer bewust van de risico's ten aanzien van gedwongen arbeid in Azië. Home Depot werkt op dit thema samen met de Responsible Business Alliance, een organisatie die ondernemingen helpt bij ontwikkelen en uitvoeren van beleid op gebied van verantwoord ondernemen. We begrijpen de keuze van de onderneming om zich te richten op het uitbannen van gedwongen arbeid, maar we hebben nogmaals nadrukkelijk het belang van een degelijke mensenrechten- en arbeidsrechten risicoanalyse ('due diligence') benadrukt. Als onderdeel van deze analyse zou ook naar eerlijke beloning van arbeiders in de keten gekeken moeten worden. Om daarmee te beginnen stelden we voor om meer rekening in het inkoopbeleid te houden met de arbeidskosten. We zullen

in het najaar een volgend gesprek plannen om het jaarlijkse onderzoek naar voortgang op gebied van leefbaar loon te bespreken. We zullen dan ook nader ingaan op de mogelijke kloof tussen betaalde lonen en een leefbaar loon.

We spraken met **Ralph Lauren** over de voortgang en plannen op gebied van leefbaar loon. De implementatie van de nieuwe 'wage management strategy' wordt nu echt in gang gezet. Er wordt onderzoek gedaan naar lonen in de keten en er wordt bekeken hoe het inkoopbeleid kan worden aangepast om eerlijke beloning mogelijk te maken. Bij de start van het jaarlijkse onderzoek naar voortgang op gebied van leefbaar loon konden we vaststellen dat Ralph Lauren voor het eerst het begrip leefbaar loon benoemt in het duurzaamheidsverslag. In het verslag noemt de onderneming leefbaar loon een onderwerp van hoge prioriteit, dat ze wil aanpakken met behulp van de 'wage management strategy'. Daarin is aandacht voor huidige loonbetalingssystemen bij leveranciers en voor de rol van de huidige inkooppraktijk. Wij zien deze concrete rapportage over leefbaar loon als een mijlpaal wat betreft implementatie van eerder geuite voornemens.

Naast het onderwerp leefbaar loon hebben we met Ralph Lauren ook gesproken over de risico's van gedwongen arbeid in de keten, met name in China⁴, en over hoe aanscherping van het mensenrechtenbeleid kan leiden tot een betere score in de 'Corporate Human Rights Benchmark'.

De dialoog met **TJX** werd voortgezet met het sturen van nieuwe voorstellen ter verbetering van risicoanalyse in de productieketen (due diligence) en betere onderbouwing van aanpak en prioritering van gesignaleerde risico's. Concreet vragen we daarbij naar rapportage over de top 10-15 van landen waar productie vandaan komt en meer details over audits en de bevindingen daarvan, zoals aantallen en typen misstanden en de genomen maatregelen om misstanden aan te pakken. We hopen dat door verbeterde rapportage over de risicoanalyse, ook op termijn het probleem van lage lonen in de sector in beeld komt. Net als vorig jaar hebben we op de aandeelhoudersvergadering van TJX, gevraagd naar de bereidheid om onderzoek te doen naar mogelijke verschillen tussen de lonen die worden betaald door leveranciers en benchmarks voor leefbaar loon⁵. In het antwoord op de vragen werd, net als vorig jaar, gewezen op de complexiteit van de keten van TJX. Toch benoemde het antwoord ook verbeteringen in de code of conduct voor leveranciers en de wil om het beleid steeds verder te verbeteren. Daarmee biedt het antwoord ook aanknopingspunten voor een volgend gesprek met de onderneming.

In het gesprek met **V.F. Corp.** bespraken we de plannen voor het werken aan eerlijke beloning in de productieketen. Dit jaar start een programma om loongegevens te verzamelen en te vergelijken met leefbaar loon benchmarks. In de eerste fase van dit onderzoek kijkt V.F. Corp. naar de lonen van de eigen medewerkers. In de tweede fase richt het onderzoek

⁴ Voor dit onderwerp zijn wij 'lead investor' voor een samenwerking geïnitieerd door het Interfaith Center for Corporate Responsibility (ICCR).

⁵ Dit jaar stelden we deze vraag mede namens pensioenbelegger MN, ook lid van het platform living wage financials.

zich op lonen in de productieketen. Ook kondigde de onderneming een nieuw project aan op het gebied van leefbaar loon, waarbij nadrukkelijk de dialoog met fabriekseigenaars, arbeiders en vakbonden een rol speelt. In het jaarlijkse voortgangsonderzoek hopen we meer over deze plannen terug te zien. In het najaar willen we V.F. Corp. opnieuw spreken over de voortgang en verdere plannen.

Met **Hugo Boss** spraken we over de ontwikkelingen op gebied van leefbaar loon en de samenwerking van de onderneming met het Duitse Textiles Partnership en de organisatie 'Action, Collaboration, Transformation' (ACT). De onderneming deed onderzoek naar de eigen inkooppraktijk. Het stelde op basis van dit onderzoek een nieuw actieplan op, met aandacht voor training over de rol van loonkosten in het inkoopbeleid en indicatoren voor verantwoord inkoopbeleid, met oog voor leefbaar loon. Ook zijn leveranciers gevraagd om het inkoopbeleid van de onderneming te evalueren. Hugo Boss werkt met behulp van het 'loon-dashboard van de Fair Labor Association (FLA) aan het in kaart brengen van de zogenaamde loonkloof tussen betaalde lonen en leefbaar loon benchmarks. Op basis van geïdentificeerde verschillen wil de onderneming vervolgacties ontwikkelen. In juni konden we vaststellen dat Hugo Boss ook in het duurzaamheidsverslag rapporteert over het onderzoek naar de hoogte van lonen en stappen aankondigt om aan verbetering van lonen te werken. We zien dit als een bewijs van implementatie van eerder genoemde voornemens en daarom als aanleiding om de mijlpaal 'implementatie' op groen te zetten.

Supermarkten

In de eerste helft van 2021 hebben we een gesprek gevoerd en met Ahold Delhaize. Daarnaast hebben we aandacht gehad voor de aandeelhoudersvergaderingen van Casino en Carrefour. Bij beide bedrijven hebben we in samenwerking met de Franse vermogensbeheerder Amundi vragen ingediend over de prestaties op het gebied van leefbaar loon. Het indienen van vragen is een gedegen middel om ook direct richting bestuur het belang van het onderwerp te benadrukken en de onderneming ook publiek te laten reageren.

Bij **Casino** hebben we gevraagd of het bedrijf wilde onderzoeken of het haar eigen werknemers ook een leefbaar loon uitbetaalt. Een relevante vraag aangezien het bedrijf in diverse landen buiten Frankrijk actief is en we hier ook in eerdere engagement gesprekken aandacht voor hebben gevraagd. De onderneming heeft hierop geantwoord dat het als een belangrijk onderwerp wordt gezien en dat het bedrijf inderdaad bezig is met het in kaart brengen of in o.a. Zuid-Amerika een leefbaar loon betaald wordt. Daarnaast is de onderneming van plan om dit onderwerp beter te gaan monitoren.

Bij **Carrefour** hebben we de vraag gesteld of de onderneming doelen kon stellen op het gebied van leefbaar loon. We zien namelijk dat Carrefour een gedegen duurzaamheidsstrategie, maar dat juist op het gebied van leefbaar loon de onderneming geen doelen stelt en een heldere strategie heeft. Carrefour antwoordde dat het inderdaad werkt aan een strategie op dit onderwerp en dat het al met diverse stakeholders hierover gesproken heeft. De onderneming gaf aan deze strategie te willen formaliseren. Een positieve stap en we noteren dan ook een toezegging en positieve voortgang.

Daarnaast hebben we in juni gesproken met **Ahold Delhaize**. De onderneming heeft afgelopen jaar diverse stappen gezet om haar beleid op het gebied van mensenrechten te verbeteren en due diligence uit te voeren. Toch zijn er nog zeker een aantal verbeterpunten te benoemen. Zo zet het merk "Albert Heijn" positieve stappen, maar worden deze verbeteringen nog niet ingevoerd bij de andere merken binnen het concern, bijvoorbeeld binnen de supermarktketens in de Verenigde Staten. Een punt dat we tijdens het gesprek op de agenda hebben gezet. Daarnaast zijn we dieper ingegaan op het loon dat Ahold Delhaize de eigen werknemers betaalt. We zien op basis van de huidige rapportages dat Ahold Delhaize hier onvoldoende inzicht in heeft. Dit terwijl andere ondernemingen wel degelijk goede stappen zetten op dit thema, bijvoorbeeld bij het eerder genoemde Casino. We hebben Ahold Delhaize dan ook opgeroepen de positieve voorbeelden van sectorgenoten zoals Casino, maar ook Tesco, te volgen.

Vervolg

Eind 2021 zal Achmea IM het leefbaar loon engagement project afronden. In het laatste half jaar zal over de uitkomsten van het voortgangsonderzoek worden gerapporteerd en zal nog een – voor ons laatste – ronde van gesprekken met de ondernemingen gedaan worden. Daarna zullen wij het resultaat van dit project evalueren.

Dankzij de samenwerking met het Platform Living Wage Financials betekent de afronding van ons leefbaar loon engagement niet dat de dialoog met de ondernemingen over dit thema geheel stopt. Het verbeteren van de lonen is duidelijk een lange termijn thema. We zullen daarom proberen om onze rol als 'lead-investor' over te dragen aan andere leden van het PLWF, zodat zij de dialoog met de ondernemingen kunnen voortzetten.

6.2. Voortgang thema

Per eind juni 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Carrefour SA	Frankrijk						
2	Casino, Guichard-Perrachon SA	Frankrijk						
3	Home Depot, Inc.	Verenigde Staten						
4	HUGO BOSS AG	Duitsland						
6	METRO AG	Duitsland						
7	Ralph Lauren Corporation Class A	Verenigde Staten						
8	Royal Ahold Delhaize N.V.	Nederland						
9	Tesco PLC	Verenigd Koninkrijk						
10	V.F. Corporation	Verenigde Staten						

Bij de partijen waar we “lead investor” zijn hebben we de leiding in de voorbereiding en uitvoering van de engagement. Bij een “co-lead” rol wordt er nauw samengewerkt met een andere investeerders bij de uitvoering van de engagement. Naast bovenstaande ondernemingen waar we een actieve rol in het engagementproces hebben, wordt er ook een aantal engagementtrajecten ondersteund door gezamenlijke brieven mede te ondertekenen. Het betreft de ondernemingen Adidas, Burberry en The Gap.

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

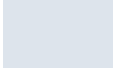
6.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. De resultaten worden geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen. Deze kwalitatieve duiding vindt jaarlijks plaats in het rapport over het tweede halfjaar.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 6.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 6.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100% na 3,3 jaar	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	70% na 3,3jaar	ja

7. Access to Nutrition

Één op de drie mensen wereldwijd is of ondervoed of juist te zwaar. Gezonde en voldoende voeding is daarom wereldwijd een belangrijke uitdaging. Bedrijven in de voedingsmiddelen industrie kunnen een bijdrage leveren aan het aanpakken van deze problematiek en daarmee inspelen op de trend dat consumenten en overheden steeds meer belang hechten aan goede voeding. In 2018 is de nieuwe Access to Nutrition index uitgebracht, een gedegen studie die in kaart brengt hoe voedingsbedrijven presteren op dit thema. Op basis van dit onderzoek gaat Achmea IM, in samenwerking met investeerders wereldwijd, het gesprek aan met deze bedrijven.

7.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Zowel goede voeding als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Voedingsbedrijven kunnen hier op verschillende manieren een belangrijke bijdrage aan leveren en hiermee tevens inspelen op een groeiende markt. Zo kunnen zij voedingswaarde en gezondheid meer prioriteit geven bij het ontwikkelen van producten, gezondheid meewegen in de prijsstelling en consumenten actief informeren over de voedingswaarden van producten.

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun presentaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen
- Het niet promoten van producten die borstvoeding kunnen vervangen.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index als regionale indices die inzoomen op ondernemingen uit de Verenigde Staten, India, Mexico en Zuid-Afrika.

De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Access to Nutrition kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een *investor statement* als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel om zo ondernemingen te stimuleren, stappen te zetten op het gebied van Access to Nutrition.

Doel van thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen, gebaseerd op de uitgangspunten van de 'Access to Nutrition Index':

- De onderneming geeft goede voeding een gedegen plek in de strategie, uitgewerkt in concreet beleid;
- De onderneming zet zich in om goede en gezonde producten te ontwikkelen;
- De onderneming zet zich in om goede voeding tegen een betaalbare prijs beschikbaar te maken;
- De onderneming ondersteunt met haar marketingactiviteiten een gezond voedingspatroon;
- De producten van de onderneming passen in een gezond dieet en een gezonde levensstijl;
- De onderneming geeft via de verpakking goede informatie aan consumenten over de voedingswaarden van haar producten;
- Ondernemingen werken actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals'(SDG's):

- **SDG 2: Geen Honger**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 2.2 dat zich richt op het uitbannen van slechte voeding(spatronen).

• SDG 3:Goede Gezondheid en Welzijn

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.4 dat zich richt op het voor 2030 met een derde inperken van vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten, zoals diabetes, kanker of hart- en vaatziekte.

Voortgang thema

Begin juli de nieuwe benchmark van de [Access to Nutrition Index](#) uitgekomen waarvan we de resultaten in onze engagement gaan inzetten. De uitkomsten van dit nieuwe onderzoek laten een gemengd beeld zien. Zo is het percentage producten dat voedingsbedrijven aanbieden en dat als gezond kan worden gezien nog steeds laag, namelijk 31%. Toch zien we bij een aantal ondernemingen ook vooruitgang. Negen ondernemingen hebben bijvoorbeeld wel degelijk hun voedingsproducten gezonder gemaakt en bij dertien ondernemingen zien we duidelijk meer aandacht en beleid op dit thema. Kortom, de uitkomsten van de Index laten zien dat er nog stappen nodig zijn, maar laten ook goede voorbeelden zien van ondernemingen die aantonen dat deze stappen ook mogelijk zijn.

Voordat in de tweede helft van 2021 de volgende engagement fase start over deze uitkomsten, hebben we in eerste helft van 2021 gesproken met Conagra en Suntory.

Met **Suntory** is de relatie sterk verbeterd en na een moeizame start vorig jaar is er een meer open dialoog tot stand gekomen. Zo hebben we met Suntory in mei gesproken over de laatste ontwikkelingen op het gebied van goede voeding. Het onderwerp lijkt steviger op de agenda te staan en de onderneming lichtte toe dat het werkt aan het verminderen van de suikergehaltes van verschillende dranken in haar portefeuille. De onderneming benoemde ook dat het invoeren van zogeheten “belastingen op suiker” één van de redenen was dat dit intern op de agenda stond. Ondanks het constructieve gesprek zien we dat Suntory het onderwerp een meer serieuze plek kan geven in haar governance en doelstellingen. Een punt dat ook in de nieuwe Access to Nutrition Benchmark naar voren komt. De onderneming hoop over een halfjaar met nieuwe stappen naar buiten te komen.

Ook met **Conagra** merken we dat de gesprekken constructiever worden. In april hebben we weer met de onderneming gesproken. Zoals ook blijkt uit de nieuwe Access to Nutrition Index heeft de onderneming op verschillende vlakken vooruitgang geboekt. Zo heeft Conagra stappen gezet om de governance van goede voeding transparanter te maken. Positieve uitkomst van het gesprek is dat de onderneming heeft toegezegd een zogenaamd “Nutrient Profiling System” te gaan gebruiken. Een verzoek dat we ook al in eerdere engagement gesprekken hebben gedaan. Met een dergelijk systeem krijgt Conagra een goed inzicht in haar producten portefeuille en waar het qua voedingswaarde stappen kan zetten. We noteren daarom positieve voortgang in deze engagement.

Vervolg

Op basis van de uitkomsten en aanbevelingen van de nieuwe Access to Nutrition Index in juli 2021 is uitgekomen zullen alle ondernemingen die in deze index zijn opgenomen in de zomer van 2021 een brief ontvangen vanuit de aangesloten investeerders. Wij zullen deze brieven verzenden voor in Conagra, Suntory en Unilever. Daarnaast is vanuit de Access to Nutrition Index gevraagd of wij in plaats van Nestlé deze brief en daaropvolgende engagement willen leiden voor Coca Cola. Wij zullen deze onderneming dan ook toevoegen aan het engagement programma. Wij zullen echter ook actief aan de engagement met Nestlé blijven deelnemen vanuit deze coalitie.

7.2. Voortgang thema

Per eind juni 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Conagra Brands, Inc.	Verenigde Staten						
2	Nestle S.A.	Zwitserland						
3	Suntory Beverage & Food Ltd.	Japan						
4	Unilever NV	Nederland						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

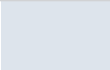
7.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. De resultaten worden geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen. Deze kwalitatieve duiding vindt jaarlijks plaats in het rapport over het tweede halfjaar.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 7.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 7.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100% na 3,1 jaar	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	75% na 3,1 jaar	ja

8. Plastics

Het gebruik van plastics heeft een enorme vlucht genomen en plastics worden gebruikt in diverse toepassingen; van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed en koelkasten. Het gebruik van plastics voldoet daarmee aan een grote vraag uit de samenleving en biedt veel voordelen, soms ook op gebied van duurzaamheid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van plastics in auto's waardoor het gewicht en daardoor ook het brandstofverbruik afneemt. Een ander voorbeeld is gebruik van plastics als verpakkingsmateriaal waardoor de houdbaarheid van voedingsproducten wordt verlengd wat kan bijdragen aan minder verspilling. Zo kan het gebruik van plastics een milieuwinst opleveren die groter is dan de milieukosten die gemoeid zijn bij de productie van de plastics⁶. Er zijn echter ook grote zorgen rond het gebruik van plastics, die hieronder verder wordt toegelicht.

8.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Eén van de grote zorgen in relatie tot het gebruik van plastic is dat bijna al het plastic wordt gemaakt uit olie. Dit betekent dat nu wel 6 procent van de mondiale olieproductie gebruikt wordt voor de productie van plastics. Door economische ontwikkelingen zal dit percentage naar verwachting toenemen tot 20 procent van de mondiale olieproductie in 2050⁷. De winning van olie leidt tot substantiële schade aan het milieu en de productie van plastic veroorzaakt CO₂ uitstoot. Een ander probleem is dat slechts een klein gedeelte, ca. 10 procent van de geproduceerde plastics op dit moment wordt gerecycled, ongeveer 40 procent op stortplaatsen terecht komt, en 14 procent wordt verbrand. Dat betekent dat meer dan 30 procent uiteindelijk in het milieu eindigt en een grote vervuilingbron is voor meren, rivieren en uiteindelijk de oceanen. Jaarlijks komt er ruim 3 miljoen ton aan plastic in de oceanen terecht. Bij ongewijzigd beleid kan dit er toe leiden dat er in 2050 meer plastic dan vis in de oceanen aanwezig is.

De gevolgen van gebruik van plastics voor klimaat en milieu leiden tot toenemende regelgeving die van groot belang is voor producenten en gebruikers⁸. Zo heeft China in 2017 aangekondigd geen plastic afval meer te importeren, wil India in 2022 plastics verbieden die na eenmalig gebruik worden weggegooid. Ook Europa heeft stappen aangekondigd en streeft ernaar om te zorgen dat in 2030 al het plastic recyclebaar is⁹. Ook onder klanten van plastic producenten, zoals supermarktketens en voedselproducenten, neemt het bewustzijn toe en wordt

gezocht naar maatregelen ter beperking van plastic gebruik. Plastic bedrijven moeten inspelen op de wensen van klanten met ontwikkeling van nieuwe technieken, beter afbreekbare en herbruikbare plastics en het gebruik van andere grondstoffen. Deze 'plastic transitie' vergt inzet en investeringen van ondernemingen, maar biedt ook zakelijke kansen voor koplopers. Adviesbureau McKinsey stelde in 2018 dat 2/3 van de winstgroei van de chemische sector afhankelijk is van het inspelen op deze trends¹⁰. Achter blijven bij deze 'plastic transitie' is een significant risico voor bedrijven in de hele plastic keten.

Er zijn verschillende stappen die bedrijven in de gehele keten kunnen zetten om een actieve bijdrage te leveren aan de plastic transitie. Het tijdig zetten van deze stappen is essentieel om toekomstbestendigheid te waarborgen en financiële risico's voor bedrijven maar ook voor beleggers te beheersen. Innovatie en leiderschap kunnen de business case versterken. Ondernemingen kunnen:

- Het (onnodig) gebruik van plastics verminderen; onder andere door het beperken van de hoeveelheid plastic in producten en bewust maken van afnemers;
- Plastic efficiënter produceren en verwerken waardoor energie- en watergebruik wordt beperkt;
- Plastics maken van niet-fossiele grondstoffen (biobased); het is echter goed om te realiseren dat hier ook nadelen aan kunnen zitten vanwege mogelijk grotere milieu-impact en verdringing van voedselproductie;
- Het gebruik van plastics circulair maken, bijvoorbeeld door de samenstelling van plastics te veranderen zodat hergebruik eenvoudiger wordt;

⁶ <https://www.incpn.org/incpen-evidence-to-food-waste-inquiry-explains-how-packaging-prevents-waste/>

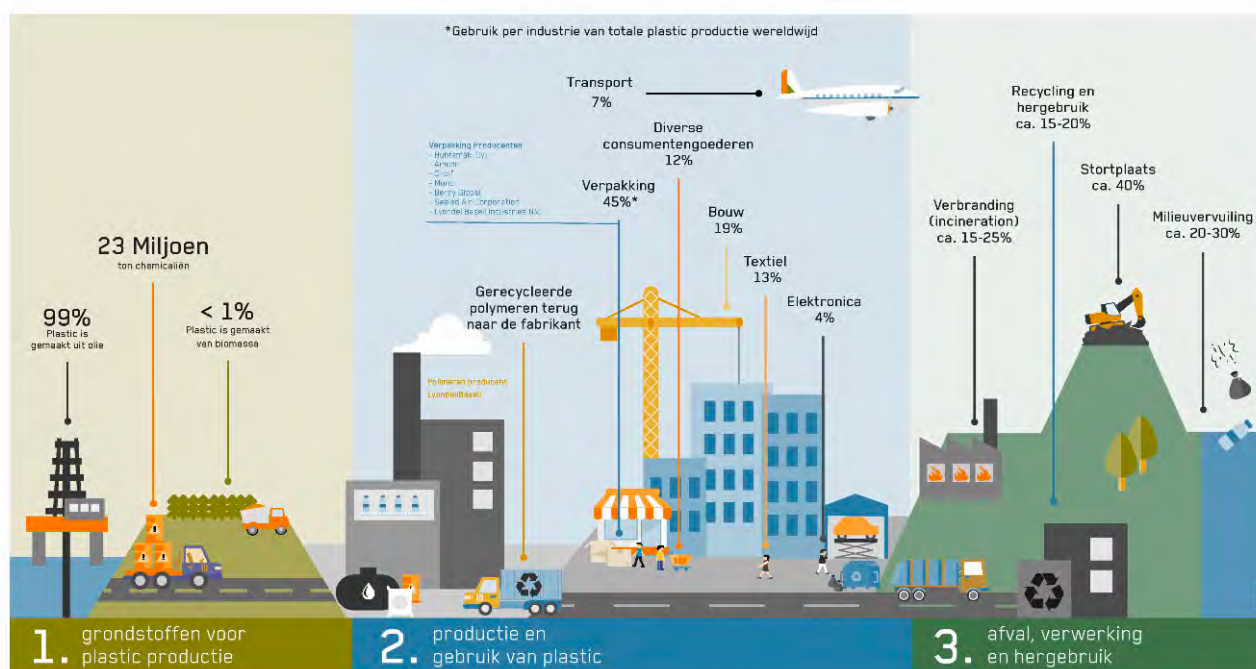
⁷ Ellen Mc Arthur Foundation (2017) The new plastic economy

⁸ <https://www.unpri.org/environmental-issues/how-can-investors-help-create-a-plastics-economy-that-works-event-roundup/3409.article>

⁹ PRI (2019) Plastic Landscape review

¹⁰ McKinsey (2018) How plastics waste recycling could transform the chemical industry.

OVERZICHT VAN DE WAARDEKETEN VAN PLASTIC

- Beter samenwerken met andere spelers in de keten, en bij ontwikkeling van plastics al rekening houden met toepassing, inzameling na gebruik en verwerking voor hergebruik (levenscyclus analyse);

We zullen in gesprek met de ondernemingen deze mogelijkheden bespreken. Ook zijn enkele doelen voor het engagement afgeleid van deze oplossingsrichtingen.

Doel van thema

Om de schadelijke gevolgen van plastic te verminderen en de winstgevendheid van de onderneming op de lange termijn te waarborgen willen we dat bedrijven hun rol in de plastic transitie verstevigen. Het zetten van één of meer van onderstaande stappen is de hoofddoelstelling van dit engagementstraject.

- Beleidsvorming. ESG impact van plastic wordt als materieel erkend in de strategie van de onderneming. Scenario analyse brengt risico's van marktonwikkelingen en regelgeving in beeld.
- Implementatie en toetsing. De onderneming stelt concrete doelen met prestatie indicatoren (kpi's) om negatieve impact van plastic te reduceren. De onderneming meet de voortgang ten aanzien van de doelen, en rapporteert daarover in openbare verslaglegging.
- Samenwerking in de sector. De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden

en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen.

- Transparantie. De onderneming rapporteert naast de voortgang ten aanzien van bovengenoemde doelen en kpi's over
 - hoe regelgeving en marktontwikkelingen m.n. gericht op de plastic transitie, invloed zullen hebben op de financiële resultaten, en
 - de maatschappelijke impact van geproduceerde plastics; - resultaten van maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan, waaronder het verbeteren van energie-efficiëntie.

Het engagement thema sluit aan bij verschillende Sustainable Development Goals (SDG's), waaronder SDG 3: Goede gezondheid en welzijn, SDG 6: Schoon water en sanitair, SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen, SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie en SDG 14: Leven in het water.

Voor ons staat SDG 12 centraal in de dialoog met de ondernemingen, aangezien dit doel het meest concreet raakt aan het handelingsperspectief van ondernemingen in de plastic keten:

• SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie

- 12.2 Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.

¹¹ Bron: 'The Plastics Landscape: Risks and Opportunities along the Value Chain | PRI 2019

- 12.3 Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.

- 12.4 Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.

- 12.5 Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

- 12.6 Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

Geselecteerde sectoren & bedrijven

Er is een brede groep ondernemingen betrokken bij de productie, gebruik en verwerking van plastic. Om focus aan

te brengen kiezen we voor een groep ondernemingen die (de grondstoffen voor) een specifieke productgroep produceren, namelijk verpakkingen. We kiezen deze groep ondernemingen om de volgende redenen:

- Plastic verpakkingsmateriaal vormt ruim 40 procent van alle geproduceerde plastic producten en veel is voor eenmalig gebruik;
- Juist voor producenten van plastic verpakkingen is het van belang om in te spelen op (aankomende) regelgeving, veranderende klantvraag en maatschappelijk druk. Door hun positie in de keten zijn ze tevens in staat om in de gehele keten verandering aan te moedigen;
- Deze groep ondernemingen is geconcentreerd en gelijksoortig wat zorgt voor een engagement met focus, waarbij bestaande goede praktijken breed in de sector kunnen worden toegepast;
- Rond deze sector is samenwerking mogelijk qua kennis en het gezamenlijk uitvoeren van engagement om zo de effectiviteit te vergroten, onder andere via de PRI;

Een overzicht van de geselecteerde bedrijven is te zien in tabel 8.1.1.

TABEL 8.1.1 SELECTIE ONDERNEMINGEN^{1,2}

Onderneming	Land	Sector	Score MSCI	Verpakkingsmateriaal en afval	CO ₂ Intensiteit
Amcor	AU	Basismaterialen	AA	6,9	162
Berry Global Group	VS	Basismaterialen	B	6,6	275
Greif	VS	Basismaterialen	A	10	281
Huhtamäki Oyj	FI	Basismaterialen	A	6.9	200
LyondellBasell Industries	VS	Basismaterialen	BBB	1.6	667
Mondi	VK	Basismaterialen	AAA	9,2	562
Sealed Air	VS	Basismaterialen	BBB	7.3	101
Industrie gemiddelde		Basismaterialen	BBB	6.7	-

¹ Voor LyondellBasell en Mondi is deze score voor de indicator 'risico en management van uitstoot van giftige stoffen en afval', omdat voor de indicator over 'verpakkingsmateriaal en afval' geen score beschikbaar is. LyondellBasell presteert op dit punt matig en onder het gemiddelde in de industrie; Mondi behoort tot de leiders in de industrie.

² CO₂ Intensiteit in tCO₂ / \$ miljoen omzet en drukt uit hoeveel koolstof wordt uitgestoten voor elke miljoen \$ omzet. Gegevens zijn voor het boekjaar 2019.

Voortgang thema

Het plastics engagement is gestart in de 2^e helft van 2019 met voorbereiding, onderzoek en contact leggen met de geselecteerde ondernemingen. In 2020 is tweemaal met alle ondernemingen gesproken. In de 1^e helft van 2021 is wederom met elke onderneming gesproken over de voortgang. Alle ondernemingen zijn voldoende open voor een constructieve dialoog met beleggers. Ook de samenwerking met de andere beleggers, leden van de PRI werkgroep over plastic, draagt duidelijk bij aan de kwaliteit van de gesprekken. Samen maken we de ondernemingen duidelijk dat de zorgen rond plastic breder worden gedeeld onder beleggers.

Uit de gesprekken komen een aantal gedeelde inzichten naar voren. Zo hebben de meeste ondernemingen verduurzaming van materiaalgebruik (circulariteit) duidelijk op de agenda. Deze trend wordt gedreven door ontwikkelingen op gebied van wet – en regelgeving. Omdat ook de klanten van de verpakkingsproducenten zich op verwachte wetgeving voorbereiden, stellen zij ook eisen op gebied van duurzame materialen. Ook is duidelijk dat de ondernemingen op gebied van innovatie en materiaalontwikkeling veel kunnen doen, maar dat ze voor significant opschalen van duurzame materialen afhankelijk zijn van overheden die belemmeringen in de markt kunnen wegnemen. Belangrijke belemmerende factor is dat de kosten voor gerecycled plastic nog hoger zijn dan van nieuwe plastics. Ook belemmerend,

is dat voor verpakkingen die in contact komen met voedingsproducten het gebruik van gerecycled materiaal vaak nog niet is toegestaan. Wat betreft het kostenaspect wordt de opschaling van gerecycled materiaal aangejaagd door (verwachte) belasting op nieuwe plastic uit fossiele grondstoffen of quota voor gebruik van gerecycled materiaal. Daarnaast draagt wetgeving en inzet van overheden op gebied van afvalinzameling en statiegeld bij aan het verminderen van plastic afval en het beschikbaar krijgen van meer gerecycled materiaal. De urgentie van betere wetgeving wordt onderschreven door een groot aantal ondernemingen in de plastic keten, en geuit in de ‘business call for a UN Treaty on plastic pollution’¹². We onderzoeken momenteel of we voor deze oproep ook brede steun van institutionele beleggers kunnen mobiliseren.

De dialoog met **Amcor** verloopt constructief. We spraken over de ontwikkelingen rond meer duurzaam materiaalgebruik en over verdere verbetering van de rapportage over duurzaamheid. Daarnaast hebben we gesproken over onze wens om indicatoren voor het behalen van duurzaamheidsdoelen ook onderdeel te maken van de beloning van de bestuurders van de onderneming. Wat betreft de verduurzaming van materiaalgebruik is Amcor vooral afhankelijk van beschikbaarheid en verdere ontwikkeling van gerecycled plastic. De onderneming gebruikt nu al vooral veel gerecycled PET voor flessen. Voor verdere groei zijn hier vooral de extra kosten voor gerecycled materiaal, en de beperkte volumes een rem op snellere groei. Voor de meer complexe en flexibele verpakking van voedselproducten is Amcor afhankelijk van de technische ontwikkeling en groei van het aanbod van zogenaamde chemische recycling van plastics. Op dit gebied werkt Amcor samen met ontwikkelaars, maar de hoge kosten spelen een beperkende rol. Ten aanzien van verduurzaming van materiaalgebruik hebben we Amcor gevraagd het doel aan te scherpen. De gesignaleerde verbetering in rapportage, door introductie van indicatoren van de Sustainability Accounting Standards Board (SASB) hebben we als ‘oranje’ mijlpaal ‘toezegging’ genoteerd.

Met **Berry Global** bespraken we de eerder geuite verwachtingen: de verdere verbetering van de rapportage over verduurzaming, het versnellen van de voortgang op gebied van duurzamer materiaalgebruik en het opnemen van indicatoren voor het behalen van duurzaamheidsdoelen in het beloningsbeleid voor de bestuurders van de onderneming. Berry wil graag versnellen maar is daarin afhankelijk van de klant die de extra kosten voor duurzamere materialen moet betalen. Dat steeds meer klanten zelf ook doelen stellen ten aanzien van duurzame materialen helpt daarbij. Berry werkt ook nauw samen met plastic producenten, om bijvoorbeeld de ‘chemische’ recycling van plastic, voor toepassing in de meer complexe plastic verpakkingen, te bevorderen. De duurzaamheidsrapportage van Berry is dit jaar verbeterd, o.a. door introductie van indicatoren van SASB. We hebben deze verbetering als ‘oranje’ mijlpaal ‘toezegging’ genoteerd. Wat betreft het

opnemen van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid zien we een opening om dit verder te bespreken.

Ook de dialoog met **Greif** verloopt goed. Greif gebruikt vooral veel papier en staal als verpakkingsmateriaal. De onderneming verwacht dat het gebruik van plastic zal toenemen om staal te vervangen vanwege betere milieuprestaties. Daarbij is het uiteraard van belang om zoveel mogelijk het gebruik van nieuw plastic uit fossiele grondstoffen te voorkomen. Daar werkt Greif serieus aan. Zo biedt de onderneming klanten veel inzicht in duurzaamheid van materialen en is een speciaal team opgezet om circulair materiaalgebruik te bevorderen. Materiaalgebruik is een belangrijke factor in het reduceren van de CO2-voetafdruk van de onderneming. Op gebied van duurzaamheidsrapportage zien we ook bij Greif vooruitgang door het introduceren van de SASB indicatoren. Wat betreft het opnemen van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid, gaf Greif aan dat dit in het 3e kwartaal in de beloningscommissie ter sprake zal komen. De verbetering van de rapportage en de bereidheid om onze suggesties voor het beloningsbeleid te bespreken noteren we als een oranje mijlpaal ‘toezegging’.

In gesprek met **Huhtamaki** bespraken we de kwaliteit van de duurzaamheidsrapportage, de strategie en doelen voor verduurzaming van materiaalgebruik en het belang van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid. In de rapportage heeft Huhtamaki een dashboard met belangrijkste duurzaamheidsdoelen geïntroduceerd, waaronder CO2 emissies, gebruik van gerecycled materiaal, afval en gebruik van duurzame energie. Wij zouden op dit dashboard ook graag een specifiek doel en status voor gebruik van gerecycled plastic zien. Ook hebben we de onderneming voorgesteld om voor nog beter inzicht en onderlinge vergelijkbaarheid het volgen van de SASB richtlijnen te overwegen. Huhtamaki gaf aan daar naar te willen kijken. Positief is ook dat Huhtamaki dit jaar performance indicatoren op gebied van duurzaamheid heeft geïntroduceerd in het beloningsbeleid voor het bestuur. We hebben dit als ‘oranje’ mijlpaal ‘toezegging’ genoteerd. Als in het volgende jaarverslag blijkt dat dit element in de beloning serieus is ingevuld, kunnen we dit als mijlpaal ‘implementatie’ noteren.

Met **LyondellBasell** spraken we over de strategie voor duurzaam materiaalgebruik en over de verdere verbetering van de duurzaamheidsrapportage. Lyondell heeft een sleutelpositie in de transitie naar niet-fossiele plastics en opschaling van plastic recycling. De onderneming heeft daarvoor speciaal het merk ‘Circulen’, geïntroduceerd. Met Circulen biedt Lyondell drie productlijnen: ‘recover’, uit mechanische recycling; ‘revive’ uit chemische recycling en ‘renew’ uit hernieuwbare grondstoffen. Dit is een duidelijke strategie. Vraag is wel, hoe snel Lyondell de productie van deze productlijnen kan opschalen. Daarbij is de onderneming in belangrijke mate afhankelijk van klanten die de extra kosten

¹² Deze oproep is mede ondertekend door een aantal ondernemingen waarmee wij in dialoog zijn: www.plasticpollutiontreaty.org

willen betalen. Daarnaast is ook de beschikbaarheid van goede afvalstromen voor recycling van belang. Zoals in de inleiding van deze voortgangsparagraaf genoemd, is voor beide aspecten ook de rol van overheden van belang.

Wat betreft rapportage hebben we Lyondell gevraagd om duidelijke doelen voor de groei-ambitie van de Circulen-strategie en verdere detaillering van rapportage over materiaalgebruik. Over het opnemen van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid zullen we in een volgend gesprek verder spreken. De verbeteringen in de rapportage over duurzaamheid en materiaalgebruik zien we als een 'oranje' mijlpaal 'toezegging'.

Het gesprek met **Mondi** ging vooral over de duurzaamheidsstrategie - het 'Mondi Action Plan (MAP-) 2030, over de rapportage over duurzaamheid en over het beloningsbeleid. Mondi produceert vooral papieren verpakking en ook in de rapportage krijgt dit daarom veel aandacht. De strategie en doelen wat betreft verduurzaming van het gebruik van plastic zijn minder uitgewerkt. We hebben Mondi daarom gevraagd om in het MAP-2030 concreter te zijn over de inzet op gebied van gerecycled en bio-based plastic. In het beloningsbeleid voor het bestuur heeft Mondi voor 2021 20% van de bonus gekoppeld aan het behalen van duurzaamheidsdoelen, waarvan 10% voor veiligheid op de werkvloer, en 10% voor het behalen van doelen uit het MAP2030. We zien dit als een invulling van in eerdere gesprekken kenbaar gemaakte verwachting en noteren daarom een 'oranje' mijlpaal 'toezegging'.

Ook met **Sealed Air** bespraken we de eerder geuite verwachtingen waaronder aanscherping van beleid en verbetering van rapportage. Sealed Air heeft een ambitieus doel gesteld voor gebruik van gerecycled plastic in 2025 en we willen graag meer in detail weten hoe de onderneming dit gaat bereiken. Sealed Air vertelde ons dat er hard gewerkt wordt aan ontwikkeling van en toepassingen voor chemische recycling. Daarin wordt ook nauw samengewerkt met strategische partners in de keten. Ook heeft de onderneming via acquisities expertise op gebied van papieren verpakking binnengehaald. Hiermee kan een deel van plastic verpakking vervangen worden door papier. Ook bespraken we onze wens aangaande het opnemen van indicatoren voor het behalen van duurzaamheidsdoelen in het beloningsbeleid.

Vervolg

Het volgende halfjaar zullen we gebruiken om de inmiddels geconstateerde voortgang af te zetten tegen de gestelde doelen om te zien op welke doelen we ons nog moeten richten. We zullen dan nog een ronde gesprekken plannen voor in het 4e kwartaal, om opnieuw de laatste ontwikkelingen bij de ondernemingen te horen en verdere suggesties voor verbetering te bespreken. In het 1e halfjaar van 2022 zullen we dan de laatste ronde gesprekken hebben waarna we de dialoog zomer 2022 zullen evalueren en afronden.

8.2. Voortgang thema

Per eind juni 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Amcor Ltd	Australië						
2	Berry Plastics Group Inc	Verenigde Staten						
3	Greif Inc	Verenigde Staten						
4	Huhtamaki Oyj	Finland						
5	LyondellBasell Industries NV	Verenigde Staten						
6	Mondi plc	Verenigd Koninkrijk						
7	Sealed Air Corporation	Verenigde Staten						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

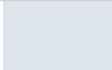
8.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. De resultaten worden geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen. Deze kwalitatieve duiding vindt jaarlijks plaats in het rapport over het tweede halfjaar.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kost toelichten:

TABEL 8.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 8.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100% na 2 jaar	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	86% na 2 jaar	ja

9. ESG dialoog Nederland

Nederlandse beursgenoteerde bedrijven zijn belangrijke actoren in de Nederlandse samenleving als werkverschaffers, centra voor innovatie en als bron van economische activiteit. Aandeelhouders hebben een controlerende rol en beïnvloeden via hun stembeleid en dialoog het ondernemingsbeleid. Vanwege de belangrijke rollen die Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen spelen is het relevant om extra aandacht te leggen op deze specifieke groep van ondernemingen via een permanente dialoog.

9.1. Achtergrond

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers, vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de bedrijfsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en lange termijn waardecreatie. Ook remuneratievoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijk discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Hierbij toetsten wij de beleidsvoorstellen aan de uitgangspunten en best-practices van de Nederlandse Corporate Governance Code (herzien in 2016), en vanaf 1 januari 2019 aan de Nederlandse Stewardship Code. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion.

De principes uit de Stewardship Code bieden ons als institutionele beleggers de mogelijkheid verantwoording af te leggen aan deelnemers en klanten over de wijze waarop wij als betrokken belegger invulling geven aan onze aandeelhoudersrechten. De Stewardship Code is in lijn met de verantwoordelijkheden die voor aandeelhouders gelden ten aanzien van transparantie rond het betrokkenheidsbeleid en stembeleid, zoals vastgelegd in de herziene EU-richtlijn aandeelhoudersrechten (Shareholders' rights directive). De code ondertreept ook het belang van aandeelhoudersbetrokkenheid voor het streven naar lange termijn waarde creatie van de Nederlandse beursondernemingen, zoals vastgelegd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Daarnaast verlangt de Stewardship Code van institutionele beleggers de bereidheid om, eventueel samen met andere institutionele beleggers, een constructieve dialoog aan te gaan met de Nederlandse beursondernemingen en met andere belanghebbenden.

Overzicht dialogen

In de eerste helft van 2021 is Achmea IM, namens BPL Pensioen, in dialoog gegaan met acht Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze dialogen vonden plaats binnen het Eumedion verband, zie tabel 9.1.1.

TABEL 9.1.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN IN H1 2021

Onderneming	Besproken onderwerpen
Ahold-Delhaize	Langetermijnwaardecreatie model, diversiteit, strategie, duurzaamheid, beloningsbeleid.
DSM	Lange termijn waardecreatie model, competentie- en diversiteitsmatrix, beloningsbeleid.
Heineken	Langetermijnwaardecreatie model, competentie- en diversiteitsmatrix, strategie en risico's, duurzaamheid.
ING Groep	Langetermijnwaardecreatie model, beloningsbeleid, risicomanagement.
KPN	Beloningsbeleid.
Philips	Langetermijnwaardecreatie model, competentie- en diversiteitsmatrix, beloningsbeleid, risicomanagement.
Unilever	Strategie, unificatie, duurzaamheid, corporate governance.
Wolters Kluwer	Beloningsbeleid.

Dialogen met Nederlandse ondernemingen

Ahold-Delhaize

Met Ahold-Delhaize is gesproken over het beloningsverslag over 2020 en de onderbouwing hiervan. We hebben Ahold aangemoedigd om meer transparantie te geven in het beloningsverslag over de doelstellingen en in hoeverre deze zijn behaald. Ahold gaf aan dat dit voor hen lastig is, aangezien de doelstellingen concurrentie gevoelige informatie bevatten. Ahold heeft aangegeven transparantie in het beloningsverslag mee te nemen in de evaluatie van het huidige beleid. Er is de suggestie gedaan dat Ahold

rapporteert over doelstellingen van twee jaar terug. Ahold vond dit een interessante suggestie en zal dit onderzoeken. Ahold had ten tijde van het gesprek de doelstellingen voor de bonussen over 2021 nog niet vastgesteld. Deze zijn mede afhankelijk van de ontwikkelingen rondom de COVID-19 pandemie. Er wordt niet een dusdanige stijging van inkomsten verwacht als in 2020. Gevraagd is naar een update halverwege 2021.

Het klimaatbeleid van Ahold, wat in 2020 is geüpdatet, is ook besproken. Evenals de stappen die Ahold zet in het kader van hun strategie om klanten in staat te stellen gezondere keuzes te maken. Ahold werkt ook verder aan het tegengaan van verspilling en verdere klimaatmaatregelen. Dit alles ter ondersteuning van de ontwikkeling van een duurzamere voedselvoorzieningsketen.

DSM

DSM had een statutenwijziging voorgesteld waarbij (na goedkeuring door de AvA) de optie verkregen zou worden om een volledige virtuele vergadering te houden. In het gesprek met DSM is aangegeven dat het te vroeg is voor een dergelijke statutenwijziging. De wetgeving op het gebied van de structurele inbedding van de optie voor een volledig virtuele vergadering is nog in ontwikkeling. Daarmee is nog niet bekend welke voorwaarden er worden gesteld en of die naar tevredenheid zijn van aandeelhouders. De ervaringen met volledig virtuele vergaderingen zijn tot dusverre niet positief. Na het gesprek heeft DSM aangegeven de optie te verwijderen uit de gewijzigde statuten en de uitkomst van de wetgeving af te wachten. Ook is het beloningsverslag over 2020 besproken. Daarin was te zien dat DSM de lange termijn beloning voor de vorige CEO in 1 keer volledig heeft toegekend. We hebben aangegeven hier geen voorstander van te zijn, en dat deze optie niet duidelijk staat aangegeven in het beloningsbeleid. We hebben DSM verzocht grondig naar deze praktijk te kijken. De plannen van DSM op het gebied van duurzaamheid zijn tevens door hen toegelicht.

Heineken

Met Heineken is gesproken over de gevolgen van de COVID-19 pandemie op de onderneming en haar medewerkers. Heineken heeft een update gegeven over de genomen maatregelen om veilig werken mogelijk te maken. We zijn met Heineken ingegaan op hun bedrijfsstrategie Evergreen. Daarbij is gesproken over de aangekondigde reorganisatie, waardoor wereldwijd 8000 banen worden geschrapt. Heineken heeft aangegeven dat dit een zware beslissing was. Gezien de gevolgen van de COVID-19 pandemie op de resultaten was dit volgens hen een noodzakelijke stap. Heineken wil verder digitaliseren als gevolg van de toename van online verkopen. En hopelijk op deze wijze de inkomsten weer laten toenemen. Met deze stappen probeert Heineken zich door de crisis heen te navigeren en zich voor te bereiden op de toekomst. We hebben Heineken aangegeven dat we graag meer concrete duurzaamheidsdoelstellingen zouden willen zien en hebben hen aangemoedigd de opties te onderzoeken. Het fenomeen "Say on Climate" is ook ter sprake gekomen. Heineken gaf

aan het een interessante ontwikkeling te vinden. Zij zullen monitoren hoe dit zich verder ontwikkelt.

Het beloningsverslag over 2020 is ook in het gesprek aan bod gekomen. Onder andere de vergoeding voor de vertrekkende CEO is besproken. Wat betreft het stellen van nieuwe doelstellingen heeft Heineken aangegeven dat het in de zomer verwacht doelstellingen te formuleren. Door de vele onzekerheden hadden zij dat tot op heden niet gedaan. Het uitstellen van het vaststellen van beloningsdoelstellingen is iets wat we bij meerdere ondernemingen hebben zien terugkomen.

ING

ING heeft in de dialoog een update gegeven over de gevolgen van de COVID-19 pandemie. Thuiswerken was al een bekend fenomeen bij ING. De systemen konden het thuiswerken ook goed aan. Door de functionele bankieren app kon de dienstverlening aan klanten gewoon doorgaan. Met ING is gesproken over hun klimaatstrategie genaamd Terra. We zijn daarbij ingegaan op de voortgangsrapportage 2020. ING heeft onder andere als doelstelling om de CO2 voetafdruk van de woningportefeuille te verlagen. In de rapportage gaf ING aan dat de huiseigenaar en de overheid nodig zijn om de doelstellingen te kunnen behalen. Samenwerking is belangrijk om duurzaam wonen te kunnen bereiken. Ook is er behoefte aan duidelijke richtlijnen. ING werkt op dit vlak ook samen met andere banken. ING heeft ook een toelichting gegeven op het verbeterprogramma ten aanzien van risicomanagement. De systemen zijn inmiddels in meerdere landen gestandaardiseerd. Regelmatig worden er testen uitgevoerd om de veiligheid van de systemen te beoordelen. Sinds de COVID-19 pandemie is er een toename gezien van DDoS aanvallen en phishing activiteiten. Cyber Security is een continue punt van aandacht. Ondanks dat banken verschillende systemen hebben informeren zij elkaar indien er een aanval is. Ook informeren zij elkaar wanneer er nieuwe technologie is.

KPN

Bij KPN zijn in 2020 een nieuwe CEO en CFO aangetreden. KPN heeft relatief snel de omslag kunnen maken naar thuis werken. Wel waren er voor de medewerkers van call centers wel wat aanpassingen nodig. KPN heeft voorzieningen op de balans gebruikt om ervoor te zorgen dat medewerkers thuis ook een Arbo proof werkplek hebben. Daarnaast zijn de verlofregelingen versoepeld. Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp voor KPN en wordt breder gezien dan alleen klimaat. Op dit moment is er extra aandacht voor het onderwerp eenzaamheid. We hebben KPN aangemoedigd om dit soort activiteiten op te nemen in rapportages. Ook is er in de dialoog ingegaan op diverse onderdelen van het beloningsverslag en de resultaten van de onderneming. Met name op het meenemen van de reputatiescore, waar KPN de afgelopen 5 jaar maximaal op scoort. De vraag is of deze doelstelling nog ambitieus genoeg is. Langetermijnwaardecreatie en de beste manier om dit te meten is ook besproken. KPN hanteert de Total Shareholder Return als maatstaf (TSR). Bij TSR kan zowel de omzet als de

Return on Invested Capital (ROIC) dalen (waarde vernietiging) maar nog steeds een goede beloning worden uitgekeerd. KPN meent dat succes van investeringen zich terug moet betalen in free cash flow. Uiteindelijk gaat het om TSR. KPN vindt dat duidelijk is dat men niet gericht is op de korte termijn door de beslissingen die men neemt. Er wordt geïnvesteerd in elementen die niet snel free cash flow opleveren. De TSR is voor KPN ook relevant omdat ze zichzelf internationaal met andere ondernemingen wil vergelijken.

Philips

Met Philips is ingegaan op de stap om de divisie Huishoudelijke apparaten te verkopen. Door middel van een licentieovereenkomst wil Philips haar normen voor duurzaam ondernemen opleggen aan de koper. Een duurzaamheidsteam van Philips zal ook over gaan naar de koper. De divisies persoonlijke verzorging, mondverzorging en moeder & kind zijn nog over bij het onderdeel 'Personal Health'. Gevraagd is of het verstandig zou zijn om te desinvesteren in dit onderdeel en juist uit te breiden in andere kernactiviteiten. Philips ziet dit momenteel niet als optie. Het onderdeel 'Personal health' heeft een belangrijke rol. Philips wil in de loop der tijd een brug bouwen tussen gezondheid professioneel en gezondheid thuis. Dit is door de COVID-19 pandemie versneld. Volgens Philips moet de link tussen deze twee niet worden onderschat.

Er is gesproken over het "Environmental Profit & Loss Account" (EP&L), welke opgenomen is in het jaarverslag van Philips. Hierin zijn alleen de verborgen milieukosten opgenomen, maar niet de maatschappelijke baten die Philips genereert door de gezondheid en het welzijn van mensen te verbeteren. Philips gaat onderzoeken of de maatschappelijke voordelen in geld kunnen worden omgerekend, zodat dit in de EP&L kan worden opgenomen. Philips wil hiervoor samen gaan werken met Harvard School of Public Health. Philips hoopt in het jaarverslag over 2021 hier informatie over te kunnen opnemen. Philips heeft onderzoek laten doen naar gelijke beloning van mannen en vrouwen in Nederland. De uitkomst van dit onderzoek was positief. Ze gaan dit onderzoek nu per land wereldwijd uitrollen. Ook is er nog gesproken over het beloningsverslag over 2020. We hebben Philips geadviseerd om meer toelichting op te nemen bij het onderdeel "Earnings per share" zodat aandeelhouders beter kunnen begrijpen waar de bewegingen in dit onderdeel door worden veroorzaakt.

Unilever

Met Unilever is gesproken over de voorgestelde wijziging van Statuten. We hebben gevraagd waarom de nieuwe statuten bestuurders de mogelijkheid geven om vergaderingen uit te stellen of te verplaatsen zonder aandeelhouders daarover te informeren. Unilever gaf aan dat zij de aandeelhouders altijd zullen informeren. De wijziging geeft flexibiliteit om de vergadering verder op te schuiven dan binnen 6 maanden na jaareinde. Ook is de klimaatstrategie van Unilever besproken. Gevraagd is wat de eerste reacties zijn op deze "Say on Climate". Unilever gaf aan dat de reacties voor het merendeel positief zijn. We hebben Unilever gevraagd hoe

zij aankijken tegen een externe validatie door de accountant wat betreft de aansluiting van de bedrijfsstrategie op de klimaatdoelstellingen. Zij gaven aan hier open voor te staan. De strategie en het rapporteren daarover is iets waar aan gewerkt blijft worden. Ook is er gesproken over duurzaamheid in combinatie met de bedrijfsstrategie. Unilever heeft de afgelopen jaren aanzienlijke vooruitgang geboekt ten aanzien van de doelstelling "Sustainable sourcing" maar er is nog steeds een aanzienlijke kloof tussen het doel en de huidige situatie. In het Beloningsbeleid van Unilever was een link tussen korte termijn en lange termijn doelstellingen opgenomen. Dit had als onbedoeld gevolg dat het management motiveerde om zich te richten op korte termijn doelstellingen. Unilever heeft in het nieuwe beloningsbeleid de link verwijderd en een duidelijke scheiding aangebracht tussen de korte en lange termijn doelstellingen.

Wolters Kluwer

Met Wolters Kluwer hebben in het eerste halfjaar twee gesprekken plaatsgevonden. Het eerste gesprek stond geheel in het teken van het definitieve voorstel van het aangepaste beloningsbeleid. De korte en lange termijnbonussen van de CEO gaan bij normaal functioneren met 10% omlaag. Doordat de CEO ook afzag van een verhoging van het basissalaris komt de totale beloningsdaling uit op meer dan 10%. Dit is uniek bij een zittende en succesvolle CEO. Na overleg is in het beleid opgenomen dat het basissalaris van de CEO niet met een hoger percentage kan stijgen dan die van de werknemers. Ook heeft Wolters Kluwer zijn peergroup aangepast. Er zijn meer Europese en minder Amerikaanse ondernemingen in opgenomen (60-40 verhouding). Bij de vaststelling van de korte termijnbonus is een grotere rol toegekend aan doelstellingen voor milieu, sociale verhoudingen en goed bestuur. Voor de lange termijnbonus is er een doelstelling bijgekomen.. De aanpassingen zijn een grote verbetering ten opzichte van het voorstel in 2020. Hiermee heeft Wolters Kluwer laten zien dat zij naar de aandeelhouders heeft geluisterd. Wel blijft de hoogte van de beloning van de CEO nog steeds hoog. Tijdens het tweede gesprek met Wolters Kluwer is gesproken over het beloningsverslag over 2020.

10. Collectieve Initiatieven

Waar mogelijk en gewenst is BPL Pensioen betrokken bij andere vormen van dialoog. Met andere beleggers worden dan bijvoorbeeld de krachten gebundeld voor een collectieve engagement. Deze dialogen zijn vaker gericht op sectoren, specifieke onderwerpen (bijvoorbeeld remuneratie of CO₂-uitstoot) of overheden en andere regelgevende instanties.

10.1. Collectieve initiatieven en investor statements

BPL Pensioen is actief in een aantal nationale en internationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Daarnaast ondertekent BPL Pensioen regelmatig initiatieven waaronder 'investor statements', over onderwerpen die voor ons en voor onze klanten belangrijk zijn.

Hieronder introduceren we initiatieven die het afgelopen half jaar zijn ondertekend door BPL Pensioen.

[Brief aan het bestuur van Amazon over vakbondsvrijheid](#)

In het begin van 2021 hebben Amazon medewerkers in Alabama een stemming gehouden om mogelijk over te gaan tot vakbondsvorming. Gedurende en voor het stemmingsproces heeft Amazon actief geprobeerd dit te verhinderen. Dit hebben zij onder andere geprobeerd met de lancering van de website www.doitwithoutdues.com die de voordelen van vakbondsvorming bagatelliseert en de vakbondskosten onredelijk hoog doet lijken. Deze situatie is de aanleiding voor dit initiatief. In samenwerking met onder andere de Scandinavische pensioenfondsen Öhman en Folksam is een brief gestuurd naar het bestuur van Amazon. Hierin wordt geëist dat Amazon zich aansluit bij de 'ILO Core Conventions' en zich committeert aan richtlijnen wat betreft lonen, vakbondsvrijheid, arbeidsuren, discriminatie, gedwongen arbeid en kinderarbeid.

11. Lijst van ondernemingen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	Amcor Ltd	Basismaterialen	Australië	Plastics
2	BMW	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Dialogo Klimaattransitie
3	C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
4	Carrefour SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
5	Casino, Guichard-Perrachon SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
6	Conagra Brands, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Access to Nutrition
7	Covestro AG	Basismaterialen	Duitsland	Industriële Energie-efficiëntie
8	Deutsche Post AG	Industrie	Duitsland	Klimaat en transport
9	Exxon Mobil Corp.	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
10	Fortescue Metals Group Ltd	Basismaterialen	Australië	Industriële Energie-efficiëntie
11	Greif Inc	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
12	Home Depot, Inc.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
13	HUGO BOSS AG	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Leefbaar Loon
14	Huhtamaki Oyj	Basismaterialen	Finland	Plastics
15	LyondellBasell Industries NV	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
16	Marathon Oil Corporation	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
17	METRO AG	Niet-duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Leefbaar Loon
18	Mondi plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Plastics
19	Nestle S.A.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Zwitserland	Access to Nutrition
20	Nucor Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
21	OMV AG	Energie	Oostenrijk	Dialogo Klimaattransitie
22	PPG Industries, Inc.	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
23	Ralph Lauren Corporation Class A	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
24	Renault SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Dialogo Klimaattransitie
25	Royal Ahold Delhaize N.V.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Leefbaar Loon
26	Royal Mail plc	Industrie	Verenigd Koninkrijk	Klimaat en transport
27	Sealed Air Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
28	Sika AG	Basismaterialen	Zwitserland	Industriële Energie-efficiëntie
29	Subaru Corp	Duurzame consumptiegoederen	Japan	Dialogo Klimaattransitie
30	Suntory Beverage & Food Ltd.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Japan	Access to Nutrition
31	Tesco PLC	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Leefbaar Loon
32	Umicore	Basismaterialen	België	Industriële Energie-efficiëntie
33	Unilever NV	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Access to Nutrition
34	United Parcel Service, Inc. Class B	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
35	V.F. Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon

12. Afkortingenlijst

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
AVA	Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders	Stemmen op de AVA is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen.
CCS	Carbon capture and storage	CCS houdt in dat bij de verbranding van fossiele brandstoffen koolstofdioxide wordt afgevangen en vervolgens ondergronds geïnjecteerd en opgeslagen. Op die manier wordt voorkomen dat dit vervuilende broeikasgas de atmosfeer binnendringt.
CDP	Carbon Disclosure Project	De CDP is een organisatie die bedrijven en steden ondersteunt om de milieu-impact van grote bedrijven bekend te maken. Het doel is om van milieuraportage en risicobeheer een bedrijfsnorm te maken en openbaarmaking, inzicht en actie naar een duurzame economie te stimuleren.
CHRB	Corporate Human Rights Benchmark	In 2017 opgerichte benchmark vergelijkt zo'n 100 bedrijven op hun mensenrechtenbeleid.
ESG	Environmental Social Governance	Criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur die worden gebruikt binnen verantwoord beleggen om ondernemingen te analyseren en beoordelen.
GRI	Global Reporting Initiative	GRI is een internationale organisatie die richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving opstelt. In een duurzaamheidsverslag communiceert een organisatie publiekelijk over haar economische, milieu- en sociale prestaties.
ICCR	Interfaith Center on Corporate Responsibility	ICCR is een coalitie van geloof- en waarden gedreven investeerders die betrokken aandeelhouderschap en 'engagement' met ondernemingen zien als een krachtige katalysator voor verandering.
KPI	Key Performance Indicators	Key Performance Indicators (KPI's) zijn meetbare indicatoren die aantonen hoe de onderneming presteert en of het organisatorische doelstellingen gaat halen. Organisaties gebruiken KPI's op alle niveaus van de organisatie om prestaties en resultaten te evalueren. KPI's helpen de aandacht te richten op zaken die belangrijk zijn.
OESO Richtlijnen	Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	De OECD Guidelines for Multinational Enterprises of en zijn één van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Corporate Social Responsibility, alle 34 OECD lidstaten en 10 andere landen hebben deze richtlijnen geaccepteerd. De OESO-richtlijnen bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
PRI	Principles for Responsible Investing	Mondiale vereniging van pensioenfondsen, vermogensbeheerders en ondernemingen die verantwoord beleggen willen bevorderen.
SBT's	Science Based Targets	SBT's zijn de wetenschappelijke kaders of doelstellingen, die nodig zijn om een transitie naar een koolstofarme economie te maken, waarin binnen de 2 graden opwarming van de aarde wordt gebleven. De ambitie van de dat ondernemingen deze SBT's onderdeel maken van hun korte- of langetermijn klimaatstrategie.
SDG	Sustainable Development Goal	Een reeks duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties ter vervanging van de Millenniumdoelstellingen. 193 landen hebben samen afgesproken de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren vóór 2030. De doelen zijn gericht op het aanpakken van maatschappelijke en milieu-uitdagingen, zoals klimaatverandering, het stimuleren van schone energie, extreme armoede, gendergelijkheid en duurzame landbouw. De doelen doen een beroep op zowel de publieke als de private sector om nauw samen te werken met de overheden van de landen die hebben ondertekend.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	TCFD is een vrijwillige en consistente rapportagemethode voor ondernemingen over klimaatgerelateerde financiële risico's. De taskforce structureert haar aanbevelingen rond vier thema's: bestuur, strategie, risicobeheer en doelstellingen. TCFD is ontwikkeld door de Raad voor Financiële Stabielheid. Ondernemingen kunnen deze aanbevelingen gebruiken om investeerders, kredietverstrekkers, verzekeraars en andere belanghebbenden van relevante informatie te voorzien.
TPI	Transition Pathway Initiative	Een initiatief van investeerders die de transitie naar een koolstofarme economie monitoren.

Colofon

Deze Voortgangsrapportage Thematische dialogen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.